

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БҮРЯАД

БҮГЭДЭ АРАДАЙ СОНИН

ҮНЭН

1921 оной декабриин 21 - нээ гарана

2009 оной
апрелин
30
Четверг
№ 17
(21711)
Хабарай
хүүлшын шара
луу харын
6
гарагай
5

Манай сонин Россин хэблэлэй алтан жасада оруулагданхай

Майн 1 - Хабарай болон ажалай хайндэр

ПОДПИСКА - 2009

Хабарай болон ажалай хайндэрөөр!
Хүндэтэ нүхэд!

Буряад Республикын Правительствын болон өөрингөө зүгһөө Хабарай болон ажалай хайндэрөөр амаршалнаб!
Майн 1 хадаа хэдэн миллион хүнүүдтэ Ажалшадай ханалаа нэгэдэлгын хайндэр мүн. Майн 1-нэй хайндэр мүнөөшье манай сэдхэлдэ дүтөөр ханагдана. Хабарай сагта байгалийн хэргэжэ байха үедэ тэмдэглэгдэлг энэ хайндэр ажалай өөрөө янзын гимн болоно.
Буряад ороной экономика байдл хайн тээшэ хубилла. Эгээл шухалан гэхэдэ, бидэ булга зохион байгуулхы нийтын хэргүүдтэ бодотоор хабаадаха ёргойбди. Тиигэбэл өөрингөө ажалаар экономика борхэшээлнүүдые дабажа, Россис хүсэтэй гүрэн, харин

Буряад ороние орон дотороо хүндэтэй, тэрээгээрэ омогорхохо регион болгохо аргатайбди. Тиихын тула үсэд нэтэрүүгээр хүдэлмэришэн, таряашаншьс, дархан болон хүтэлбэрилэгшэсье хүдэлхэ ёһотой. Энэ гайхамшагта үдэр өөрингөө үнэн шударгы ажалаараа манай республикын хүгжэлтэдэ горитой хубитаяа оруулдаг бүхы хүнүүдтэ, бүхы наһаараа ажаллажа, наһанайгаа амаралтада гараһан манай ветерануудта баяр баясхалан хүргэнэб.

Та бүгэдэндэ зохёохы ажалдатнай амжалта, Эб найрамдал, амгалан түбшэн байдал, энхэ элүүрыс, урма зоригтой ябахыстнай хүсэнэб.

Буряад Республикын Президент –
Правительствын Түрүүлэгшэ
В.В. НАГОВИЦЫН

Хүндэтэ нютагаархид!
Буряад Республикын Арадай Хуралай зүгһөө Хабарай болон ажалай хайндэрөөр амаршалнаб!

Энэ хайндэр манай ажабайдал шэнгэлхэ удхатай, ажалай хүр хүлдэ болонго. Аха үсын зондо Майн 1 анхдайхидаал адли арад зоной ханалаа нэгэдэлгын хайндэр шэнгээр ханагдана. Харин залуушуул хабарай зохиохы ажалай хайндэргэжэ тоолоно. Энэ хайндэр түрэл республикадаа дуратай бүхы хүнүүдыс нэгэдүүлнэ, тэдэ үтээсэ сэхэтэй ажалаараа Буряад ороной баян, найн байдалтай болгохо гэжэ оролддоно.

Хүндэтэ улаан-удынхид!
Үнэн зүрхэнһөө Хабарай болон ажалай хайндэрөөр амаршалнаб!

Майн 1 хайндэр политическэ шэнжэсэ гэжэ, мүнөө ондоо удхатай болонхой. Гэбшэсь «Эб найрамдал! Ажал! Майн!» гэхэн уряа мүнөөшье шухала удхатай байһан заидаа. Улаан-Удын захиргаанай зүгһөө субботник хэжэ оролдосотойгоор ажаллаһан бүхы хүнүүдтэ баярыс хүргөөд, амаралтын талмайнуудыс үйлэс болон гудамжануудыс, хото хорёо соохице ходоодоо ариг эсбэр байлгял гэжэ уряалнаб.

Эдэ үдэрнүүдтэ нинелэл хотодо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнда Илалта туйлаһаар 64 жэлэй ойн баяр тэмдэглэгдэхэнь. Жэл эрэхэ бүри фронтови ууд,

Буряад Республикын хүндэтэ ажаһуугшад болон айлшад!
Хүндэтэ хотын ажаһуугшад!
Та бүгэдэнь Хабарай болон ажалай хайндэрөөр – Майн 1 амаршалнаб!

Хабарай хайндэр хүн бүхэнэй сэдхэлдэсэнгэй. Эб найрамдал болон ажал хадаа арад зоной нэгэ ханалтайгаар ажаһууха, ажал хэхэ гэжэ уряалдаг хэтэ мүнхын хүлдэ

Мүнөөнэй Майн 1 хайндэрыс орёо хүшэр байдалда тэмдэглэхэнай. Бидэ экономика талаар тохёолдохон хэсүү байдальс дабалгада хүн зоной дунда эб нэгэн амгалан байдал сахилгада бүхы хүсэсэ шэглүүлнэбди. Хабарай ба ажалай хайндэр Буряад орондо ажаһуудаг бүхы үсын хүнүүдтэ ханалаа нэгэдэлгын үдэр болог лэ. Буряад ороной амгалан байдалтай нютаг байхын, тогтууритайгаар болон ашаг үрэтэйгөөр хүгжэхын тула шухала зорилгонуудыс шиндхэхэ хэрэгтэй. Тинимэхээ Буряад Республикын Арадай Хурал социальна программануудтай нэгэ зэргэ республикын экономикын

Хүндэтэ нютагаархид!
Майн 1 хайндэр өөрөө ажаллаһан бүхы хүнүүдтэ баярыс хүргөөд, амаралтын талмайнуудыс үйлэс болон гудамжануудыс, хото хорёо соохице ходоодоо ариг эсбэр байлгял гэжэ уряалнаб.

Эдэ үдэрнүүдтэ гэр бүлэ бүхэндэ энхэ тайбан болон амар амгалан байдал оршоог лэ гэжэ үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб. Хабар Та бүгэдэндэ шэнэ хүсэшадал үгэжэ, шэнэ найдалнуудыс түрүүлхэнь болтогой!

Улаан-Удэ хотын мэрг
Геннадий АЙДАЕВ.

тэмдэгүүд гэшэ.
Мүнөө үедэ Росс экономическа талаар хүгжэнги гүрэнэй зэргэдэ жагсана. Республикын гүрэнэй засагай зургаануудай хамтын хүсэл оролдолгонуудай ашаар экономикыс хэргэлгээр, үгырэлгэтэй тэмсэлгээр Буряад ороной ажаһуугшадтай ажабайдалтай шанар дээшлүүлгээр тодорхой дүнүүдтэ туйлагдаа. Үнэнсэхэ, оролдосотой ажалаараа манай

тогтууритай хүдэлмэринис хуули ёһонуудаар хангана.

«Эб найрамдал. Ажал. Майн.» гэхэн заншалта, мүн мэдэжэ уряа олонитыс үгсэс ойлголсон эбтэй эстэй эмхи гуримтайгаар ажаһуулгада, зохёохы ажалда эрмэлзүүлнэ.

Хүндэтэ нютагаархид, Та бүгэдэндэ амгалан сагта ажал хэжэ, зол жаргалтай элүүр энхэ ажаһуухыстнай хүсэнэб.

Буряад Республикын
Арадай Хуралай
Түрүүлэгшэ
М.М. ГЕРШЕВИЧ

дайнай ара талада хүдэлхэн хүнүүд үсөөржэл байна. Мэндэ ябаһан ветерануудаа анхарал оролдолгоор, энэрл хайраар хүрсэлхэ ёһотойбди. Урид хүдэлхэн коллективын ветерануудаа уригты, тэдэниис дээдэ болон юрэнхы эрдэмэй нургуулинуудта урижа, тэрэ холын баатаршалга харуулһан үйлэ хэрэгүүд тухайн хөөрүүлжэ шагнааял. Дайнай нэгэшье ветеран анхарагдангүй үлэхэ ёһогүй!

Хүндэтэ нютагаархид!
Майн 1 хайндэр өөрөө ажаллаһан бүхы хүнүүдтэ баярыс хүргөөд, амаралтын талмайнуудыс үйлэс болон гудамжануудыс, хото хорёо соохице ходоодоо ариг эсбэр байлгял гэжэ уряалнаб.

Эдэ үдэрнүүдтэ гэр бүлэ бүхэндэ энхэ тайбан болон амар амгалан байдал оршоог лэ гэжэ үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб. Хабар Та бүгэдэндэ шэнэ хүсэшадал үгэжэ, шэнэ найдалнуудыс түрүүлхэнь болтогой!

Улаан-Удэ хотын мэрг
Геннадий АЙДАЕВ.

республикын хүгжэлтэдэ сэгнэшгүй сэхэ хубитаяа оруулһан ветерануудта үнэн зүрхэнэй баяр хүргэнэбди, доро дохинобди.

Энэ Хабарай хайндэртэй дашарамдуулан, Та бүгэдэндэ бүхы найн найханис хүсэнэб!

Хайндэрөөр, хүндэтэ нүхэдүүд!
Буряад Республикадахи ахамад федеральна инспектор Б.ДАНИЛОВ.

ГУП Издательский дом «Буряад үнэн» информирует вас о начале подписки на газеты и журналы на II полугодие 2009 года.

По вопросам подписки на газеты с получением в редакции или с доставкой в организацию (не менее 10 экземпляров) обращаться в отдел распространения по адресу: г.Улан-Удэ, ул.Каландаришвили, 23, тел.: 21-50-52, факс: 21-50-52 или 21-54-54.

Наименование издания	Условия	Подписная цена
Газета «Бурятия» Индекс - 50908 (включая «Бурятия-7»)	а) Каталогная цена 150,24 руб. Почтовые услуги: 552,84 руб. б) с получением в редакции в) с доставкой в организацию г) с получением через киоски АО «Новости»	703,08 руб. (на 6 месяцев) на 6 мес. - 250 руб. на 6 мес. - 300 руб. на 6 месяцев - 320 руб.
Газета «Бурятия-7» Индекс - 50905	а) Каталогная цена - 106,20 руб. Почтовые услуги: 168,72 руб. б) с получением в редакции в) с доставкой в организацию г) с получением через киоски АО «Новости»	274,92 (на 6 месяцев) на 6 мес. - 150 руб. на 6 мес. - 200 руб. на 6 месяцев - 250 руб.
Газета «Буряад-үнэн – Дүхэриг» Индекс - 50901 (включает в себя «Бизнес-Одэн» и официальный вестник на бурятском языке)	а) Каталогная цена 138,24 руб. Почтовые услуги: 225,54 руб. б) с получением в редакции в) с доставкой в организацию г) с получением через киоски АО «Новости»	363,78 руб. (на 6 месяцев) на 6 мес. - 200 руб. на 6 мес. - 200 руб. на 6 месяцев - 200 руб.
Газета «Спорт-Тамир» Индекс - 31113	а) Каталогная цена 51,60 руб. Почтовые услуги: 74,58 руб. б) с получением в редакции в) с доставкой в организацию г) с получением через киоски АО «Новости»	126,18 руб. (на 6 месяцев) на 6 мес. - 120 руб. на 6 мес. - 170 руб. на 6 месяцев - 220 руб.
Журнал для детей «Одон» Индекс - 73879	а) Каталогная цена - 60 руб. Почтовые услуги: 27,78 руб. б) с получением в редакции в) с доставкой в организацию	86,76 руб. (на 6 месяцев) 70 руб. (на 6 мес.) 70 руб. (на 6 мес.)
Журнал «Морин Хуур» (на бурятском языке) Индекс - 73878	а) Каталогная цена 39,69 руб. Почтовые услуги: 30,66 руб. б) с получением в редакции в) с доставкой в организацию	70,62 руб. (на 6 месяцев) 60 руб. (на 6 мес.) 70 руб. (на 6 мес.)
Журнал «Вершинь» Индекс - 73883	а) Каталогная цена 49,98 руб. Почтовые услуги: 30,66 руб. б) с получением в редакции в) с доставкой в организацию	80,64 руб. (на 6 месяцев) 60 руб. (на 6 мес.) 70 руб. (на 6 мес.)

Бурятский филиал ФГУП «Почта России» извещает своих клиентов о режиме работы в праздничные дни: 1 и 9 мая для всех отделений почтовой связи - выходные дни. 30 апреля и 8 мая 2009г. Улан-Удэнский почтамт и отделение связи №31 г.Улан-Удэ работают с 8.00ч. до 20.00 ч. без перерыва; Остальные отделения почтовой связи работают по установленному режиму работы с сокращением на 1 час. Со 02 по 07 мая и 10 мая 2009г. все отделения почтовой связи работают по установленному режиму работы. 11 мая 2009г. - отделения работают по режиму работы, установленному на субботу. Выплата пенсий и пособий за 02 и 03 мая будет производиться 02 мая, а за 09 и 10 мая - соответственно 07, 08 мая.

Буряад Республикын Президент – Правительствен Түрүүлэгшэ В.Наговицынай түсэблэлгын зүблөөнэй АУНГУУА

Президентын пресс-секретарь Александр Дружининай мэдээсээр, түсэблэлгын зүблөөндэ Президент – Правительствен Түрүүлэгшэ Вячеслав Наговицын Москва ба Рязань хотонуудад хэр ябажа ерэн тухайгаа мэдээсэбэ.

Вячеслав Наговицын Правительствен Түрүүлэгшын орлогшодо, Президентын болон Правительствен захиргаанай хүтэлбэрлэлгэдэ, Территориальна хүгжэлгын хорооной түрүүлэгшэдэ, Улаан-Удэн мэртэ Улаан-Удэ хотые болбосон түхэлтэй болгохо талаар хүдэлмэрийгын бүлэг байгуулха тухай Правительствен захиралтын түлэб бэлдэхьень болон муниципальна аймагуудай, хотын округуудай толгойлогшортоо нуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгогшор бабал иймэ даабари үгэхьень даалгаба.

Правительствен Түрүүлэгшын орлогшодо, Президентын болон Правительствен Захиргаанай хүтэлбэрлэлгэдэ, буралсаал болон эрдэм ухаанай министрствэдэ, хургуулинуудта сэрэгэй албанд татагдаха залуушуулые бэлдэжэ талаар Рязанска областин дуй дүршэл шудалха даабари Президент үгэбэ.

Инфраструктурые хүгжөөлгөөр Правительствен Түрүүлэгшын орлогшо акционернэ «СУЭК» бүлгэмтэй хамта Никольскын шулуу нүүрнээр хүдэлхэ электростанцие түхээрэлгын схемэ нарижуулан найнаар хараха, энээн тухай дурадхалнуудые оруулха даабари республикын Президенттээ абаба. Барилгын болон гэр байрын-коммунальна комплексые шэнэлэлгын министрствэдэ Сагаан Нур тосхоной тамаралгын бассейн шэнжэлжэ, эндэхид хүдэлмэрийнүүдые дүргэлгэдэ хэрэгтэй мүнэ тухай тобилол бэлдэжэ тушааха болоо.

Транспортые, энергетикые болон харгын ажахые хүгжөөлгөөр министрство акционернэ «Сибирское соглашение» бүлгэмэй хүтэлбэрлэлгэдэ хамта Новосибирск-Улаан-Удэ гэлэн маршрудаар агаарай холбоо байгуулгада Новосибирскын авиакомпанийн конкурс үнэргэхэ тухай асуудал шидэхэ, тухидэ Улаан-Удэ-Москва гээд ниидэхэ саг үргэлжын рейс нээжэ тухай шидэхэ болоо.

Түсэблэлгын зүблөөндэ экономика хүгжэлгын талаар Правительствен Түрүүлэгшын орлогшо хубинь хамнабарин ажахынуудад олзын хэрэг эрхилэлгые эмхидхэхэ тухай мэдээсээ Харин буралсаал болон эрдэм ухаанай министр 2007-2009 онуудта хүтэдэй нэмэлтэ буралсал эмхидхэхэ, элүүрые-хамгаалгын министр хүн зоной элүүрые-хамгаалгаар Россин Федерациин эрх түдөөлгэнүүдые Россин Федерациин субъектнүүдэй түрэнэй засагай зургаануудта дамжуулгые бэлдүүлгэдэ Россин Федерациин субъектнүүдэй бюджетүүдтэ федеральна бюджетдээ субвенцинуудые олгохо гурим тухай, экономикын министр республикын ажалай дэлгүүрэй байдал тухай мэдээсэбэ.

Бурядааи Президент 2009 оной январь, февраль, март харануудай Россин Федерациин регионуудай социально-экономическа хүгжэлгын дүнгүүдые соголоо.

Элүүрые-хамгаалгын министрствэдэ, Улаан-Удэ хотын мэртэ болон Хингалтын управлендэ Улаан-Удэйн полицлиникэ бүхэндэ аптекин киоскнүүдые нээжэ, хүнгэлэлтэйгөөр эм дом абадаг эрхтэдые хангаха асуудал шидэхьень даалгагдаа.

Буралсаал болон эрдэм ухаанай министр Улаан-Удэйн дээдэ хургуулинуудай Россин Федерациин буралсаал министрствын үнэргэхэ курсуудта хабаадлые хангаха даабари республикын толгойлогшоноо абаба.

Инфраструктурые хүгжөөлгөөр Правительствен Түрүүлэгшын орлогшо, Барилгын болон гэр байрын-коммунальна ажахые шэнэлэлгын министрство буралсаал болон эрдэм ухаанай министрство Удмуртиин республикын президентын «Залуу гэр бүлэнүүдтэ гэр байра барилга» гэлэн республикын-программада хабаадлыгад урьдаламжа үгэлгөөр Россин Федерациин Сибирсктай хэлсэ баталха түсэбүүдыень шудалха даабари үгтөө.

Транспортые, энергетикые болон харгын ажахые хүгжөөлгөөр министрствэдэ, Улаан-Удэ хотын мэртэ автобуууудай паркнуудые хангалгаар дурадхалнуудые оруулха даабари үгтөө.

Барилгын болон гэр байрын-коммунальна комплексые шэнэлэлгын министрствэдэ ашаглалгада тушаагдаха болоһон, барилдажа байһан байшан гэрүүдэй байрануудые худалдаалгаар нийтэ нэгэн мэдээсэлэй түб Эрхүү хотын барилгын эмхинүүдэй мэдээнүүдтэ үндэһэлэн байгуулха түлэб шудалха даабари үгтөө. Байгаалиин нөөснүүдэй министрство Россин МЧС-эй Буряад Республикадахи Главна управлендэй хамта Забайкалин хизаарай Правительствын ойн түймэрнүүдтэ нэргылгээр болон тэдэнийе унтаралгаар уялгануудаа дүргэдтэй мөдэ отологшодтой баталагдаһан хэлсэнуудые болоулжархидаг дуй дүршэлгын шудалха болоо. Правительствын Түрүүлэгшын орлогшодо, Президентын болон Правительствын Захиргаанай хүтэлбэрлэлгэдэ мэдээсэлэй технологинуудай болон документайна холбооной хороондэ электронно социальна картануудые нэбтэрүүлэхэ Москвоско областин дуй дүршэл шудалхыень даалгагдаа. Экономикын министр болон Промышленностие, олзын хэрэг эрхилэлгые болон инновационно технологинуудые хүгжөөлгөөр республиканска агентство республикын бизнес-инкубаторай ажал ябуулагатай холбоотой байдал гуримшуулгаар дурадхалнуудые оруулха.

Хүдөө ажахын болон эдэе хоолой министр түсэблэлгын зүблөөндэ Буряад Республикада харбарай тарилгын хүдэлмэрийнүүдэй эхилнэ тухай үрэнэй орооһо түйлшэ тоһодолгын хэрэгсэлнүүдые худалдаалгын сэнгүүд тухай мэдээсэхэ болоо.

Удаадахи түсэблэлгын зүблөөндэ социальна хүгжэлгын талаар Правительствен Түрүүлэгшын орлогшо, Гэр бүлын болон хүтэдэй хэрэгүүдэй талаар республикын агентствын хүтэлбэрлэлгэдэ 2009 онд республикада хүтэдэй зунай амаралгые болон элүүржүүлгые эмхидхэхэ, зунай лагернуудай энэ хаһада хэр бэлдэгдэжэ байһан тухай мэдээсэхэ юм.

Экономикын министр Россин Сбербанкын таһагай хүтэлбэрлэлгэдэ хамта «Кредитная фабрика» гэлэн проект шудалга. Улаан-Удэдэ тэрэнийе нээжэ дурадхалнуудые оруулха байна.

Инфраструктурые хүгжөөлгөөр Правительствен Түрүүлэгшын орлогшо Вячеслав Наговицынай даалгабарар республикын гэр байрын-коммунальна ажахыда оператор болохо компани шэлэн абаалгые түргэдэхэ, тухидэ түсэблэлгын зүблөөндэ муниципальна аймагуудай, хотын округуудай шэнэ эрхэ байдалда хүдэлхэ хэрэгтэ хэр бэлэн болоһон тухай мэдээсэхэ.

Бурядааи Президент дүтэлжэ байһан найндэрнүүдтэ уламжалан, муниципальна аймагуудай, хотын округуудай толгойлогшортоо тал түймэрэй аюулһаа нэргылхэ хүдэлмэри харгалзалха комиссиныудые байгуулхыень, түймэр сараха хэрэгсэлнүүдые бэлэн болгохыень даалгаба.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэлбэлэй албан.

«ОЛЗОГҮЙГӨӨР ОНГОСОНУУД НИЦДЭХЭГҮЙ»

Улаан-Удэйн «Байгал» аэропортдо хилэ дабалгын пункт нээгдээ гээд дуулгаа һэмди. Тийбэшье мүнөө дээрээ хүршэ Монгол орон руу, Хитад руу онгосонууд ниидэнгүй.

«Байгал» аэропортын генеральна директор Станислав Невзоровой хэлээр, Хитадай Хулуун-Буирай аймагай Правительство онгосонуудай түрүүшын рейснүүдые даажа абахар мэдүүлэнхэй. Эгээл тиймэһээ тэндэһээ агаарай онгосонууд май харын эсэс багаар ниидэжэ эхилэхэ гээд хүлээгдэнэ.

Монголой талтай хэлсээн баталагдаатайшье бол, тэндэхий Правительство гарзатай түрүүшын рейснүүдые бэе дээрээ даажа абахаргүй туладань, тэрэнийе бээлүүлхэ «Изинис-Эрвейс» компани мүнөө шэнжэлгын ажал ябуулжа байнхай. Тэдэнэй злэрүүдээр, Монгол руу тэгүүлэгшэдэ һаяын сагта үсөөрөө, визын сэншье дээшлээ.

Түргэн болзорто визэ бүтээхэдэ, 100 долларто һаань, юрын визэ – 80 доллар хүрэнэ. Магад энэ үшарааршье уладай хүршэ орон руу ойшонх үсөөрөө. Гэбэшье Монгол руу түрүүшын рейснүүд байгша оной июль харын болоод августын эхин багаар түсэблэгдэнэ.

Эрэхэ жэл Монголой тала мэдээсэлгын эхэ хүдэлмэри ябуулжа, Японһоо болон Урда Солонгосһоо аяншалагшадые Буряад руу уриха хүсэлтэй. Тийгэжэ 2010 онһоо Монгол руу агаарай онгосонууд ходо ниидэжэ байхаар хүлээгдэнэ.

«Олзоггүйгөөр онгосонууд ниидэхгүй. Хүн зоной үсөөн байбалнь, эдэ рейснүүдые алдажа болохобди. Тиймэһээ аяншалгын агентстванүүдые эдэбитэйгээр ажалаа ябуулхыень хүсэхэ байнаб», – гээд Станислав Невзоров урыална.

Сарюуна ЭРДЫНЕЕВА.

Сельскохозяйственная ярмарка "Наш сад-огород" пройдет 2 мая 2009 года на открытой площадке Центрального рынка. Ожидается участие более 100 организаций из разных уголков Бурятии. Традиционно на ярмарке можно будет купить множество самых разных товаров для дачи, сада, огорода.

Горожане по хорошей цене смогут приобрести рассаду, семена, семенной картофель, саженцы плодовых и декоративных культур. По-прежнему будут представлены овощи: картофель, морковь, лук, капуста и другие.

Организаторы ежегодной ярмарки - Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Бурятия, Буркоопсоюз и Администрация г. Улан-Удэ.

Министерство сельского хозяйства и продовольствия РБ. Фото Р.Н. БАЗАРОВА.

ПОЛОЖЕНИЕ

о III Республиканском конкурсе вокалистов имени народного артиста СССР Д.Ц. Дашиева

1. Учредители конкурса:
• МО «Джидинский район»;
• ГОУ СПО «Улан-Удэнский музыкальный колледж им. П.И. Чайковского».

При поддержке:
• Министерства культуры РБ;
• Министерства сельского хозяйства и продовольствия РБ;
• ГУК «Бурятский государственный орден Ленина академический театр оперы и балета им. н.а. СССР Г.Ц. Цыдынжапова»;
• ГУК «Бурятская государственная филармония».

2. Цели и задачи конкурса:
• сохранение традиций отечественной вокально-исполнительской школы;
• увековечивание памяти великого бурятского певца;
• выявление и поддержка новых талантов в области сольного пения;
• приобщение молодых музыкантов и широкой публики к творчеству отечественных и бурятских композиторов;

• обмен культурным опытом и развитие международных творческих связей.

3. Условия проведения конкурса
В конкурсе могут принять участие профессиональные вокалисты, студенты творческих ССУЗов и ВУЗов, самодеятельные певцы-любители. Конкурсные испытания III Республиканского конкурса вокалистов им. Д.Ц. Дашиева проводятся по двум номинациям:

«Академическое пение»
1 категория - профессиональные вокалисты (до 35 лет включительно);

2 категория - студенты творческих ССУЗов и ВУЗов.

«Народное пение»
1 категория - исполнители народных песен, самодеятельные певцы-любители (от 14 до 18 лет включительно);

2 категория - исполнители народных песен, самодеятельные певцы-любители (от 19 лет и старше). Возраст участников определяется на момент начала конкурса. Порядок выступления участников устанавливается жеребьевкой в день открытия и сохраняется до конца конкурса.

4. Порядок проведения конкурса
I тур - отборочный, проходит на местах: в государственных учреждениях, муниципальных образованиях и сельских поселениях.

13 мая 2009г.
Улан-Удэнский музыкальный колледж им. П.И. Чайковского.

9.00 - Регистрация участников.
10.00 - Открытие конкурса, жеребьевка.
11.00 - Конкурсные прослушивания II тура по номинациям.

14 мая 2009 г.
Бурятская государственная филармония

11.00 - Конкурсные прослушивания III тура по номинациям.
18.00 - Торжественное закрытие конкурса, концерт лауреатов.

5. Жюри
В состав жюри конкурса входят известные музыканты, педагоги. Выступление каждого участника оценивается по 10-балльной системе. Жюри оставляет за собой право:
• прерывать выступления участников конкурса;
• присудить не все премии;
• делить премии между исполнителями;
• присудить специальные призы. Решения жюри окончательные, обжалованию и пересмотру не подлежат.

6. Программа конкурса

Номинация «Академическое пение»

II тур
1. Ария (романс) отечественного или зарубежного композитора.
2. Народная песня.

III тур
1. Ария (романс) отечественного или зарубежного композитора.
2. Произведение из репертуара Д.Дашиева.

Использование фонограмм не допускается.

Номинация «Народное пение»

II тур
Две разнохарактерные народные песни.

III тур
Вокальное произведение по выбору участника (произведение из репертуара Д.Дашиева приветствуется).
Допускается использование фонограммы (минус один), записанной на CD.

7. Премии и награды
Гран-при-10 000 руб.

В номинации «Академическое пение»:

1 категория
• 1 премия - 6 000 руб.
• 2 премия - 5 000 руб.
• 3 премия - 4 000 руб.

2 категория
• 1 премия - 4 000 руб.
• 2 премия - 3 000 руб.
• 3 премия - 2 000 руб.

В номинации «Народное пение»:

1 категория (от 14 до 18 лет)
• 1 премия - 3 000 руб.
• 2 премия - 2 000 руб.
• 3 премия - 1 000 руб.

2 категория (от 19 лет и старше)
• 1 премия - 4 000 руб.
• 2 премия - 3 000 руб.
• 3 премия - 2 000 руб.

По итогам конкурса может быть присвоен диплом лучшему участнику.

Государственные и общественные организации, творческие союзы, средства массовой информации, учреждения и фирмы по согласованию с жюри конкурса могут учреждать специальные призы.

8. Финансовые условия
Организационный взнос:
в номинации «Академическое пение» - 800 руб;
в номинации «Народное пение» - 600 руб.

Органоз можно перечислить по указанному ниже реквизитам (квитанция об оплате предоставляется при регистрации) или внести наличными перед началом конкурса.

Командировочные расходы, питание и проживание за счет направляющей стороны.

Зарубежные участники самостоятельно оформляют паспорта, визы и медицинские страховки.

9. Условия участия в конкурсе

Для участия в конкурсе необходимо в период до 10 мая 2009 г. направить в оргкомитет следующие документы:

заявку на участие в конкурсе (см. образец Заявки);
ксерокопию паспорта.

В случае отказа от участия в конкурсе документы и организационный взнос не возвращаются.

10. Реквизиты для перечисления оргвноса:

ГОУ СПО «Улан-Удэнский музыкальный колледж им. П.И. Чайковского» УФК по РБ ГРКЦ НБ РБ Банка России г. Улан-Удэ ИНН 0323048994, КПП 032601001, БИК 048142001 КБК 80530201020020000130, ОКАТО 81401000000 р/с 40603810600001000001, л/с 03022002050

Адрес для подачи заявки: 670000, г. Улан-Удэ, пр. Победы, 17
Факс:(3012)22-25-04
E-mail: wumk@mail.ru

Телефоны для справок:
(3012) 22-25-96
(3012)22-26-42

**БАРИЛГАНУУДА
БАЙДАЛ ЯМАР ЮМ?**

Мүнгэн хангай кризисэй дэлхэй дээрэ тогтоод байхада, нимэ зоболонто асуудал толгойдом ороно. Улаан-Удэмнай баһал кризисэй хойшолонгуудта дайрагдана бшуу. Юуб гэхэдэ, барилганууд дахинаа зогсоо. Юундэ нимэ үйлэ тодороб гэхэдэ, мүнгэ саг соогоо һомолөгдоногүй, республиканска бюджетдээ үгтэхэ мүнгийн дутамаг, хаһагданхай.

Мэр Геннадий Айдаев хотын 18-дахн кварталай Жердевэй үйлсөөр баригдажа байһан спортивна түб хүрбэ. Энэ барилга нёдондо жэл эхилээ, түсэбэй ёһоор эрэ энэ жэлэй һүүл багаар түгэсгэдэхэ байгаа, харин 30 миллион түхэригэй дуталдаһанһаа боложо, һаяар дүүрэхээ байнагүй. Барилгын ажалнуудта хотын бюджетдээ 10 миллион түхэриг һомолжо шадалтай байнабди гэжэ Геннадий Айдаев мэдүүлээ, үлөөшэ мүнгынь республикын бюджетдээ эрижэ үзэхэ түсэб урдаа табина.

Спортивна түб хоёр даххартай байхаар баригдана. Хотын физическэ культурын болон спортын талаар управленин хүдэлмэрилгэшэ Фаина Алексевагай хөөрөгшөр, тус байшанай нэгдэхн даххарта бассейн, сауна, баскетбол, волейбол, тренажерно, барилдаашадай таһагууд нээгдэхэ. Байшанай газраа таладань стадион барихада юм.

- Республикадамнай спортивна түб үшөөл үсөөн, - гээд, Фаина Алексева хэлэнэ.

**НОМОЙ САНГЫЕ
ПЭЛЬБЭН ШЭНЭДХЭХЭ**

Хотын Барилгашадай гудамжа, 62 б гэжэ хаягаар байрлаһан 24-дэхн номой сангай байшанайнгаа хэльбэн шэнэдхэлгэ хэжэ үрдинггүй байһанинь, мүнөө ажалаа хэхэ гэргүй болошоод байна.

Тус номой сангай байшанда 25 миллион түхэригэй хэльбэн шэнэдхэлгэ хэрэгтэй, хотын бюджеттэ нимэ мүнгэн үгы. Тиймэхэ номой сангыё энэл үйлсөөр байрлаһан магазинай байшан руу зөөлгэхэ мэдүүлгэ гаргагдаа.

Харин тус магазинай хэльбэн шэнэдхэлгэдэ мин лэ 4 миллион 500 мянган түхэриг хэрэгтэй болоод байна. Хотын бюджетдээ мүнгэнэй гаргаша хэгдэхэ юм гээд мэр мэдүүлээ. Пэльбэн шэнэдхэлгын ажалыё ООО «Рошстрой» гэжэ компани бүтээхэ.

**ПУРГУУЛИ
БАЙШАНГҮЙ
ҮЛЭХЭГҮЙ**

Железнодорожно районой 41-дэхн хургуули хажуудахи 6-дахн хургуулиин баригдахалаарнь, тийшээ зөөхэ юм. Мүн тийхэдэ хургуулиин сүлөөрһэн байшан руу «Байгалай перспективэ» гэжэ хургуули зөөжэ срэхэ. Энээн тушаа 41-дэхн хургуулиин директор Эмилия Тимина хөөрэнэ.

Пургуулиин байшанай хажууда поликлиникэ баригдаха. Тус поликлиникын байшан инвесторнуудэй хүсөөр бүтээгдэхэ юм. Мүнөө дээрээ 6-дахн поликлиникэ өөрын байха газаргүй, байшангуудаа арендовална. Мэр Геннадий Айдаев Буряад Республикын Президент Вячеслав Наговицынтай энээн тушаа хөөрөлдөө, һанамжануудаараа хубаалдалсаа.

Авторай фото-зураг.

**МАЙН 1-НЭЙ
ПАЙНДЭРЫЕ
УРДАНЬ
ЯАГААД
ТЭМДЭГЛЭДЭГ
НЭМ?**

Тимур Желав «Нэгэ нийтэ Росси» гэжэ партин гүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэ:

- Эгээл түрүүшынхисэ энэ һайндэртэ хургуулиин ябаханда хабаадаа һэм. Мүнөө, сагай хубилхалаар, энэ һайндэр ондоо онсо шэнжэтэй болгон хубилагдаа. Юрэнхыдөө, деполитизаци болоо гээд һанамаар.

Андрей Мухрасв, уран зохёолшо:

- Оюутан ябаханда, Майн 1-нэй демонстрацинуудта ото ябагша һэм. Тус үйлэ хэрэгтэ хабаадаагүй оюутан муу зоной тоодо оролсодог байгаа. Тиймэхэ бидэ бүхы митингүүдтэ хабаадаха гэжэ оролдогшо һэмди. Тийн демонстрацида олон зоноор гэххэлжэ ябаханда, сэх һонирхолтой, баяртай омог мэдэрэл түрүүлээр байдаг һэн.

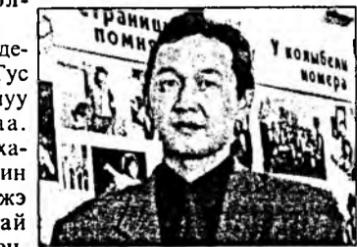
Гэртээ бидэ амтатай эдэс хоол бэлдэдэг заншалтай байгаабди. Харин хургуулида һуража ябаханда, демонстрацида хабаадаһанаа һананагүйб.

Виктория Елтохоева, Улаан-Удын залуушуулай хэрэгүүдэй талаар управленин гол мэргэжэлтэн:

- Балшар баһаһа Майн 1-нэй һайндэр тэмдэглэгын митингдэ гэртэ-хинээрэ ошодогоо мүнөө хүрэтэр һанагшаб. 4-тэй байханда, эгээл түрүүшынхисэ митингдэ хабаадааб. Ехэ гайхаша һэм. Мүнөө һанаад үзэхэдэ, Майн 1 - бага һанаһанай эгээл сэхэ һайндэр байһан юм. Тийн хургуулида һуража ябаханда, нэгтэшы митингдэ хабаадаагүй һэм, тиймэ ушар намда тохёолдоошыёгүй. Пургуулиа дүүргээд, оюутан болоод ябаханда, тиймэ сэхэ митингүүд хэгдэхээ болинхой байгаа бшуу, нимэ үйлэ хэрэгтэ хабаадаһанаа һананагүйб. Мүнөө дахинаа иимэ хэмжээ ябуулгануудыё эмхидхэлгэдэ манай управленин хүдэлмэрилэгшэд нилээд сэхэ хубитаёа оруулна, бидэшы һайндэртэ бүхы бүлгэмөөрөө хабаадалсахабди. Хабар, парад, урин зулгы нэбшээ һалхин - энэ эгээл зохид һонирхолтой үйлэ хэрэг! Арад зоной олоороо митингдэ гараад ябаханда, сэдхэлдэм гэнтэ зохид, баяртай болошодог. Манай республикын үндэхэ яһанан хоорондоо эгээл эбтэй, энэгээр омогорхогоор.

Александр Гомбоев, курьер:

- Би Забайкалин хизараай Агын автономито тойрог тоонтотойб. Зүүн Сибирийн технологическа университет дүүргэжэ, эндэ хүдэлжэ эхилээ һэм. Сэхын хэлээ һаа, залуу мэргэжэлтэндэ Буряадай нислэл түб хотодо мэргэжэлээрэ ажал олохо гэшэ сэхэ хүндэхэн. Иимэ һайндэрэй дахинаа тэмдэглэгдэжэ байһанинь тон һайшаалтай. Ажалша арад зоной һайндэр заатагүй тэмдэглэгдэжэ байха ёһотой. Сагай хэдышы шэг шарайгаа хубилгаашыё һаань, арад зон ажалаа хэжэ, амжалта туйлажал байха. Би гуша һаһатайб, оюутан ябаханда, нэгэл дахин, хорёод һаһандаа, иимэ митингдэ хабаадаа һэм. Тийн үшөө майн 9-нэй митингдэ хабаадалсаһан байнаб. Пургуулида һуража ябаханда, майн 1-нэй һайндэр манай хүдөөгэй клуб соо тэмдэглэгшэ һэн. Тийшээ бидэ ошожо, һайндэр угтагша, спортивна, соёлой хэмжээ ябуулгануудта хабаадалсадаг бэлэйбди.

Авторай болон А.БАТОМУНКУЕВАЙ фото.

**«Министерствын үдэрнүүд»
Хэжэнгын аймагта**

Буряад Республикын Хүн зоние социальна талаар хамгаалгын министерствын үдэрнүүд Хэжэнгын аймагта болобо. Тус министерствын ниитын найдуулгануудай хороонэй түрүүлэгшэ Елена Тапхаева нютагай зонтой уулзажа, асуудалнуудтань хариусаба.

Иимэ хэмжээ ябуулга юунэй түлөө хэгдээб гэхэдэ, хүдөөгэй зон хуули ёһонуудаа ехэл тулюураар мэдэнэ. Тиймэхэ нимэ ажал министерствын түсэб соо оруулагданхай. Министерствын хүдэлмэрилгэшэд бүхы республика доторхи аймагуудаар ябажа, зоной асуудалнуудта хариусаха.

Хэжэнгын аймагай Михайловка ба Могсохон һуурин газарнуудаар уулзалганууд болоо. Могсохондо пенсионернүүдтэ ба эрэмдэг зоние ний-

тын хамгаалгын жаса эмхидхэгдэнхэй. Тус жаса 1996 ондо байгуулагдан түүхэтэй. Зон шадаха зэргээрэ мүнгэ суглуулжа, жасын гэшүүдтэ тухалха аргатай. Хүнэй һаһа бараханда, 5000 түхэриг түрэл гаралдань дамжуулагдана, үбшэлхэдэнь эм домдонь 500 түхэриг үгтэнэ. Мүнөө дээрээ Могсохондо 1170 хүн ажаһууна, тэдэнэй 125 -нинь һаһажаал зон. 92 хүн тус жасын гэшүүд юм. Могсохон дунда хургуулида тимуровска ажал ябуулагдана, тэдэнэр һаһажаал зондо ошожо, гэртэнь хамһалсадаг уялгатай.

Тиймэхэ Хэжэнгын аймагта ниитын талаар жаса эдэбхитэй хүдэлжэ байна гээд хэлээ һаа, сэхэ алдуу болоногүй. Харин зоной хуули ёһонуудаа һайнаар мэдэхгүйн министрствын ажалда тон харша хэрэг болоно.

ВОПРОС - ОТВЕТ

- Я имею тридцатилетний трудовой стаж, желала бы иметь звание «Ветеран труда», но мне сказали, что не полагается. Какие нужны основания для присвоения звания «Ветеран труда»?

Марина Раднаева.

Отвечает председатель комитета социальных гарантий Министерства социальной защиты населения Елена ТАПХАЕВА:

- Основания, дающие гражданам право на присвоение звания «Ветеран труда», определены в настоящее время Законом Республики Бурятия от 07 марта 2006 года №1561-III «О порядке и условиях присвоения звания «Ветеран труда», который принят в соответствии с Федеральным законом от 12 января 1995 года №5-ФЗ «О ветеранах». Такими основаниями являются:

- установленный факт начала трудовой деятельности в несовершеннолетнем возрасте в период Великой Отечественной войны и наличие трудового стажа не менее 40 лет для мужчин и для женщин 35 лет.
- факт награждения орденами и медаля-

ми, почётными званиями СССР или Российской Федерации, либо награждения ведомственными знаками отличия в труде и наличие трудового стажа, необходимого для назначения пенсии по старости или выслуге лет. К ведомственным знакам отличия в труде, дающим право на присвоение звания «Ветеран труда», относятся почётные звания, нагрудные знаки и значки, почётные грамоты, похвальные грамоты, дипломы, решение о награждении которыми принято руководством министерств и ведомств бывшего Союза ССР, РСФСР или Российской Федерации.

- Я родилась в 1923 году в селе Могсохон Кижингинского района, откуда и была репрессирована. Могу ли я, как репрессированная получить жильё?

Юмжит Базаржапова.

- Существует закон, в соответствии с которым репрессированные граждане могут получить субсидию на приобретение жилья, однако есть один немаловажный факт - если гражданин репрессирован именно из тех мест, где проживает сегодня.

Так, в постановлении Правительства РБ от 27.01. 2009 г. №25 «О внесении изменений в Постановление Правительства Республики Бурятия от 4.02.2005 г. №36 «О порядке предоставления мер социальной поддержки реабилитированным лицам, признанным пострадавшими от политических репрессий, и учёта, обеспечения жилыми помещениями реабилитированных лиц, членов их семей и других родственников, проживавших совместно с репрессированными лицами до применения к ним репрессий, утративших жилые помещения в связи с репрессиями», говорится, что субсидии предоставляются реабилитированным лицам, в случае их возвращения на прежнее место жительства в Республике Бурятия, а также детям, родившимся в местах лишения свободы, в ссылке, высылке,

на спецпоселении, в случае их возвращения на прежнее место жительства родителей в Республике Бурятия.

Чтобы встать на учёт для предоставления субсидии, нужно обратиться в филиал РГУ «Центр социальной поддержки населения» по месту жительства со следующими документами:

- заявление о постановке на учёт на получение субсидии;
- копия паспорта или иного документа, удостоверяющего личность гражданина;
- справка с места жительства о составе семьи;
- справка о реабилитации или нотариально заверенная её копия;
- документы, подтверждающие факт утраты жилого помещения в связи с репрессиями;
- документы, подтверждающие адрес прежнего места жительства и состав семьи до применения репрессий;
- документы, подтверждающие факт высылки из мест проживания, направления в места лишения свободы, ссылки, высылки и на спецпоселение.

После предоставления всех необходимых документов, на гражданина будет заведено учётное дело, которое будет направлено в министерство.

Полосу подготовила Янжама КИМ. Фото Р.Н.БАЗАРОВА.

Засагай дээдэн зургаануудта

**БУРЯАДАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВО:
ҮДЭР ҮДЭРЭЙ ҮЙЛЭ ХЭРЭГҮҮД**

2009 оной апрелин 20-24

Апрелин 21-дэ Буряад Республикын Президент – Правительствын Түрүүлэгшэ Вячеслав Наговицын Москва хото ошож, акционернэ «Объединенная промышленная корпорация «Оборонпром» бүлгэмэй генеральна директор Андрей Реустэй уулзажа хөөрлэдэ. Улаан-Удын авиационно заводто 2009-2010 онуудта дүүргэгдэхэ захилнуудай асуудал, тийхэдэ тус заводой вертолсудуудай шэнэ түхэлнүүдыс шудалгалтайгаар холын хараатай зорилгонуудыс табихан инвестиционно программа зүбшэн хэлсэгдэ.

Энэл үдэр республикын толгойлогшо акционернэ «СУЭК» бүлгэмэй генеральна директортэй ажалай хэрэгээр уулзаа. Владимир Рашевский Буряадай Президентдэ хүлээлэгшэ гурбан жэлэй туршада республикада компанин ябуулхан үйлдбэрийн-ажыхын ажал ябуулгын дүнгүүд тухай мэдээсэ. Тийхэдэ дээрэ нэрлэгдэн бүлгэмэй болон Буряадай Правительствын хоорондо баталагдахан хэлсэн хэр дүүргэгдэб гэжэ тэдэ хөөрлөдөө. Гадна Түгнэны шулуу нүүрнэ малладаг уурхайе саашадан хөгжөөхэ, Николаьскын уурхайе ашаглаха, тийхэдэ республикын бюджетдэ налогтой олзо оршонуудыс дээшлүүлэхэ асуудалууд мүн лэ хэлсэгдэн байна.

Апрелин 22-то Вячеслав Наговицын Рязан хотодо үнгэргэгдэн залуушуулыс сэргэй албанда таталгыс нарижуулаха асуудалаар Россин Федерациин Гүрэнэй соведэй Президиумой зүблөөндэ хабаадалсаа.

Апрелин 23-да Буряадай Президент «Алгоритм» гэнэ инновационно-технологическа консалтингын түбэй президент, техниксэкэ эрдэмэй доктор Игорь Петий гэгшэтэй ажалай хэрэгээр уулзажа хөөрлөдөө. Энэ хөөрлөдөөнэй дүнгүүдээр республикын Правительстватай болон олзын хэрэгэй түлөөлэгшэдтэй холбоо харилсан тухай холын хараатай түсэб хэлсэж, хэлсэнүүдыс баталха, тийхэдэ мэргэжлэтдыс гургаха семинарнуудыс үнгэргэхэсэ дээрэ нэрлэгдэн түбэй бүлэг мэргэжлэтд эрээ ошохо байна.

Энэл үдэр Россин МПР-эй газарай нөөсөнүүдыс хэрэглэгийн талаар федеральная агентствын хүтэлбэрилгөшэ Анатолий Ледовский гэгшэтэй тэрэ уулзажа, оршон тойронхи байгаалида хэр түбэг татанаб гэжэ Эдын вольтрам-молибденэй комбинадыс болон тойронхи газар дайдынь шэнжлэхэ, уршагтай зүйлүүдэй байбалнь, тэдэниис усадхаха хэмжээ ябуулгануудыс зохёон хараалха тухай хэлсэб. Тэршэлэн республикын дэбисхэртэ нефрит малталгыс гуримшуулгада шэглүүлэгдэн хамтын хэмжээ ябуулганууд түсэблэгдэж, үнгэргэгдэхэ болоо.

Буряадай Президент «Россия» гэнэ телесканалай «Вести-24» гэнэ дамжуулгада интервью үгэж, республикада һүүлэй байдал тухай хөөрөжэ үгэнэ байна.

Апрелин 24-дэ Вячеслав Наговицын Россин Федерациин Правительствын Түрүүлэгшэ Владимир Путинтай уулзажа хөөрлөдөө. Эндэ зайн галай тарифуудыс тэгшэлэхэ, Буряад ороной Россин бүридлэдэ найн дураараа ороһоор 350 жэлэй ойдо зориюулагдахан хэмжээ ябуулгануудта мүнгэ номолхо болон бусад социально-экономическа хүгжэлтын асуудалууд хэлсэгдэб.

Правительствын Түрүүлэгшын Нэгдэхи орлогшо Иннокентий Матвеевич Егоровой залан хүтэлбэрилдэг министрствэнүүд болон албан зургаануудта урьһаламжа үгэдэг эмхинүүдэй ипотекаар олгоһон урьһаламжанууд тухай мэдээнүүдыс суглуула хүдэлмэри ябуулагдаа. Тийхэдэ 2009 оной нэгдэхи кварталда мүнхэний эрьсын байдалыс дээрэ нэрлэгдэн министрствэнүүд болон албан зургаануудай мэргэжлэтд шэнжлээ. Энээнһэ гадна Россин Федерациин Президентын дэргэдэхи Буряад Республикын Бурин эрхэтэ түлөөлөгшэй эмхин финансово-ажыхын ажал ябуулгыс, Буряад Республикадахи УФК-гай Мүяын аймагай тагагай федеральная бюджет гүйсэдхэлгыс хангаха ажал ябуулгыснь шалгаа.

Экономическа хүгжэлтын талаар Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Александр Евгеньевич Чепик Арадай Хуралай түсэблэгын зүблөөндэ, альпинизмын болон бусад янзын амаралтыс хүгжөөхэ асуудалаар дүхэриг-шэрээдэ, «Два Кита» худалдаа наймаанай компаниин үнгэргэнэ «Покупайте товары Бурятии» гэнэ хэмжээ ябуулгада хабаадаа. Александр Евгеньевич хэдэн зүблөөнүүдыс үнгэргөө. Буряад Республикын предприяинуудта эдэ суглаануудыс

үнгэргэжэ, ажал хүдэлмэрийн дүнгүүдыс тобшоолоо. Эдэ бүгдэниһөө гадна үмсэдөө гэр байра барилгада 300 кубометр модо үгэхэ, республикын лаб хангалттай залогой жаса бүридүүлхэ асуудалуудыс А.Чепик шийдхэ.

Инфраструктурыс хүгжөөлгөөр Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Александр Андреевич Фоменко апрелин 20-до республикада гал түймэрһөө хэргылхэ талаар ямар байдалтайб гэнэн асуудал, тийхэдэ 2030 он хүртээр Буряад орондо түлшын-элшэ хүсэней комплексые хүгжөөхэ холын хараатай зорилгонуудыс зүбшэн хэлсэ.

Апрелин 22-то А.А.Фоменко хүдэлмэ-рилгын зүблөөнүүдтэ хото шадар болон аймагуудай хоорондо хүнүүдыс шэрэхэ транспортын тогтодог автовокзалнуудыс Улаан-Удэ хотодо бодохоохэ, телефонной утаһаар республикын хургуулинуудыс Интернет холбоогоор хангаха, акционернэ «Буряадай генераци бүлгэмэй» «14-дэхи ТГК» филиалда дулаа хэрэглэхэней түлөө ушаруулагдахан дебиторско үри шэринүүдыс эхэ болгохогүйн тула засагай зургаануудай хэрэг ябуулгануудыс залан хүтэлбэрилхэ асуудалуудыс хэлсэ.

Апрелин 24-дэ А.А.Фоменко видеоконференц-холбооной аргаар онсо аюултай ушарнуудһаа хэргылхэ, тэдэниис усадхаха, гал түймэрэй аюулгүй байдал сахиха талаар Правительствын комиссиин зүблөө республикын аймагуудай толгойлогшонорой хабаадалгалтайгаар үнгэргөө.

Социальна хүгжэлтын талаар Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Баир Гвибалович Бальжиров апрелин 20-до социальна бүлэглэлэй министрствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилгөшэдтэй түсэблэгын зүблөө, санаар урилдаха марафон үнгэргэлгөөр эмхидхэлэй комитедэй зүблөө үнгэргөө.

Апрелин 21-дэ Б.Г.Бальжиров муниципальна байгуулануудай толгойлогшонортой селекторнэ зүблөө үнгэргэжэ, Хаагтын аймагта республикын пенсионернүүдэй нэгдэхи спартакиада үнгэргэхэ тухай хэлсэб.

Апрелин 22-то Баир Гвибалович республикын дээдэ хургуулинуудай ректорнүүдэй соведэй зүблөө хүтэлжэ үнгэргөө. Залуу эрдэмтэдтэй уулзаа.

Апрелин 23-да Баир Гвибалович Улаан-Удын коммунальна албануудай түлөөлөгшэдтэй хамта Ивалгын аймагаар абажа эрээ. Энээнһэ гадна опере болон баледэй театрай, Н.А.Бестужевай нэрэмжэтэ гүрэнэй ород драмын театрай байшангай барилгануудаар абажа, нүүдэл зүблөөнүүдыс үнгэргэб.

Россин Федерациин Президентын дэргэдэхи Буряад Республикын Бурин эрхэтэ түлөөлөгшэ эмхи Сергей Владимирович Лысцевэй ударидалга доро БАМ-ай Буряадай участогта үмхиржэ хуушархан гэр байрануудыс задалха, Романовка-Багдарин гэнэн автомобильнин харгыда Витим мүрэн дээгүүр хүүргэ бариха республикын хангадагай элшэ хүсэней тарифыс доошлуулаха, федеральная бюджетдэ Росси гүрэнэй бүридлэдэ Буряад ороной найн дураараа ороһоор 350 жэлэй ойдо зориюулагдахан хэмжээ ябуулгануудыс бэслүүлгэдэ федеральная бюджетдэ мүнгэ номолуулаха болон бусад асуудалуудыс шийдхэхэ хүдэлмэри ябуулагдаа.

Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо - Президентын болон Правительствын Захиргаанай Хүтэлбэрилгөшэ Петр Лукич Носков Президентын болон Правительствын Захиргаанай бүридлэгшүүдэй хүтэлбэрилгөшэдтэй аппаратна болон хүдэлмэрилгын зүблөөнүүдыс үнгэргөө.

П.Л.Носковой толгойдог бүридлэгшүүдтэ Президентын болон Правительствын хүдэлмэриис олондо мэдээсэхэ, Уласхоорондын Байгалай мэдээсэлэй хуралдаанда бэлдэхэ хүдэлмэри ябуулагдаа.

Апрелин 20-до хүн зоние ажалаар хангадаг республиканска агентствын хүтэлбэрилгөшэ С.К.Зайцевагай хабаадалгалтайгаар журналистнуудтай брифинг үнгэргэгдөө. Тийхэдэ муниципальная байгуулануудай толгойлогшонортой үнгэргэгдэхэ зүблөөндэ, «Илалта» гэнэ эмхидхэлэй хорооной болон Ветерануудай соведэй пленмэй хамтын зүблөө үнгэргэгдэхэ бэлдэхэ хүдэлмэри ябуулагдаа.

Буряад Республикын Президентын болон Правительствын хэлбэлэй албан.

Буряад Республикын Арадай Хуралай түсэблэн хэмжээ ябуулганууд 2009 оной апрелин 27-30

I. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ ЮПЭДЭХИ СЕССИ
Сессие нээлтэ
Пленарна зүблөөн
29.04 10.00-13.00
14.00-18.00
Эхэ танхим
Пленарна зүблөөн
30.04 9.00-13.00
Эхэ танхим

II. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХОРООНУДАЙ ЗҮБЛӨӨНҮҮД

Буряад Республикын Арадай Хуралай Бюджетэй, налогуудай болон финансын талаар хороон (Түрүүлэгшэнь Ц.Д.Э.Доржиев)
Зүблэхэ зүйл:
1. «Буряад Республикын дэбисхэртэ инвестиционно ажал ябуулгыс гүрэнэй талаһаа дэмжэхэ тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
27.04 15.00 Бага танхим
2. «Россин Федерациин хуули ёһонуудаар Россин Федерациин субъектнүүдэй мэдэлдэ оруулагдахан налогууд болон татабаринууд тухай зарим тэды асуудалуудыс Буряад Республикада гуримшуулаха тухай» Буряад Республикын Хуулида хубиллануудыс оруулаха тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ ХОРООНУУДА

Буряад Республикын Арадай Хуралай Гүрэнэй байгуулалтын, нотагай өөһэдн хүтэлбэрийн, хуули ёһоной болон гүрэнэй албанай асуудалуудай талаар хороон (Түрүүлэгшэнь А.С.Скоцырская)
Зүблэхэ зүйл:
Россин Федерациин Федеральная Суглаанай Федерациин Соведэй гэгшүүдэй, Буряад Республикаһаа Россин Федерациин Федеральная Суглаанай Гүрэнэй Дүүмын депутатуудай, Буряад Республикын Арадай Хуралай депутатуудай болон Буряад Республикын нотагай өөһэдн хүтэлбэрийн түлөөлөгшэдтэ зургаануудай депутатуудай II сьездэ бэлдэхэ тухай
27.04 15.00 каб.322

Буряад Республикын Арадай Хуралай Газарай асуудалуудай, аграрна политикын болон эд хэрэглэгын дэлгүүрэй талаар хороон (Түрүүлэгшэнь В.А.Павлов)
Зүблэхэ зүйл:
«Газарай хуули ёһонуудыс бэслүүлгын ябаса тухай» гэнэ темээр худөө ажыхын зорилготой газарай эрьсын хубидань «дүхэриг-шэрээдэ» бэлдэхэ тухай
27.04 14.00 каб.119

Зүблэхэ зүйл:
«Россин Федерациин кодексын этилэй спирт архин болон спирт холисотой продукция тэрэнэй үндэһөөр нэргэдэг пиво болон бусад ундануудыс худалдалгын дүримүүдыс эбдэхэней түлөө харюусалгыс шангадхаха талаар захиргаанай хуули эбдлэгшүүд тухай 14.16-дахы статьяда хубилтануудыс оруулаха тухай» 167761-5-дахы федеральная хуулиин түлэб тухай
28.04.09 10.00 каб.119

Буряад Республикын Арадай Хуралай Регионууд хоорондын холбоонуудай, үндэһэтэнэй асуудалуудай, залуушуулай политикын, ниитын болон шажан мүргэлэй нэгдэлнүүдэй талаар хороон (Түрүүлэгшэнь В.Р.Булдасв)
Зүблэхэ зүйл:
«Физическэ культура болон спорт тухай» Буряад Республикын Хуулиис бэслүүлгын ябаса тухай» гэнэ темээр «дүхэриг-шэрээ» үнгэргэгдэхэ бэлдэхэ тухай
27.04 15.00 каб.212

Зүблэхэ зүйл:
«Залуу бүлэнуудыс болон залуу мэргэжлэтдыс гэр байраар хангаха талаар Буряад Республикада абтажа байһан хэмжээнүүд тухай» гэнэ темээр «дүхэриг-шэрээ» үнгэргэгдэхэ бэлдэхэ тухай
28.04 10.00 каб.212

Зүблэхэ зүйл:
Гүрэнэй болон муниципальна олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ Буряад Республикын Арадай Хуралай депутатуудай ажал ябуулгыс мэдээсэхэ гурим тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
28.04 14.00 каб.212

Буряад Республикын Арадай Хуралай Социальна политикын талаар хороон (Түрүүлэгшэнь А.Т.Стопичев)

Зүблэхэ зүйл:
«1941-1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусхэ дайнай ветерануудыс гэр байраар хангаха тухай» Буряад Республикын хуулиис бэслүүлгын ябаса тухай
27.05 14.30 каб.218

Зүблэхэ зүйл:
«Буряад Республикада үншэн хүүгэдые болон хүүгэдэй харууһагүй, гэдхэмжгүй үлшэн хүүгэдые социальна талаар хамгаалха федеральная болон республикын хуули ёһонуудыс гүйсэдхэлгын ябаса тухай» гэнэ темээр «дүхэриг-шэрээгэй» зууршалгануудай түлэб тухай
28.04. 10.30
«Хүдөө нотагта юрэнхы эрдэм шудалагдаа конституционно лаб хангалтануудыс олгохо тухай» гэнэ темээр парламентын уншалгануудай зууршалганууд тухай
28.04. 11.00 каб.218

Буряад Республикын Арадай Хуралай Экономическа политикын, байгаалиин нөөсөнүүдыс хэрэглэгын болон оршон тойронхис хамгаалгын талаар хороон (Түрүүлэгшэнь В.Г.Ирлядсва)

Зүблэхэ зүйл:
«Буряад Республикын дэбисхэртэ инвестиционно ажал ябуулгыс гүрэнэй талаһаа дэмжэхэ тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
27.04 15.00 каб.203
Зүблэхэ зүйл:
«Буряад Республикын дэбисхэртэ модо тушаан абалгын пунктуудай ажал ябуулгыс эмхидхэхэ тухай» Буряад Республикын хуулиин түлэб тухай
30.04 10.00 каб.209

IV. БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ АЖАЛ ЯБУУЛГЫЕ ОЛОНДО МЭДЭЭСЭЛГЭ

Арадай Хуралай ажал ябуулгыс республикын олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ мэдээсэлгын шэнжэлэл бэлдэлгэ
30.04
Арадай Хуралай ээлжээтэ юнхэдхи сессие мэдээсэлгэ
29.04
Арадай Хуралай соведэй тусхайта документүүдыс толилогло долоон хоногой туршада
«Парламентский вестник» гэнэ радио дамжуулгыс эмхидхэлгэ
Хабарай, ажалай найндэрөөр болон Илалтын үдэрөөр амаршалгануудыс эмхидхэлгэ долоон хоногой туршада
Республикын түлөөлөгшэдтэ зургаануудай эрхэ сьездэ зориюулагдахан толилоггонуудыс эмхидхэлгэ долоон хоногой туршада
Арадай Хуралай депутатуудтай хэһэн интервью толилогло долоон хоногой туршада

V. РЕСПУБЛИКЫН ХЭМЖЭЭ ЯБУУЛГАНУУД

Арадай Хуралай депутатуудай Правительствын зүблөөндэ хабаадалга
28.04 10.00
Арадай Хуралай депутатуудай Хабарай болон ажалай найндэрэй хэмжээ ябуулгануудта хабаадалга
01.05

VI. ЭРХЭТЭДЫЕ ХҮЛЭЭН АБАЛГА

А.С.Корнев – Арадай Хуралай Түрүүлэгшын орлогшо
27.04 14.00-17.00 каб.118/326
Ц.Э.Доржиев – Арадай Хуралай хорооной түрүүлэгшэ
28.04. 14.00-17.00 каб.118/235

VII. КОМАНДИРОВКОНУУД

А.Т.Стопичев – Загарай аймаг, хунгуулиин тойрогто хүдэлмэрилгэ
30.04

**УЛААХАН СЭСЭГҮҮДЭЭР
БАЯРЛУУЛБА**

Улаан-Удын Революциин талмай дээрэ «Һайн хэрэгүүдэй долоон хоног» («Неделя добра») гэжэ үйлэ хэрэгэй түрүүшын хэмжээ ябуулга үнгэрбэ.

Янжама КИМ. Авторай фото.

Улаан-Удын Революциин талмай дээрэ «Һайн хэрэгүүдэй долоон хоног» («Неделя добра») гэжэ үйлэ хэрэгэй түрүүшын хэмжээ ябуулга үнгэрбэ. Тус хэмжээ ябуулгы «Фирн» гэжэ хотын клуб эмхидхэн байна. Жэл бүри иимэ акци бүхы дэлхэй дээрэ үнгэргэгдэдэг заншалтай. Мүнөө жэл тус үйлэ апрелиин 18-һаа 26 болотор үнгэрхэ.

Тус акциин үдэртэ Буряад Республикын барьгүй оршониё байгуулгын Жасын түлөөлгшэд улаа ягаахан сэсэгүүдые болон шаарнуудые зондо бэлэглэн тараагаа.

2009 он Росси дотор Залуушуулай жэл гээд соносхогдонхой. Эдэ шүлэгүүд үнхэнэй бэшэгдэһинше һаа, мүнөөшье хүрэтэр гол удхаяа алдаагүй.

Цэдэн Галсанович ГАЛСАНОВ

Залуубди бидэнэр Сэлэнгэ Удымнай Шэнэлхэн уулзуур дээрэ Сэгээрэн толорно Улаан-Удэми. Сэлэнгын эрье дээр Сэбэрхэн басаган Сэнгүүлнэ, уяруулна Сээжэ зурхымни. Жаргалта орондоо Жаргала бидэнэр, Жабхалан нарамнай, Аярхан шарыш. Залуубди, Залуубди, Залуубди бидэнэр. Замаймнай һайхые Заяархан харыш! 1947 он.

Арсалан Жамбалович ЖАМБАЛОН

Залуу нүхэртөө Далингаа хүдэр лэ һаань, Бүргэд үндэры дабадаг, Дабаха дэбиссегүйл һаа, Шулуу нюдаран унадаг Шиний үдэлхэ дали - Эрдэм бэлиг, найдалшни,

2009 он - Залуушуулай жэл
**«ЗАЛУУНААЛ ЗАЛУУ
НАА - ХҮН ЗАЛУУ»**

Шиний урдахи үндэр - Агуу ажабайдалшни. Үдэр үдэртэ Шэнэ хургаал абажа, Үдэе ургуулан, Бүргэд мэтээр далижа! 1961 он.

Жамсо Тумунович ТУМУНОВ
Залуу һананай богонһо дээрэ Залан сэхэ зогсожо байнаб. Шэн бодолой орьёл өөдэ Шэнэ һаналаар дабхин ябанаб. Айдэр залуу эдир һанан Айлшалан намда хүрэжэ ерээл. 1959 он.

Гунга Гомбоевич ЧИМИТОВ
Залуу һанан Залууһаал залуу һаа - хүн залуу,

Залгажа олые хэлээдш яалай: Замда хэрэгтэй юм хүндэ

Залуур, Залуургүйл һаа - нюдэ балай. Замда хэрэгтэй, бөдө ашгагтай Залуур гээшэмнай - ажал хэрэг лэ. Залхуу зайран, хойрог башатай Забхайшуулаа зэргээс сэбэрлэ.

Залууһаал залуу һаа - хүн залуу, - Заншал бии юм буряад зондо. Замда хэрэгтэй юм хүндэ залуур. Залуургүй һаа - бөдөдэ гомдо. 1961 он.

Хоца Намсараевич НАМСАРАЕВ

Залуу һананайш золтойдэ Нажер манай Наратай дулаан дайдада Набша намаа дэлгэрнэл, Сэсэн сэбэр Сэсэг дүүхэйн зүрхэн Сэлмэг одон урганал. Нанан залуу Наадан жарган ябахадаш, Налан түшэн гунирнал. Нанан дурдан һайхан дуугаа дуулахадаш, һанан зүрхөө долгидонол. Эдир залуу Эрхэ һананайш дуранда Инаг шамай энхэрнэл. 1958 он.

Янжама КИМ бэлдэбэ.

**ОЮУТАДАЙ ХАБАР:
ОЮУН БЭЛИГТЭН ТОДОРБО**

«Коробейники» гэхэн ансамбль

Буряад Республикада бүхыдөө 73 мянган оюутады юм. Эдэнэй 34 мянганяинь дээдэ хургуулинуудта һурана. Тийн жэлдээ болодог «Оюутайдай хабар» эдэнэрэй еһотой һайндэр болодог үгэдэг юм.

Тус фестиваль Буряад орондо аяр 1979 онһоо үнгэрэдэг гэжэ түүхэтэй. Оюутайдай хабар эдэ үдэрнүүдтэ дээдэ хургуулинуудта боложо, эгээн эдэбхитэй, талаан бэлигтэй хүбүүд, басагадые сулгуулба. Тийн һаяхана Буряад

драмын театр соо фестивалиин гала-концерт үнгэрөө.

Республика дотор мэдээжэ соелой болон уран искусствын габьяата хүдэлмэрилэгшэд жюри соо орожо, тэдээндэ сэгнэлтэ-нүүдые табья. «Хүгжэм», «Хатар»,

«Журналистика» гэхэ мэтэ номинацинуудта номернуудынь хубаалтай байгаа.

«Би дүрбэдэхи жэлээ тус фестивалда хабаадалсажа байнаб. Иимэ залуушуулай хэмжээ ябуулгануудта хабаадалсахада ехэ һонирхолтой, хэрэгтэй байна. Юундэб гэхэдэ, олон юумэ мэдэжэ абанабди, олон шэнэ нүхэдтэй болонобди», - гэжэ Буряадай гүрэнэй хүдөө ажахын академиин оюутан, «Алтан булаг» гэхэн ансамблиин хатарша Соелма Степанова хэлэнэ.

Урдахи жэлэй илагшад Сибирийн Зүүн зүгэй гүрэнэй технологическа университедэй оюутад мүнөө жэл баһал һонирхолтой номернуудые харуулаа юм. «Белый день», «Коробейники», «Сагаан дали», «Алтан туяа» гэхэн ансамбльнуудынь Росси дотор мэдээжэ болонхой. Буряад, ород, казах яһатанай элдэбын хатарнууд олондо һайшаагдаа. Харин эгээл һананда хадуугдажа абагдаһан номер хадаа - хүбүүдэй хоор болоно. Эндэ барилгын, машина-бүтээлгын, электро - техническэ факультедуудэй дүшөөд гаран оюутады тус хоор соо ороһон байна.

Буряадай гүрэнэй университедэй оюутайдай номернууд мүнөө үсын хатарнуудаар, дуунуудаар баян байгаа. Харин Буряадай гүрэнэй хүдөө ажахын академиинкид арадай дуунуудые дуулажа, харагшадта һайшаагдаа.

Сибирийн Зүүн зүгэй гүрэнэй соелой академиин болон ондоо хотын университедуудэй филиалууд баһал талаан бэлигтэй булга харуулба. Бүхы дээрээ концерт аяр зургаан час соо үнгэрөө.

Фестивалиин дүнгүүдээр мүнөө 2009 он - Залуушуулай жэлдэ Буряадай гүрэнэй университедэй болон Зүүн зүгэй гүрэнэй соелой академиин оюутады нэгэдэхи һуурда гараа юм. Эдэнэр майн 13-һаа 19 болотор үнгэрхэ Бүхэроссин Оюутайдай хабарта хабаадалсаха. Тус фестиваль Казань хотодо үнгэрхөөр хараалагдана.

Эржена БАТОРОВА. Р-Н. БАЗАРОВАЙ фото.

ХАРИ ХЭЛЭНҮҮДЭЙ ЭРХИМ БАГШАНАР

«Харатгы, энэ манай класс. Энэ англи хэлэнэй манай багша. Бидэнэр экскурсида һаяхана ошоһон байнабди», - гэжэ Света гэжэ нэрэтэй хөөрхэн жаахан басаган Улаан - Удын 1-дэхи хургуулиин актова зал соо намда зогсоод, ингэжэ хөөрөбэ.

Һаяхана эндэ хари хэлэнүүдэй багшанарай дунда «Жэлэй эрхим багша» гэхэн республиканска конкурс үнгэрөө. Шэнжэлэгшэ багшанарай бүлгэм, Буряадай гүрэнэй университедэй багшанарай институт ба хари хэлэнүүдэй факультет тус хэмжээ ябуулгын эмхидхэгшэд болоо юм.

Бүхыдөө эндэ 16 эгээл эрхим багшанар хабаадалсаа. Харин финалда ганса дүрбэн багшанар ороһон байна. Хари хэлэнүүдэй эгээл эрхим багша болохын тула эдэнэр «Юундэ би хари хэлэнэй багша болообид» гэхэн темэ дээрэ эссенүүдые бэшэ. һүүлээрнь хотын 1-дэхи хургуулида нээмэл хэһээлнүүдые үнгэрөө.

Конкурснуудай дүнгүүдээр хоёр багшанар илагшын нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Эдэ хэд бэ гэхэдэ, хотын бүлгэмэй болон соел түүхын лицейн багша Майя Ивановна Ильина болон Дарима Бороевна Дамдинова (Улаан - Удын 3-лахи гимнази).

Эржена БАТОРОВА. Авторай фото.

К/у должника СПК «Колхоз Заганский» (671349, Бурятия, Мухоршибирский р-н, с.Новый Заган, ул.Гагарина, 22) сообщает, что открытие торги в форме аукциона от 28.04.09г. по продаже единым лотом предприятия СПК «Колхоз Заганский» признаны несостоявшимися. Повторные открытые торги в форме аукциона по продаже предприятия СПК «Колхоз Заганский» состоится 10.06.09г. в 10ч.00мин. по адресу: г.Улан-Удэ, ул.Бабушкина, 14А, оф.229. Заявки на участие в аукционе принимаются с 5.05.09 г. до 17ч.00мин. 9.06.09г. по месту проведения торгов. Начальная цена продажи предприятия - 5400000 руб. Повторные торги проводятся на тех же условиях, которые были опубликованы в сообщении №12033 (газета «Коммерсант») №50 от 21.03.09г., в газете «Бизнес Олзо» от 19.03.09г.

Конкурсный управляющий СПК «Колхоз Заганский» Б.С.МАТВЕЕВ.

БУРЯАД ХЭЛЭ ҮЗЭЛГЭДЭ АНХАРАЛ ХЭРЭГТЭЙ

Жэшээн, Зүүн Мүрэнэй дунда хургуулида бүхыдөө зуун далан долоон хурагшад һурадаг, тэдэнэрэй зуун хорин зургааниинь буряадууд, оройдоол табин нэгэниинь ородууд. Үндэһэ яһатанай олон үсөөниинь хараада абтангүй, булта нэгэ программаар буряад хэлэ үзэнэ. Түүрүндээ холимог үндэһэ яһатанай ажаһуудаг нютагуудай хургуулинуудта буряад, ород программануудтай классууд байдаг бэлэй.

Мүнөө сагта мүнгэн һан дутагдана гэхэн шалтагаанаар иимэ байдалда орожо, түрэл хэлээ гадаадын хэлэ үзэлһэндэ адлирхуу болгодонхой. Нуралсалда мунгэ һан гамналга гээшэ холын хараагүй ябадал гэжэ хүн бүхэндэ мэдээжэ юм бээ.

Засаг түрын зургаануудта ехэшье, багашые суглаан хуралнууд дээрэ түрэл хэлээ шуудалха, хүгжөөхэ тухайда яһала хэлэгдэдэг. Үнэндээрэ зарим нютагуудта балайшье үрэтэй юумэн хэгдэнэгүй.

Мүнөө үсын үхибүүд арадайнгаа үльгэр, домог, оньһон үгэнүүдые, юрөөл, магтаал, таабаринуудые мэдэххээ байтагай түрэл хэлээрэ алдаг оног хөөрэдэдэг болонхойнууд. Иимэ байдалһаа гарахын түлөө республикын засаг түрэ, Арадай Хурал тусхай тогтоол абажа, буряад хэлэ гүнзэгыгөөр үзэхын тула мүнгэн һан хараалха болоно.

Василий БИЛЬТАГУРОВ, сэтгүүлшэн, Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

Засагай түлөөлэгшэд - хүдөөдэ

ЗАЛУУ БҮЛЭНҮҮД ГЭР БАЙРАТАЙ БОЛОНО

Мүнөөнэй залуу гэр бүлэнүүдэй, ная ажаллажа эхилжэ байхан мэргэжэлтэнэй гол орёо асуудал - байрын асуудал болоно. Гүрэнһөө түлбэриггүйгөөр квартира абажа байхан, үе үнгэрһөөр үни болоо.

Мүнөө гүрэн залуу бүлэнүүдтэ, мэргэжэлтэдтэ субсиди үгэнэ. Мухар-Шэбэрэй залуушуул яагаад байрынгаа асуудал шиндхэнэб гэжэ хаяхана Буряад Республикын Арадай Хуралай депутатууд, Залуушуулай политикин талаар хорооной, Баригын болон Хүдөө ажахын министрствэнүүдэй түлөөлэгшэд харахаяа ошоо.

Залуу бүлэнүүдтэ, мэргэжэлтэдтэ байраар хангаха гэдэн федеральна программагуд гүрэн дотор хэрэглэгдэнэ. Иймэ субсиди абахын тула хэрэгтэй саархануудыг суглуулаха ёһотой. «Эгээн түрүүшынхнээ үнэхөөрөө байра хэрэгтэй гэжэ гүрэндэ ойлгуулан харуулаха ёһотой», гэжэ Залуушуулай политикин талаар хорооной түрүүлэгшын орлогшо Николай Анатольевич Бужинаев хэлэнэ.

Галтай нютаг Мухар-Шэбэрэй буряад соёлой түб гэжэ тоологдодог. Эндэ ганса аймагтаа бэшэ, харин республика дотор мэдээжэ «Жаргаланта» гэжэ хүүгэдэй ансамбль, арадай театр, «Жаргал» гэдэн аман зохёолой ансамбль ажалаа ябуулдаг. Бү-

гэрын холоһоо харагдана. Шэнэ гэр соогоо Нима Чингисович ерэхэ намар зөөхэ гэжэ хараална юм.

хүдөө Галтайда 584 хүнүүд ажа-нууна. Эдээнэй 25 процентнь залуушуул.

«Манай нютагта барилга эрхилүүлэгдэжэл байдаг. Нүүдэй гурбан жэл соо 12 шэнэ гэрнүүд баригдаа юм. Мүнөө ерэхэ зун үшөө гурбан айл шэнэ байратай болохо гэжэ байна», гэжэ Галтайн дунда хургуулийн директор Нима Чингисович Цырендоржин хэлэнэ.

35 наһатай залуу директор өөрөө баһал шэнэ гэр барижа байна. Галтайн заханда байхан томо

хүлээрнь Удаан-Үдэһөө ерэн айлшад Галтайн дунда хургуули ошоо. Эндэ бүхүдөө 96 хурагшад хурана. Мүнөө эдир классуудай хургуулийн байра соо заһалга боложо байна. «Тус хургуулийн байра баригдаһаар олон жэл үнгэрөө. Тиигээд ехээр хандархай байхадань, нютагай ажалладаг зон гурбан мянгаар суглуулажа, өөрын шадалаараа заһабар хэнэбди», гэжэ Нима Чингисович хөөрэнэ.

хүлээрнь айлшад Хара-Шэбэр гэдэн нютагта ерэхэ, залуу бүлэнүүдээр, мэргэжэлтэдээр уулзаба. Наяхана эндэ хэдэн бүлэнүүд шэнэ байрада ороо. Эдэнэй тоодо Сафаргалинтай гэр бүлэ. Гэрэй сэнгэй 50 процентнь гүрэн түлээн байна.

«Шэнэ гэртэй болоһондоо ехэ баяртай байнабди. Энээнһээ урид таһалга хүлээдэг байгаабди», гэжэ Татьяна Сафаргалина хэлэнэ.

«Би Лена нүхэртэйгөө Петровск-Забайкальскын колледждо хуража байхадаа гэрлээн байнабди. Нүүлээрнь байра хүлээжэ гү, али эжы абатайгаа байдаг байгаабди. Харин иимэ программа тухай дуулаад, бүхы хэрэгтэй саархануудыг суглуулажа, учедто орообди», гэжэ Илья Янков хөөрэнэ.

Лена Илья хоёртой хүбүүн Иван хаяр гурбатай болоһонь. Залуу абань мүнөө хабар алба гарахаяа ошохонь. Тини Илья хүбүүн, нүхэр тухайгаа ханагаа зобохогүй болоно. Тэдэнэр өөрынгөө гэртээ абаяа хүлээн байха.

Хара-Шэбэрэйхид Александр Хлебниковые «алтан гартай» хүн гэдэг. Юундэб гэхэдэ, субсидийн мүнгөөр урдань склад байхан байра худалдажа абажа, тэрэниг гоё гэр болгоо. Мүнөө үеын маягаар хэгдээн үндэр үнээ, евро-сонхонууд харагдана.

Бүхы хүдөө нютагуудаар ябалгын дүнгүүдээр Мухар-Шэбэр аймагай түбтэ «Решение жилищных проблем молодежи» гэдэн темээр түхэрэн шэрээ үнгэрөө. Эндэ аймагай толгойлогшо Ю.А.Петров, аймагай депутатуудай соведэй түрүүлэгшэ С.Д.Доржиева, Арадай Хуралай депутат В.В.Плюскина, Залуушуулай политикин талаар хорооной мэргэжэлтэн А.А.Дельбева гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Эржена БАТОВА.
Авторай фото-зурагууд.

Для жителей Оки гора Мунко-Саридак является наиболее сакральной святой вершиной. Наши предки издревле поклонялись этой горе, как обители всеисильного Бурэн-Хана - главного хозяина и покровителя всего Байкало-Саянского региона.

НАША ГЛАВНАЯ СВЯТЫНЯ

Испокон веков для всех урянхай-сойотских и бурят-монгольских народов, проживающих в Центрально-азиатских регионах, гора Мунко-Саридак в их религиозных мировоззрениях представлялась как центр мироздания, над которым находились самые могущественные и главные хранители земли. Веками в традиционных религиозных воззрениях наших предков - буддизме, шаманизме и верованиях, связанных с архаичным культом природы, сформировалось особое отношение к самому сакральному и святому. Поэтому о существовании горы Мунко-Саридак как главной святыни всего байкальского региона было мало кому известно.

И теперь, когда идет постепенное возрождение духовного и культурного наследия наших предков, высшим духовенством Бурятии и подножия горы Мунко-Саридак возобновлено ежегодное культовое почитание благодетеля и хранителя всего существа - Бурэн-Хана.

Уже стало традицией каждый год, в мае, жителями Окинского и Тункинского районов у подножия вершины, у комплекса ритуальных сооружений, проводят массовые молебны с участием лам традиционных исторических дацанов Саянского нагорья.

В этом году молебен состоится 2 мая в местности Сагаан Эрхуу (Белый Иркут). Начало хурала в 12 часов.

Приглашаем верующих принять участие в молебне о благополучии в этом году. С собой принести ленточки - зурмаданна, по количеству человек в семье, далага и т.д.

Желаем доброго здравия духовного спокойствия. Амгалан байха болтогой!

Духовенство исторических дацанов Саянского нагорья - Окинский Дацан «Пунцогнам-доллинг», Хойморский Дацан «Бодхидхарма», Кыренский Дацан «Тушита».

БААТАР СЭРЭГШЫН МҮНХЭ ДУРАСХААЛДА

Ивалгын аймагай Оронго хууринда хаа-хаанаа эдиршүүл барилдахаяа сугларна. Мүн нааһын үедэ буряад бүхэ барилдаанай түрүүшүүл харгылдаг болоһонхой. Эндэ 17-дохиё республиканска хэмжээнэй мурьсөөн тээмэндэ болоһон байна.

Оронго хууриной хүбүүн Батожап Батуев Афганистанда болоһон муухай дайнда баатаршалга харуулан унаһан байна. Баатаршалга гаргаһанай түлөө тэрэ Улаан Тугай орденээр шагнагдаа. «Афганистанда унаһан Буряадай 26 хүбүүдэй нэгэниинь болоно. Батожап Батуев хүбүүдэйнгээ хойно толгойгоо нюужа ябагүй, ходо урагшаа ханаатай энэ сэрэгшэ нэгэтэ бэшэ баатаршалга гаргаһан байна. Тэрэ угаа залуугаар дайсадта алуулаа, мүнөө оройдоол 57 наһатай болохо нэн. Теэд яахашин, дайн хүнэй наһа хурадаггүй», гэжэ афган дайнай ветеран Содном Дамбаев хэлэнэ.

Батожап Батуевтай түрэл гаралайхид, нютагаархин баатар хүбүүдэйнгээ нэрэ мүнхэлэхэ гэжэ оролдоно. Тиймэһээ 17

жэлэй саада тээ хүүгэдэй дунда дүрэ булаалдалгын барилдаагаар мурьсөө анха түрүүшынхнээ эмхидхээ. Энэ жэл тус мурьсөөндэ 1994 онһоо доошо наһатай 177 эдир барилдаашад хабаадаа. Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын, Хориин, Муяын болон бусад аймагуудһаа, Забайкалийн хизаарай Агын тойрогһоо барилдаашад ерээ.

Гүрэнэй федеральна инспектор Борис Данилов баяр ёлололой нээлгын үедэ Батожап Батуевтай дүү хүбүүндэ, Арадай Хуралай түрүүлэгшын орлогшо Цыденжап Батуевта Россиян Правительствын баярай бэшэг барюулба. Гэхэтэй хамта, Буряад Республикын эрдэм ухаанай болон хуралсалай министр Алдар Дамдинов, физкультура болон спортын талаар республиканска агентствын хүтэлбэрлэгшэ Владислав Бумбошкин болон бусад сугларгшадые халуунаар амаршалаа. Цыденжап Батуевтай сүг хүдэлдэг бүлэг Арадай Хуралай депутатууд энэ мурьсөө үнгэргэгдэдэ туһа хүргэнэн байна.

Оронго хууриной ажаһуутшад тус мурьсөө хүлээн байдаг. Заһаар багтахыса сугларһан харагшад энээннээ гэршэлнэ.

Мүнөө жэл илагшад хүбүүдэй дунда 9 шэгнүүртэ ба басагадай 4 шэгнүүртэ тодороо. Эдэ хэд бэ гэбэл, Амгалан Шарпов (Улаан-Үдэ), Булат Тубанов (Сэлэнгын аймаг), Сергей Зарбуев (Улаан-Үдэ), Вениамин Цыбенев (Сэлэнгын аймаг), Түмэн Ешеев (Хори), Зандан Будаев (Ага), Содбо Пурбуев, Баяр Архипов (хоюулаа Ивалга), Содном Хопхоронов (Мухар-Шэбэр). Эдэ нэрэнүүд Буряадай барилдаанай огторгойдо ялас гэмэ амжалтаар тодорхол байхал.

Басагадай дунда Вика Базаржапова (Оронго), Анна Унагаева (Хяагта) ба Света Песчанникова (Улаан-Үдэ) гэгшэд шалгараа. Буряад Республикын Провительствын Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Иннокентий Егоров эрхим барилдаашанда үнгэтэ телевизор шан табья. Энээндэ Вика Базаржапова хүртэбэ гээшэ.

Удаань ехэшүүлэй дунда бүхэ барилдаан үнгэргэгдэжэ, олоной анхарал ехэтэ татаа. 63 килограммай шэгнүүртэ Яруунын Алдар Очиров түрүүлэн байна. Оронго нютагай хүбүүн, дайшалхы самбаар Европын чемпионон Баир Омоктуев 75 килограммдаа дийлэжэ, олон тоото харагшадые баясуулаа. Абсолютна ехэ шэгнүүртэ Буряад дотороо мэдээжэ Батор Цыренов болон Зоригто Цырендондов гэгшэд финалда гаража шадаа. Шанга тулалдаанай удаа Сэлэнгын Зоригто Цырендондов амжалта туйлаба. Тэрээндэ амиды хонин ба 10 мянган түхэриг шан барюулагдаа.

Мүнөө жэл үнгэргэгдээн мурьсөөн бусадһаа онсо илгаатай байгаа. Ушар гэхэдэ, Афганистанһаа совет сэрэг гаргагдаһаар 20 жэлэй ойтой мурьсөөн дашарамдуулагдаа.

Борис БАЛДАНОВ.

Интернатна гүхээлэй хуралсалай гуламтануудай хүдэлмэрилэгшэд спортоор бээ хорихо ёһотой. Ушар гэхэдэ, тэдэнэй хүнтэн бэшэ ажал, алишье үедэ хүндэ байдалтай тэмсэхэ саг ерэхэ. Тиигэжэ тэдэ волейбол бэрхээр наададагаа гэршэлбэ.

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЫН ШАНДА

Тарбагатайн аймагай Дээдэ-Саянтын санаторно интернат-хургуулийн дэргэдэ республиканска гүхээлэй мурьсөөн тээмэндэ үнгэргэгдэб. Тус мурьсөөн Дээдэ-Саянтын интернат-хургуулийн директор Василий Тубанович Доржиевта зориулагдаа. Захааминай, Загарайн, Прибайкалийн, Эддын аймагуудай, Улаан-Үдэ хотын 11 команда эндэ хабаадаа.

Дээдэ-Саянтын санаторно интернат-хургуулийн директор-шанга тамиршан мүн. Түрэл Хяагтын аймагтаа гэрэ эдэбсн спортын зүйлөөр бээ хоридог байгаа. Бокс, санаар урилдаан, баскетбол - тэрээнэй эгээл дуратай зүйлүүд гээшэ. Василий Тубанович Новосибирск хотодо оюутан ябахандаа, тус городской боксоор мурьсөөндэ хоёрдохой нуури эзэлһэн байна. Хяагтын аймагай эрдэм хуралсалай таһагай дарга байгаад, баскетболээр болон боксоор республиканска зэргын судья болоһон юм. Зарим хүнүүд Василий Тубанович боксоор гү, али баскетболдо судья болоод байхые хараад, энэ даргамнай яагаа гээшэб гэжэ хөөрэлдэдэг нэн.

2000 онһоо Василий Тубанович Дээдэ-Саянтын санаторно интернат-хургуулийн директорээр томилогдоо. Энэ хугасаа соо энэ хуралсалай гуламта түрүү хургуулинуудай тоодо орожо шадаа, өөрын нюур шарайтай болоо. Мүн материална техникэскэ базаа эрид шэнэлгэдэ.

Эгээл иимэ бэрхэ бааридагша маанадые угтажа байхадань һайн шэнжэлдэ, гээд мурьсөөндэ сугларһан командадууд мэдүүлнэ. Шанга тэмсээнэй удаа Захааминай аймагай Цахирай интернат-хургуули түрүүлжэ гараа. Тус хургуулийн директор Даша Кыргыженовэй толгойлон команда соо Баир Балданов, Евгений Идамов, Максим Галданов, Пурбо Долгоров, Гэрэлма Кыргыженова, Вера Балданова, Ольга Бадмаева гэгшэд наадаа.

Эхэнэрнүүдэй дунда голшан Ольга Бадмаевад хүртөө. Харин эршүүлэй дунда иимэ шан Дээдэ-Онгостойдо оршодог 28-дахы санаторно интернат-хургуулийн түлөөлэгшэ Саян Будаевта барюулагдаа. Дээдэ-Саянтад үнгэргэгдээн энэ мурьсөөн олоной анхарал ехээр татаа, жэл бури үнгэргэгдэжэ, заншалта болоно гэжэ хэлсэгдээ.

Борис БАЛДАНОВ.

Сегодня мы продолжаем публикацию ответов заместителя Председателя Правительства Бурятии по экономическим вопросам Александра Евгеньевича Чепика на вопросы читателей, поступивших на «горячую линию» Правительства Бурятии.

Александр ЧЕПИК:

«МЫ ОТКРЫТЫ ДЛЯ ВСЕХ...»

Валентина ГОМБОЕВА

Из ИП «Мясникова» Тарбагатайского района последовал на «горячую линию» следующий вопрос: «Предприниматели, занимающиеся производством сельхозпродукции, в 2008 году выполнили трехстороннее соглашение и получили государственную поддержку. А в 2009-м государственную поддержку для ИП отменили. Правительство России поддерживает сельхозпроизводителя, а у нас в Бурятии? Площади посевных в этом году сократятся из-за отсутствия поддержки. Как жить дальше?»

- Надо отметить, что по итогам 2008 года КФХ «Рассвет» (ИП Мясникова П.С.) показало неплохой результат: было произведено валовой продукции сельского хозяйства в действующих ценах на сумму 6,5 млн. рублей, темп роста в сопоставимых ценах составил 127,6% к уровню 2007-го. Хозяйством было посеяно зерновых на площади 500 га, урожайность составила 18 центнеров с гектара. Кроме того, предприятием ежегодно производится 6-7 тонн мяса.

В 2008 году этому хозяйству была оказана государственная поддержка на сумму 162 тысячи рублей из республиканского бюджета и 116 тысяч - из федерального. ИП Мясникова П.С. кредитными ресурсами не пользуется, но в прошлом году выполнило все обязательства, предусмотренные соглашением.

В 2009 году количество получателей государственной поддержки сокращено из-за ограниченности средств республиканского бюджета. Если в 2008-м таких предприятий было 115, то на этот год отобрано 66 (самые эффективные и рентабельные крупные сельскохозяйственные организации, которые ежегодно увеличивают платежи в бюджет). Предприятие ИП «Мясникова П.С.» нынче не вошло в этот список. Но мы предлагаем данному хозяйству:

- войти в состав интегрированной структуры, образованной на базе одного из хозяйств-участников программы «Развитие сельского хозяйства и регулирование рынков сельскохозяйственной продукции, сырья и продовольствия в Республике Бурятия на 2009 год», утвержденной постановлением Правительства РБ от 27 ноября 2008 года № 518;

- подать документы на получение государственной поддержки малого предпринимательства, предусмотренные Программой развития малого предпринимательства в Республике Бурятия на 2008-2012 годы;

- представить бизнес-проект развития хозяйства в Координационный совет по инвестиционной деятельности Республики Бурятия и доказать эффективность требуемой поддержки.

У телефона Петр Нимаевич Нимаев, пенсионер, работник сельского хозяйства из пос. Нурселение Иволгинского района.

- Этот год обещает быть хорошим и дождливым. Сколько предусматривается посева зерновых и сможет ли республика обеспечить себя продовольственным зерном? До каких пор будем покупать дробленку и муку в других регионах - в Пермской области и Алтайском крае?

- В 2009 году планируется посев зерновых на площади 108 тысяч гектаров, в том числе пшеницы - на 43 тысячах га. Валовой сбор пшеницы составит 58 тысяч тонн, из них на продовольственные цели будет использовано 20 тысяч тонн, выход муки составит 15 тысяч тонн. Годовая потребность Бурятии в продовольственной муке для производства хлеба - около 70 тысяч тонн.

- Когда будет оказываться помощь малым подсобным хозяйствам и фермерству, у которых по 10-20 голов скота? Год тяжелый для сельхозпроизводителя. Дадут ли дотации и помощь таким малым хозяйствам? - беспокоится Петр Нимаевич.

- Государство оказывает поддержку малым хозяйствам и фермерству в виде компенсации процентных ставок по кредитным ресурсам. Фермер получает субсидии в размере 100 процентов минимальной ставки рефинансирования в рамках Программы «Развитие сельского хозяйства и регулирование рынков сельскохозяйственной продукции, сырья и продовольствия в Республике Бурятия на 2009 год», утвержденной постановлением Правительства РБ от 27.11.2008 г. № 518. Малые формы хозяйств должны обращаться за помощью в Республиканское агентство по развитию промышленности, предпринимательства и инновационных технологий.

Также для получения всех видов поддержки рекомендуем войти в состав интегрированной структуры, образованной на базе одного из хозяйств-участников программы «Развитие сельского хозяйства и регулирование рынков сельскохозяйственной продукции, сырья и продовольствия в Республике Бурятия на 2009 год».

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РБ

Кроме этого, с бизнес-проектом развития хозяйства можно обратиться в Координационный совет по инвестиционной деятельности Республики Бурятия и доказать эффективность требуемой поддержки.

Житель Нурселения Нимаев вновь продолжает начатый разговор.

- Трудно получить землю в Иволгинском районе тем, кто желает на ней работать. Администрация говорит, что земли, которые находятся в сельхозобороте, в ведении федеральной власти, которые, в свою очередь, передали их во владение республиканской.

- Петр Нимаевич, выделение земель сельскохозяйственного назначения в долгосрочную аренду производится в соответствии со ст. 9 Федерального закона «Об обороте земель сельскохозяйственного назначения» от 24.06.2002 г. № 101-ФЗ. В аренду могут быть переданы прошедшие государственную кадастровую оценку участки из земель сельскохозяйственного назначения, в том числе участки, находящиеся в долевой собственности. Договор аренды заключается или с участником долевой собственности или с лицом, действующим на основании доверенностей, выданных ему участниками долевой собственности.

По данным администрации Иволгинского района, часть земель сельскохозяйственного назначения относится к федеральной и республиканской собственности (ОПХ «Иволгинское», учхоз «Байкал», СХТ «Иволгинский»), другая - в долевой собственности (19840 га, 2301 - земельных паев), в фонде перераспределения земель находятся 3641 га сельхозугодий, из них 1595 га - пашни, 245 га - сенокосов, 1801 га - пастбищ. Земельные участки, находящиеся в фонде перераспределения земель муниципального образования, могут передаваться в аренду или в собственность гражданам и юридическим лицам по результатам торгов.

Выделение земельного участка из земель фонда перераспределения находится в полномочиях администрации муниципального образования района.

В заключение разговора П.Н. Нимаев задал заместителю Председателя Правительства А.Е. Чепику еще один вопрос:

- В районе вертолетного завода земли относились к Иволгинскому району, где раньше планировалось строительство рынка для реализации сельхозпродукции. Но сейчас, говорят, эти земли отобраны... Когда решится вопрос о строительстве рынка?

- Земли, о которых вы говорите, находятся в республиканской собственности, и в настоящее время в Правительстве Республики Бурятия решается вопрос о передаче части данных земель сельхозтехникуму «Иволгинский» и муниципальному образованию «Иволгинский район».

Правительством Республики Бурятия принято решение о строительстве сельскохозяйственного рынка в г. Улан-Удэ в целях оказания поддержки сельхозтоваропроизводителям республики и обеспечения населения г. Улан-Удэ свежей продукцией.

Определен земельный участок в районе Богатырского моста. Сегодня решается вопрос по сносу аварийного и ветхого жилья, расположенного на данном участке.

- Алло! Скажите, почему стоит ПОШ? Все оборудование по переработке шерсти растащили! Куда будут сдавать наши сельхозпроизводители шерсть? В Хакасию или Китай? Знаете, что сейчас шерсть принимают дешевле, чем паклю? Кто будет за это отвечать? - обеспокоен заслуженный зоотехник РБ, ветеран труда Леонид Федорович Хардаев, автор серии вопросов.

- На базе обанкроченного ОАО «Улан-Удэнская тонкосуконная мануфактура», в состав которого входила и фабрика первичной обработки шерсти (ПОШ), создано обособленное подразделение ООО «ТСМ», в деятельность которого переработка шерсти не входит.

Сельхозтоваропроизводители нашей республики более десяти лет продают шерсть на Черногорскую фабрику первичной обработки шерсти в Республике Хакасия. Еще в середине 1990-х годов хозяйства Селенгинского, Джидинского и других районов Бурятии самостоятельно заключали договоры с этим ПОШ по поставке шерсти. Причиной этому стала задержка по платежам за поставленную шерсть и низкие закупочные цены на ОАО «Улан-Удэнская тонкосуконная мануфактура».

В настоящее время закупочные цены на шерсть по-прежнему невысоки: по 18-20 рублей за 1 кг грубой шерсти и 25-30 рублей за 1 кг тонкой шерсти при себестоимости 80-100 рублей. Поэтому ежегодно более 100 тонн из производимых 550 тонн остается невостребованными. В настоящее время Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Бурятия прорабатывает вопрос об открытии цеха по мойке шерсти для реализации ее в другие регионы по более высоким ценам.

- Александр Евгеньевич, хочу задать вам еще один вопрос: когда заработают на всю мощь мясокомбинат? Раньше он занимал второе место после Семипалатинского мясокомбината Республики Казахстан.

- В марте 2008 года деятельность ООО «Бурятмясопром» из-за сложного финансового положения была полностью остановлена. С июля 2008 года после введения в управление Компании «ОГО» (г. Новосибирск) была частично возобновлена деятельность консервного завода.

В 2008 году выработано мясных консервов в количестве 5,1 млн. условных банок на сумму 182,3 млн. рублей, что составляет 126 процентов к уровню 2007 года. Предприятие работает полностью на импортном сырье из Монголии. В настоящее время предприятие наращивает объемы производства мясных консервов, так, в первом квартале текущего года произведено 2,2 млн. условных банок консервов. Надо отметить, что с ростом объемов производства увеличивается численность работающих. Например, только с февраля по апрель она увеличилась на 40 и составила 460 человек.

В текущем году предприятие планирует возобновить работу колбасного завода и цеха по производству мясных полуфабрикатов.

- Какие меры принимаются Правительством нашей республики по увеличению поголовья табунных лошадей? Как известно, в 1998 году на бурятской земле паслись 257 тысяч голов табунных аборигенных лошадей, а на 1 января сего года в хозяйствах насчитывается 60 тысяч коней всех форм собственности.

А каковы меры по увеличению поголовья овец? В доперестроечное время в республике числилось 2 млн. 100 тысяч голов овец, в настоящее время во всех категориях собственности числится 245,007 тыс. голов овец.

- Министерством сельского хозяйства и продовольствия Республики Бурятия для увеличения поголовья лошадей и овец принимаются такие меры, как предоставление господдержки на развитие данных отраслей. Проект порядка предоставления государственной поддержки АПК Бурятии на 2009 год из средств республиканского бюджета находится на согласовании в Правительстве республики. Субсидии предоставляются на поддержку северного оленеводства и табунного коневодства в размере 3088 тысяч рублей, а овцеводства - 7649 тысяч рублей.

Интересуется пенсионер Юрий Владимирович Музыка:

- Думает ли Правительство Бурятии о разработке и внедрении в аппарате Правительства или Министерства экономики системы менеджмента качества (СМК), аналогичной системе качества Минэкономки РФ и соответствующей ИС (международным стандартам) и СО по стандартизации 9000 (серия стандарта). Если нет, то почему?

- В Правительстве Бурятии система менеджмента качества не внедрена, так как этот процесс очень продолжительный и требует больших финансовых затрат.

Продолжительность периода разработки СМК и подготовки исполнительных органов государственной власти к сертификации системы качества зависит от численности работающих, специфических особенностей, степени первоначальной подготовки персонала и составляет ориентировочно 1-2 года.

Стоимость одного дня работы консультанта составляет от \$100 до \$700. Ориентировочные затраты организации-заказчика на услуги консультанта за весь объем работ составляют от 100-300 тыс. руб. (в зависимости от общей численности персонала в организации, наличия филиалов, степени подготовленности персонала и других факторов). Обычно стоимость своих услуг консультанты определяют по результатам проведенного ими оценочного аудита действующей СМК.

В Правительстве Бурятии для внедрения СМК необходимо затратить от 8 до 25 млн. руб., что в условиях финансового кризиса неприемлемо.

- Александр Евгеньевич, в связи с экономическим кризисом какое внимание будет уделяться проблеме энергосбережения в нашей республике? Кто занимается реализацией этой программы? К кому можно обратиться? - поинтересовался улан-удэнец Чебунин Евгений Алексеевич.

- В Бурятии реализуется республиканская целевая программа по энергосбережению на 2006-2009 годы. Подготовлено техническое задание на разработку программы энергосбережения на период 2010-2013 годы. Будут разработаны законы об энергосбережении и о возобновляемых источниках энергии, также ряд других нормативно-правовых актов.

В структуре Министерства по развитию транспорта, энергетики и дорожного хозяйства Республики Бурятия образован Комитет по развитию энергетики и энергосбережению (ул. Революции 1905 года, 11а, тел.: 55-28-68). Создан и работает по проблеме энергосбережения ГУ «Республиканское агентство по энергосбережению» (ул. Красноармейская, 20, тел.: 44-67-31).

Фото Р.Н. БАЗАРОВА.

ПРОДЛИЛИ ВОЗМОЖНОСТЬ УБОЯ СКОТА НА ЛИЧНЫХ ПОДВОРЬЯХ

До 1 января 2011 года продлили в Бурятии возможность убоя скота на личных подворьях. Как сообщает пресс-служба Народного Хурала РБ, такое решение было вынесено 22 апреля на заседании комитета по земельным вопросам, аграрной политике и потребительскому рынку. При этом убой должен проводиться при строгом ветеринарном надзоре.

Напомним, с 31 декабря 2010 года должен был вступить в силу приказ управления ветеринарии РБ, запрещающий производить убой скота в домашних условиях. Но как отметили на заседании, при строительстве новых и реконструкции существующих убойных пунктов на селе в соответствии с ветеринарно-санитарными требованиями возникла непростая ситуация.

Именно поэтому было решено отсрочить вступление приказа на полтора года, за это время в сельских поселениях должны быть построены специальные убойные пункты или площадки. Пока же забой будет проводиться на подворьях, при строгом ветеринарном надзоре.

СОВХОЗУ «КОМСОМОЛЬСКИЙ» - 50 ЛЕТ

«Нам вручил путевки КОМСОМОЛЬСКИЙ КОМИТЕТ...»

Ранней весной 1955 года Кижинга вдруг взбурлила и заклокотала. Нет, не речка Кижинга, а районный центр под одноименным названием. В Кижингинскую долину нагрянули первые целинники, в основном, молодежь чуть-чуть постарше нас, подростков, и целые армады новехоньких «ДТ-54», которых мы тогда и в глаза не видавали. Не помню точно, но жили эти парни, кажется, непосредственно в мастерских местной МТС и её конторе. Культурная и спортивная жизнь районного центра прямо-таки воспарила.

Сергей БУХАЕВ, писатель, заслуженный работник культуры РБ.

Был среди первоцелинников до невозможности кучерявый парень с Украины **Юрий Диденко**, мускулистый, крепко стоящий на ногах, отличный футболист и песенник, великолепно танцевавший и пляшущий. Ах, как он «Барыню» или «Цыганочку» выдавал!.. Встретились мы с ним ровно через 10 лет в Киеве, и только тогда я узнал, что Юрий приехал в Кижингу на освоение целинных и залежных земель накануне выпуска из эстрадно-циркового училища, а теперь, в 1965 году, был уже известным артистом театра и кино.

Ну, а тогда, в 1955 году, 16-летний, я все же знал о правительственном постановлении о подъеме целины лишь потому, что каждый понедельник в классе начинался с сообщений дежурных политинформаторов...

В 1959-м я уже работаю в нынешней «Молодёжке», а вместе со мной трудятся в секретариате **Исай Калашников**, только-только издавший свой первый роман «Последнее отступление» и начинающий, а ныне народный писатель Бурятии **Владимир Корнаков**, под началом ко-

торых я и брал первые журналистские уроки. Кстати, сживал в одном кабинете и тоже учился у них с ныне известным поэтом, учёным и краеведом **Евгением Голубевым** и не менее известным философом, историком и романистом **Владимиром Бараевым**.

Так вот, в начале 1960-го Владимир Корнаков (ныне, конечно же, высокоуважаемый Васильевич) публикует в «Молодёжке» серию очерков «Продолжение следует» об образовании в Еравне целинного совхоза «Комсомольский», о первом учредительном собрании по поводу его создания, о первом директоре совхоза, молодом тогда зоотехнике **Базыре Николаеве**, первоцелинниках, их заботах, трудностях и чаяниях.

Какое ещё хозяйство может похвалиться тем, что выдвинуло сразу трёх министров в нашей солнечной Бурятии?!

С той поры миновало, выясняется, полвека. То есть 50-летие «Комсомольского» - одного из самых экономически крепких хозяйств республики выпадает на 19 декабря нынешнего года. Базыр Иннокентьевич Николаев после директорства в Телембе много лет трудился на партийной и советской стезе, был заместителем министра, а затем и министром сельского хозяйства Бурятии, заместителем, а затем и первым заместителем председателя Совмина Бурятской АССР, директором Бурятского НИИ ВАСХНИЛ, стал доктором наук, академиком Российской экономической Академии, кавалером двух орденов Трудового Красного Знамени, двух орденов «Знак Почета», ордена Почета. Из той же Телембы вышли в министры сельского хозяйства Бурятии ещё два бывших директоров «Комсомольского»:

Виктор Улаханович Дарханов и **Николай Намдыкович Наиданов**. Скажите теперь, какое ещё хозяйство может похвалиться тем, что выдвинуло сразу трёх министров в нашей солнечной Бурятии?!

И ещё один примечательный момент.

Совхоз «Комсомольский», как и все российское село, пережил и переживает нелегкие времена перестройки, демократизации общества и наступления дикого, непредсказуемого рынка, лихорадочных скачков цен на энергоресурсы и прочее и прочее. Но он за все эти годы ни разу не брал в банках никаких кредитов, обходился своими финансовыми средствами и ресурсами. Нынешний директор ЗАО «Комсомольский» поступает так, с улыбкой рассказывает **Жаргал Занабазорович Тохтоев**, оттого, что он и главный бухгалтер хозяйства бояться брать кредиты, их рано или поздно возвращать. И даже в период нынешнего так называемого мирового экономического кризиса не собирается влезать в долги.

В совхозе разработан и принят перспективный план развития до 2017 года, в соответствии с которым поголовье крупного рогатого скота - главной товарной продукции - должно увеличиться ещё на 1000 голов. Хорошо показывает себя и полностью оправдывает табунное коневодство, основанное на разведении лошадей местной мясной породы лошадей и русской тяжеловозной породы. Живя в краю 33 озер, бывод грешно не заниматься птицеводством, в частности - разведением гусей, содержание которых не требует особых утепленных помещений и таких же особых затрат. Очень перспективным представляется сбор, переработка и сбыт дикоросов в виде всевозможных соков, варений и джемов. Если телембинцы поставят на ноги это весьма перспективное и новое для

Акционерное общество «Комсомольский» получило прибыль более 5 млн. рублей

Совхоз «Комсомольский» Еравнинского района по итогам 2008 года получил прибыль в 5 миллионов 790 тысяч рублей.

Вот уже полвека здесь, в старинном забайкальском селе Телемба, крестьяне занимаются разведением скота казахской белоголовой породы. Статус племенепродуктора позволяет этому акционерному обществу заключать соглашения с республиканским Правительством, администрацией района, банками для оформления кредитов на сезонные работы, на приобретение горюче-смазочных материалов, сельскохозяйственной техники через Агролизинг.

В прошлом году на 10 гуртах содержалось в «Комсомольском» 1160 голов крупного рогатого скота, в том числе 567 коров, а также 169 лошадей. Получен валовой привес в одну тысячу центнеров, среднесуточный привес достиг 412 граммов - приличного результата для северного края.

Хозяйство ежегодно продает племенной молодняк как в республике, так и за ее пределами. В прошлом году средний вес племенных бычков составил 450 килограммов, а племенных телок - 300. Сейчас по классному и породному составу для племенной продажи подготовлено 60 бычков и 10 телок.

Хозяйство продолжает вести интенсивное строительство - в 2007 году были возведены 2 коровника, нынче отведена лесосека под строительство еще одного коровника.

Пресс-служба Президента и Правительства РБ.

Бурятии дело - это станет ещё одним из их сегодняшних брендов.

К слову, 50-летие совхоза «Комсомольский» почти совпало с 350-летием закладки первого казачьего острога в Телембе, сыгравшего заметную роль в освоении русских земель непроходимыми далекими Забайкалья. Так что эти два знаменательных события сольются для первоцелинников Еравны в один большой и яркий, знаковый праздник. И нет ничего удивительного в том, что они к нему тщательно готовятся, назначив торжества на первую декаду июля.

Для лучшей подготовки к ним созданы два оргкомитета: один непосредственно в Телембе, а второй - из числа земляков, проживающих ныне в Улан-Удэ. На одном из заседаний столичного оргкомитета удалось побывать и автору этих строк. Интересных, замечательных по идее задумок у телембинцев много. В частности - съёмки о Телембе и телембинцах, которые уже ведутся творческими работниками БГТРКА, издание книги коллектива авторов и буклетов, завершение строительства архитектурно интересного по задумке дома для хранения священной буддийской книги «Юм», завершение строительства нового современного стадиона в Телембе с футбольным и игровыми площад-

ками, стандартной беговой дорожкой и секторами для технических видов легкой атлетики, подготовка обширной культурной и спортивной программ.

Мне, как человеку пишущему, особенно близок и импонирует замысел книги, прослеживающей нелегкий, порою многострадальный, но созидательный, конструктивный путь Телембы и телембинцев, вобравший в себя 350-летнее следование от острога до современного совхоза, которым они вполне по праву могут гордиться. Она - эта будущая книга коллектива авторов - может стать свидетельством сохранения и умножения народных традиций, преемственности поколений, воспитания в последующих поколениях чувства Родины, патриотизма и гражданственности, ибо от худого семени не дождешься доброго племени. Все в мире преходяще, все мы смертны, через год-два, через десятилетия, может быть, о нас позабудут. Книга же живёт века, она бессмертна, и будет напоминать потомкам обо всех наших деяниях и свершениях, напоминающая им, как говорил Владимир Маяковский, «делать жизнь с кого».

Дай-то вам Бог удачи в осуществлении всех ваших планов и замыслов, дорогие телембинцы!

Работа у нас нужная

«Как живет и трудится молодежь, которая работает на заводах?». Ответить на этот вопрос мы попытались на одном из крупнейших промышленных предприятий Бурятии - «Улан-Удэстальмост».

Янжама ДАШИДОРЖИНА

Цеха предприятия высоки и просторны. В них с утра до вечера стоит гул, где можно услышать грохотанье железа, визг пил, стук молотков и шум моторов. То тут, то там мерцают огоньки сварочных аппаратов и мостовые краны волокут части мостовых конструкций. Сейчас на заводе изготавливают конструкции для сооружения мостов в олимпийском Сочи, Московской области, Киеве, Казахстане и на Тихом океане. И более половины из двух тысяч работников предприятия - это молодежь.

Бригадир сварщиков **Иван Машин** пришел на завод в 17 лет по совету дяди после того, как поступил в вуз. А приехал он в Улан-Удэ из деревни Аргада Курумканского района. На заводе ему дали комнату в общежитии, обеспечили бесплатным питанием и проездом. Сначала Иван работал помощником электросварщика, отсюда ушел в армию, а после вернулся на родное предприятие. Сейчас он сварщик 5-го разряда и бригадир. «Работа тяжелая физически, и не все молодые нашу работу выдерживают», - говорит бригадир. - «Лучше всего деревенские дюжаты».

В его бригаде 17 человек, и 10 из них имеют 5 разряд. Работа сдельная, с объемом заработка на всю бригаду, так что каждый должен вносить свою лепту. Работать «за того парня» никто здесь желанием не горит. Будучи уче-

ником, рабочий получает стипендию 1500-1700 рублей и доплату от бригады, где он трудится. Размер доплаты определяет бригада. Стажировка длится три месяца.

- За это время сразу видно, какой ты человек, - говорит Иван. - У нас в бригаде молодые сварщики получают примерно 8 тысяч рублей.

Затем ученик сдает экзамен и получает разряд, а повышать квалификацию он может каждый год.

Сейчас Иван живет в однокомнатной квартире, которую получил на заводе, но уже приобрел 6 соток земли и стоит в очереди на строительство коттеджа. Предприятие старается обеспечить молодых рабочих жильем, строит одноэтажные коттеджи, выступает поручителем при оформлении кредитов. При трудоустройстве нуждающиеся обеспечиваются общежитием.

- Работа у нас нужная, всегда можно подработать, ведь нужно то ворота сварить, то решетки, то еще что-нибудь, - говорит Иван.

Каждое лето он ездит с семьей на Байкал, где у предприятия есть турбаза.

- Там красивые места и хорошо кормят, - говорит он.

Но вот закончилась смена. Автобусы развозят рабочих. Пора домой.

На фото автора: сварщик **Иван Машин** впервые дает интервью.

«Верхнеудинск - миленький городок»

Столица наша, как и подобает хозяйке, к весне наводит порядок в своём доме, прихорашивается и ждёт гостей. Я провёл опрос прохожих на Арбате.

Вячеслав ДАРМАЕВ

Катя, студентка: К сожалению, мало знаю об истории Улан-Удэ. Кажется, к нам приезжал писатель Чехов. Да, это он сказал: «Верхнеудинск - миленький городок».

Валентина Захаровна, пенсионерка: - Стыд и срам! Нет культуры поведения в быту. У Шахматного сквера с утра валяется пивная бутылка, а на шляпу бронзового деда кто-то плюнул... Есть у нас Сиреневый бульвар, улица Пушкина, ещё бы создать Аллею Юных Дарований, как в романе Ильфа и Петрова.

- **Цыдып Бадмаевич, бывший строитель:**

- Несмотря на кризис, всюду башенные краны выгнули шею, как журавли. Это вызывает оптимизм. Радуюсь, что по программе «Молодая семья» и «Молодые специалисты» выпускники вузов и ссузов осваивают землю в пригородах. Мой внук будет строиться в ДНТ «Олимпийский».

Лариса, продавщица картинами:

- Народ гуляет с детьми, фотографируется, смотрит «Вернисаж», слушает свободного музыканта со скрипкой, бросает в короб монеты, ест мороженное... Что ещё нужно?

Максим, предприниматель:

- Напишите о недостатках. Мало зданий с национальным орнаментом, местным колоритом. Дремлют архитекторы, «тромбы» у них в голове!

Татьяна Доржиева, безработная:

- Хожу под впечатлением выставки Даши Намдакова. Немного влюблена в него, он такой стильный, харизматичный... Пусть «отцы города» выкупят у него скульптуру «Богатая невеста» и установят на пересечении магистральных улиц.

Дама средних лет, похожая на «Незнакомку» Крамского:

- В центре очень многое делается коммунальщиками, на окраинах же ветер гоняет консервные банки...

Бабушки на скамейке у Дома образцового содержания:

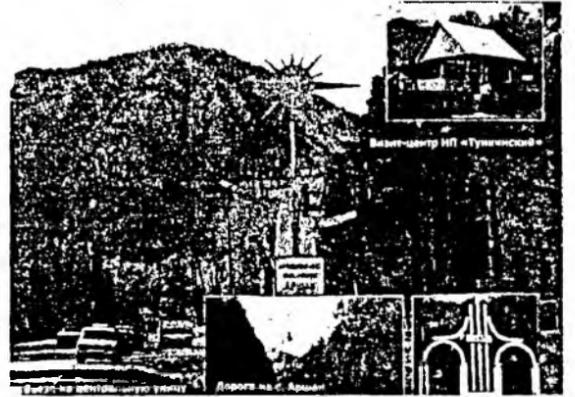
- А нам дорог наш солнечный город. Скоро ему 340 лет! В прошлом году были сплошные юбилеи - 85 лет республике, 70 лет - городским районам. Староста дома №33 Мария Болембах нынче объедает конкурс на лучшую клумбу, на лучший балкон, будем участвовать.

ТУНКИНСКИЙ РАЙОН

СЕМЬ ЧУДЕС БУРЯТИИ

Курорт «АРШАН»

...Бушуют реки там, грохочут водопады,
Питают родники их вечные снега...
И выше облаков вздымаются громады,
Едва до пояса одела их тайга...

БУХА-НОЙОН

При подъезде к селу Торы с дороги хорошо видно белое пятно на склоне хребта. Это одно из культовых мест Тункинской долины - Буха-Нойон.

ВОДОПАДЫ НА РЕКЕ КЫНГЫРГЕ

В Тункинском районе находится геоморфологический памятник природы федерального значения. Русло реки на значительном протяжении сложено гладко отполированным водой розовато-желтым архейским мрамором.

СУБУРГА

Разветвляющийся ручей, слабуминерализованный, предположительно карстовой воды, на залесенном склоне Тункинских гольцов. У истока ключа ламы Хандагайтского дацана возвели каменный субурган и источник стал называться Субурган Аршан.

МЕТАНОВЫЕ ТЕРМЫ ЖЕМЧУЖНОГО ИСТОЧНИКА

Лечение рекомендуется при заболеваниях опорно-двигательной и нервной систем, кожных и гинекологических болезнях. Жемчуг, по-бурятски жэмхэг, лучшие кусочки мяса, которые подносили ближним в подарок при закалывании животного на еду, или от слова жэмэс - ягоды, жэмэсэй - ягодный, то есть ягодное место.

ИСТОЧНИК НИЛОВА ПУСТЫНЬ

По-бурятски Тураанай халуун аршан, т.е. Туранский горячий источник, урочище с минеральным источником. Курортное селение носит имя Иркутского архиепископа Нила. Источник открыт в начале XIX в. В 1840 г. были сделаны первые анализы воды и построены дом и ванное здание. В 1845 г. это было передано архиепископу Нилу Столбинскому, который объявил место «пустыней» и построил церковь.

УГЛЕКИСЛЫЕ ВОДЫ КУРОРТА «АРШАН»

Эффективны при лечении заболеваний сердечно-сосудистой системы, функциональных расстройств нервной системы, при заболеваниях желудочно-кишечного тракта. В прошлом буддисты приписывали свойство аршана некоторым пресным источникам, и поэтому аршаном стали называть ключи (булат) с холодной пресной, чистой водой, придавая им целебное значение.

УГЛЕКИСЛЫЕ РАДОНОВЫЕ ТЕРМЫ ШУМАКА

Расположены в живописном уголке северного склона Тункинских гольцов на высоте 1558 м над уровнем моря. Используются при заболеваниях желудочно-кишечного тракта, печени и желчных путей; при лечении диабета, функциональных расстройств сердечно-сосудистой и нервной систем, хронических заболеваний верхних дыхательных путей.

ХУБУТУЙСКИЙ ПОТУХШИЙ ВУЛКАН

Хангарульский хребет, в верховье реки Цакирка. Уникальное вулканическое сооружение четвертичного возраста.

БУХА-НОЙОН

На культовом месте на высоте 1050 метров находится живописное скальное образование из белого мрамора, на вершине которого стоит буддийская кумирня. По своим очертаниям скала действительно похожа на лежащего быка. Мрамор постепенно разрушается, поэтому от горы вниз по склону спускается большой белый язык.

Этому месту в течение столетий поклонялись люди, оно не утратило своего значения и сейчас. О том, какую роль играло это место в духовной жизни бурятского народа, говорит тот факт, что здесь в свое время возникла определенная конкуренция между интересами священников - представителей разных религий.

Сначала здесь было место, где культовые действия проводили шаманы. Тайлаган поклонения Буха-Нойону устраивали в Петров день, перед сенокосением, а культ приобрел общепобурятское значение.

Затем по указанию прибывшего из Монголии ламы на одном «роге» была построена буддийская кумирня, а бык получил буддийское имя Ринчен-хана и стал считаться богом богатства.

Позже на другом «роге» появилась восславная часовня. При этом шаманы, буддисты и христиане одновременно совершали религиозные службы в честь Буха-Нойона.

Местность с таким названием расположена в предгорьях хребта Хамар-Дабан, в долине реки Харагун. К ним от автодороги Култук-Монды через село Охор-Шибирь ведет проселочная дорога. Расстояние от местности до автодороги 11 км.

Всего здесь насчитывается 10 выходов минеральных вод. Источники Хонгор-Уулы холодные железистые, сульфатно-карбонатные, натриево-кальциево-магниево-с невысокой минерализацией. Температура воды в разных источниках колеблется, суммарный дебит составляет 250 м³ сутки в сутки. Часть источников находится на расстоянии 1,5-2 км от местности, к ним ведет деревянный тротуар, местами разрушенный.

Известный исследователь Сибири Г.Н. Потанин писал в своих записках: "... женщины прежде подходили к Буха-Нойону и исцелялись, но после того, как там поставили крест, женщины перестали исцеляться, и буряты говорят, что Бог оставил эту гору".

Со временем все стало на свои места. Теперь здесь, как и во многих других культовых местах Бурятии, культовые действия буддистов и шаманистов совершаются в согласии. Вместе с тем место табуировано. Восхождение и обряды совершаются в определенные дни местными шаманами. Причем разрешается восхождение только мужчинам и женщинам пожилого возраста. Запрещается приближаться к этому месту молодым девушкам, вероятно, это связано с легендой, в которой говорится о том, что девушки окрестных сел вызвали недовольство быка, греющегося на еще горячей вершине вулкана. Считается, что им грозит бесплодие. Традиция предписывает, прежде чем подняться к Буха-Нойону, обратиться к буддийскому священнику, который должен провести специальный обряд "Разрешение на посещение святых мест".

На горе, как и в других культовых местах, правила предписывают вести себя тихо, не шуметь, не сорить, и обязательно оставить Буха-Нойону дар. С противоположного склона открывается очень красивый вид на священную гору на фоне Тункинской долины, где можно сделать хорошие фотоснимки.

ХОНГОР-УУЛА

На источниках есть таблички с указанием, при каких болезнях они употребляются. Так, отмечены желудочный, сердечный, кишечный, почечный, печеночный, женский, нервный и основной источники. Прием вод осуществляется в основном самостоятельно.

Здесь работает муниципальное унитарное лечебно-оздоровительное предприятие «Хонгор-Уула», функционируют 6 пансионатов на 100 мест. Они принимают в основном летом. Летом образуется также палаточный лагерь. Имеется небольшой ванный корпус, в котором вода подогрывается перед применением.

Эти слова из стихотворения профессора А.В. Львова, политического ссыльного и одного из первых исследователей тункинских источников, написаны в 1908 году и дают яркое представление о красоте горных пейзажей, среди которых находится курорт Аршан. А.В. Львов, приехав на Аршан безнадежно больным, быстро восстановил здесь свое здоровье, и много лет занимался научной и творческой деятельностью.

Поселок «Аршан» находится в предгорьях Восточных Саян, в месте выхода реки Кынгырга из гор. Название реки переводится с бурятского языка как «барабан». Эта горная река бежит в узком ущелье, образуя множество поворотов и красивых водопадов.

Сообщение о существовании здесь минерального источника впервые было сделано в 1894 году Афанасием Чистохиним. Он, по национальности бурят, был христианским миссионером и переводчиком богослужебных книг на бурятский язык в Гужирской Николаевской православной церкви. С этого времени начинается история развития курорта.

Сегодня это одно из самых популярных мест для лечения и отдыха в Бурятии. Курорт на высоте 893 м над уровнем моря, в живописном месте, в смешанном лесу, воздух здесь наполнен горной свежестью и ароматами хвой.

Климат курорта смягчен благодаря влиянию близких гор и лесных массивов. Лето здесь нежаркое, малооблачное, с кратковременными дождями. Июль - наиболее теплый месяц (средняя температура 16° С), осень - ясная, солнечная, безветренная. Атмосферное давление устойчиво, держится в пределах 907-916 миллибар, хотя зимой и наблюдаются иногда значительные перепады давления. Количество осадков на Аршане довольно значительное. Больше всего их бывает во второй половине июля и в августе. Курорт славится обилием солнечных дней. По числу часов солнечного сияния он превосходит такие курорты, как Ялта, Кисловодск, Ессентуки. Количество часов солнечного сияния составляет за год 2035. Летом берега реки Кынгырги становятся пляжем, на котором отдыхающие принимают солнечные ванны.

Основными лечебными факторами курорта являются углекисло-сульфатно-магниево-слабожелезистые воды, по составу схожие с кисловодским нарзаном. Они имеют температуры от + 11 С до + 45 С. Воды богаты микроэлементами. Употребляются они в виде питья и ванн. Минеральная вода поступает из скважины и направляется в бьюет и в ванный корпус. Некоторые источники сохраняются в естественном виде. К таким относится глазной источник, который отличается высоким содержанием железа. Вокруг него образовалась священная роща, где местные жители в знак благодарности за исцеление повязали на березы множество ленточек.

На курорте вода разливается в бутылки и вывозится в магазины Бурятии и Иркутской области. Воды Аршана применяются для лечения заболеваний сердечно-сосудистой системы, желудочно-кишечного тракта, печени и желчных путей, болезней обмена веществ и функ-

Прости, ключ жизни, ключ святой,
Твои целебны пил я воды,
И снова жизнью и весной
Дышал как юный сын природы.

В.Ф. Раевский.

Эти строки из стихотворения «Дума» декабриста Владимира Федосеевича Раевского посвящены источнику Нилова Пустынь. В.Ф. Раевский неоднократно бывал здесь во время ссылки. Источник расположен в отрогах Восточного Саяна на высоте 915 метров, в ущелье долины реки Ихэ-Угун (притока реки Иркут), среди хвойного леса. В переводе с бурятского языка река называется «большая вода». В своем обычном состоянии река мало отличается от других горных рек, но в периоды наводнений она превращается в бурный поток, который несет все на своем пути.

Свое название курорт получил от имени архиепископа Иркутского и Нерчинского Нила Исаковича Столбенского (в миру Николая Федоровича), который после посещения открытых здесь в 1840 году источников организовал миссионерскую Ниловскую мужскую Пустынь.

Тогда же были проведены первые химические исследования вод. Один из источников за высокое содержание ионов серебра был назван Серебрянкой. Курорт пользовался большой популярностью, здесь побывали многие известные люди, в том числе декабристы, отбывавшие ссылку в разных уголках Сибири: Волконский, Трубочкой, братья Бестужевы, Поджио, Вольф, Пушин, Раевский.

циональных заболеваний нервной системы, причем лечение дает очень высокий терапевтический эффект. При этом наибольший эффект дает применение свежей воды. Здесь построено около 56 пансионатов с общим количеством мест около 5 тысяч, развивается сеть гостевых домов в частном секторе. В селе Аршан постоянно проживает около 900 человек, летом практически все дома сдаются внаем, количество мест в гостевых домах составляет примерно 2 тысячи. Часть пансионатов принимает всех желающих, некоторые обслуживают только работников предприятий, в собственности которых они находятся.

Наиболее крупными лечебно-оздоровительными учреждениями являются санатории «Аршан» и «Саяны» санаторно-курортного объединения профсоюзов «Байкалкурорт».

В поселке в течение 4 лет работает визитно-информационный центр «Алтан-Мундарга», который организует автобусные экскурсии по Тункинской долине и в окрестностях курорта. Центр назван по имени одной из высочайших вершин Восточных Саян - горы Алтан-Мундарга (3156 м), что переводится с бурятского языка как «Золотая вершина». Открыт визит-центр Государственного национального парка «Тункинский». В пансионате «Приют альпиниста» открыт общественный пункт спасательной службы МЧС РФ.

В пик летнего сезона здесь одновременно пребывает от 7 до 9 тысяч отдыхающих и свободных мест не хватает. Зимой и в межсезонье отдыхающих гораздо меньше.

ВОДОПАДЫ НА РЕКЕ КЫНГЫРГА

Возле курорта «Аршан» расположено несколько достопримечательностей, к которым проложены туристско-экскурсионные маршруты, к некоторым местностям можно проехать на автомобиле. Наибольший интерес у отдыхающих вызывают:

- * путешествия и прогулки
- * к водопадам реки Кынгырга,
- * на Хрустальное озеро,
- * к потухшим вулканам,
- * к старым аршанам Субурга и Папий Аршан.

Маршрут по реке Кынгырге дает возможность увидеть все 12 водопадов, наиболее большими из них являются первый и второй, а также памятник природы «Мраморное дно». Желающие могут совершить небольшую прогулку верхом на лошади, такую возможность предоставляют местные жители.

Родоновые воды источников по своим качествам близки к известным минеральным источникам Грузии «Цхалтубо» и алтайского курорта «Белокуриха». Лечебные свойства воды обусловлены повышенной температурой 38-42 градуса С и высоким содержанием минеральных соединений.

Всего здесь два горячих источника с гипертермальными водами. Дебит источников довольно постоянный и составляет около 60 кубических метров воды в сутки. По химическому составу это сульфатные натриевые воды с довольно высоким содержанием кремнекислоты (53 мг/л). Лечебные свойства вод Ниловой Пустыни усиливаются благодаря своей радиоактивности. По газовому составу воды Ниловой Пустыни являются типичными азотными термами.

В настоящее время в Ниловой Пустыни 9 пансионатов, а также водолечебница «Нилова Пустынь». Воды курорта эффективно лечат различные заболевания, в том числе: заболевания опорно-двигательного аппарата, центральной и периферической нервной системы, сосудов и сердца, гинекологические заболевания, заболевания мужской половой сферы, кожи, эндокринной системы и обмена веществ, профессиональные заболевания. В водолечебнице работают кабинеты физиотерапии, электро- и светолечения; рефлексотерапии, лазеротерапии, электросна, массажа, лечебной физкультуры, спелеокамера.

Курорт расположен в узком ущелье, защищенном от ветров, здесь особый микроклимат. Зима здесь мягче, чем в Тункинской долине, пониженное атмосферное давление и высокая прозрачность воздуха благоприятно воздействуют на состояние здоровья. Это создает очень комфортные условия для отдыха. В реке Ихэ-Угунь водится рыба.

Река летом используется для пляжного отдыха, для этого на ней есть несколько удобных отмелей. Есть удобные места для стоянок автомобилей. Недалеко от курорта находится одно из священных мест Тункинской долины - Бурхан-Баабай. К нему ведет грунтовая автодорога. Эта дорога ведет далее к селу Хойтогол, где работает историко-этнографический музей.

Курорт используется как базовый лагерь для организации туристских маршрутов на Шумак, к озеру Тунку-Нур, Ильчир и на Центральное Саянское плоскогорье. Туристские группы часто нанимают лошадей в селе Хойтогол.

Буряадай элитэ драматург, уран зохёолшо, режиссёр, артист Цырен Шагжинай 90 жэлэй ойдо

«МАНАЙ ХАРА-ШЭБЭР НЮТАГАЙ БАЙГААЛИ ТОН ПАЙХАН...»

Ингэжэл «Түрэн нютаг» гэхэн расказ соогоо бэшэн сууга драматург, режиссёр, драматическа театрай болон киногой артист ябахан, Загарайн аймагай Хара-Шэбэртэ түрэн, түрэл тоонтоёо хаа-хаанагүй суурхуулан Цырен Галзутович ШАГЖИНАЙ алтан дэлхэйн шорой анха түрүүшынхиз гэшхэн нютагта түрэн 90 жэлэйн ойн баярай дурасхаалта үдэшэднь хүршэ хүн зон, нютагаархидын, түрэлхидын олоороо апрелин 25-да үдэрэй 11 сагнаа сугларба.

Бидэ Буряад драмын академическэ театрай микроавтобусоор Загарай тээшэ зорижо, 20 сантиметр саб сагаан саһаар хушагдахан аймаг орожо гайхалдаабди. Пургуулин хашаа соо зохидоор шэмэглэгдэн тайзанай хажууда модон хандалинууды харахадаа, энэ уулзалга газра болохо гэжэ ойлгобди.

Үзэсхлэн хайхан байгаалитай Хара-Шэбэрэй баруун тээшэ (Ц.Г.Шагжинай бэшээр) Дабхар сагаан гэхэн саһатай уула, хойнонь Улаан хада, Шэбэрэй гол, Бэрхэ хада, Дархита гээд баян хуша модолтой, алим жэмэстэй газарууд бии гэжэ мэдэбди. Баяр ёһололой түрүүшын хэмжээ ябуулганууд гэхэд, дурасхаалай самбар, хүдөөгэй шэнэ библиотекэ нээлгэ болобо. «Энэ нютагта элитэ драматург, уран зохёолшо, режиссёр, актер Цырен Галзутович Шагжин түрөө, ажаһуугаа» гэхэн бэшэгтэй самбары нээлгэд аймагай захиргаанай гулваагай 1-дхи орлогшо А.Н.Заиграев, республикын Уран зохёолшолой холбооной түрүүлэгш М.Р.Чойонов, «Первомаевское» поселениин дарга Н.С.Жигжитова гэгшэд хабаадаба, амаршалгын хайхан үгэнүүды хэлэб. «Энэ багахан нютагта библиотекэ нээхэ, нютагайнаа сууга хүбүүнэй 90 жэлэй ойе үргэнөөр тэмдэглэхэ байһамнай эхэ удхатай, ерээдүйн үетэндэ аша туһатай, бэе бээдэ дүтэ болгохо зорилготой байна, бидэнэй бултанайнай сэдхэл хүгжөөхэ болоно» гэжэ А.Н.Заиграев хэлэ, шэнэ библиотекэдэ мебель дамжуулаа.

«Хүн зондоо һайниие бүтээхэс хүн түрэдэг шуу. Цырен Галзутович Шагжин эхэ ухаатай эсэн, гүн бодолтой, үргэн сэдхэлтэй хүн байгаа, бидэ эхэ танил, нүхэд байгаабди. Агван Доржисвай түрэн нютагы - үлгэр домогто нютагы бүхэ зон

эхэл хүндэдэг, Санкт-Петербургта, тэрэ хүндэ сагта дасан бодхоон гайхамшагта хүнэй нютагта бидэ булта доро дохинобди. Драматургида эхэ мур сараа Ц.Г.Шагжин үлөөгөө, эхэл хайн сэдхэлтэй хүн байгаа, баян үгэ хэлэнэй мастер, бэрхэ артист, режиссёр, драматург - нэгэ хүнэй досоо ниймэ эхэ бэлиг талаан түрэн байна шуу. Энэ нютагай үхибүүд, аша зээнэрын ажал хэрэгын үргэлжлүүлхэ болгогой» гэхэн хайхан үрэл үгэнүүды М.Р.Чойонов хүргэб.

«Энэ хайхан нарата үдэр бэлигтэй драматургын 90 жэлэй ойе түрэн нютагтай үнэргэжэ байһамнай дэмбэрэлтэй. Германия Бертольд Брехт шэнги манай Буряадта Цырен Галзутович Шагжин эхэ ажал ябуулаа, зүгөөр өөрын зохёолнууд хүсэд шэнжэлэгдээгүй. Манай театрта үндэр хэмжээндэ дурасхаалайн үдэш үнэргэгдөө. Мүнөө бидэ ниймэ эхэ һайндэр бэлдэн аймагай дарганарта баяры хүргэнбди» гэжэ БГАТД-гэй ахамад режиссёр С.Д.Бальжанов хэлэб.

Драматургын бага наһан, түрэлхид, нютаг тухайгаа ажалай ветеран Р.Э.Базарова хөөрөб. Библиотекын нээлгын лентэ хайшалга ёһололдо А.Н.Заиграев, техникескэ талаһаа хангаһаар бэлэнэ мэдүүлхэн республикын Соёлой министртын хүдэлмэрилэгшэ Б.Т.Айсуева, Үндэһэн санһаа 10 мянганай номууды бэлэглэһэн Д.Ц.Мункуева гэгшэд хабаадаа, амаршалаа. Багахан жасатай шэнэ библиотекэ соо Н.В.Гогольдо, Ц.Г.Шагжинда, оролой болон харин ороноудай, майн 9-нэй Илалтада, хүүгэдэй литературада зориулагдахан номууд бии байна. М.Р.Чойонов номуудаа шэнээр нээгдэн библиотекын дарга

«Аялга» ансамбль (Эрхирэг)

И.А.Амагаева дамжуулба. Бидэ «Буряад үнэн» хэблэлэй байшангай зүгөө журналнууда, газетэнүүдэ дамжуулхабди гэжэ хэлэбди.

БГАТД-гэй музес даагша, культурологийн эрдэмэй кандидат В.Д.Бабуева «Буряад үнэн»-«Дүхэргэй» хуудаһанууды харуулжа байжа, театрта табигдаһан, өөрын наадаһан зүжэгүүдын дурдаа. «Будамшуу» гэхэн мэдээжэ дууень, бусад дуунууды БРУ-КИИ-гай оюутан Түмэн Раднаев гүйсэдхөө. Бэлигтэй дуушан Бадма-Ханда Аюшева, Асагадай бэрхэ үхибүүд - Гандиг, Динара, композитор Цырен Шойжонимаев, Аюр Укоев, Эрхирэгэй «Аялга» гэхэн фольклорно ансамбль, «Эрин сэсэгүүд» хүүгэдэй хатарай ансамбль (хүтэлбэрилэгшэнь Х.Л.Ринчинова), бусад шэмээшэ гүүдэй ансамбльнууд уран бэлигэ харуулаа.

Хөөрхэн хүүгэд буряад хубсаһатай

Загарайн нютагай нэгэдэлэй түрүүлэгшэ В.Р.Уржумов, эгээл дутын түрэлэй Д.С.Шагжина, «Огохой» поселениин дарга П.В.Печкин, Загарайн аймагай библиотекын директор С.М.Бартунаева, соёлой управлениин дарга Р.В.Будасев болон бусад үгэ хэлэб, амаршалба. «Хара-Шэбэр» гэхэн шэнэ гоё стеллэ арадай мастернууд Анатолий Цыденов, Семён Суворов гэгшэд гоёор бүтээһэн байна. Асагадай дунда хургуулин директор Ж.Д.Чимитова мүнги бэлэг шэнэ библиотекэдэ дамжуулба. Эдир хурагшад Намдаг Галсанов, Зоринто Дондоков, Андрей Хан Ц.Шагжинтай расказууды уран гоёор уншаа.

Цырен Галзутовичэй ээһэн (Цэмбэтэгэ-шын басаганай хубүүд) Самбу Сергеевич, Жаргал Владимирович гэгшэдтэй танилсабабди. Үшөө Батор Санжиевич дүүниин эрээгүй. Булта жолоошод мэргэжэлтэйнүүд байна. «Медучилишида хурадаг Алёшамнай нагасаяа нажаажа, юумэ бэшэдэг болонхой» гэжэ Жаргал Владимирович Жалсанов ээһиний омогорхон хэлээ хэн.

Шанга наранһаа, артистнуудай дуу, хатарһаа зүрхэмнай хайлажа, эхээр ороһон саһаншы хайлажа, сэдхэл дүүрэн гэртээ бусаабди. Үнэхөөрөө эхэ хайхан байгаалитай байнал даа, Хара-Шэбэр нютаг...
Бэлигма ОРБОДОЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Хара-Шэбэр нютагта болоһон дурасхаалай үдэр.
Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото.

АША БУЯНТАЙ ХАНДАМАА АБГАЙМНАЙ

Багаһаа хүгжэм дуунда дуратай Цэндсүрэнэй Туяа өөрынгөө хүсэл зорилго бээлүүлжэ, Улаан-Баатарай хүгжэмэй училищи, удаан хүгжэмэй дээдэ хургуули дүүргэһэн намтартай юм. Бэлигтэй хүгжэмшэн болоһон Туяа «Баян-Монгол» гэхэн сууга оркестртэ орожо, саксофон дээрэ шадамар бэрхээр наададаг бүри ганса монгол эхээр хүгжэмшэн болоһон алдартай. Уран гоёор «Хабарай дуус» гүйсэдхэдэг, томо хара нюдэнүүдтэй, сэрбэрхон шарайтай Туяа хүгжэмшэн олон ороноудаар, түрэл орон соогуураа гастрольдо ябаа, хоёр жэл энэ оркестртэ наадаа, шагнашдааа баясуулаа.

Эхэ зиндаатай түбэд Жамьян ламын басаган (Чинсүрэн дүүниин үргөө) байһан хадаа Будда бурхандаа шүтэдэг, мүргэдэг эхэ хүзэгтэй байһанһаа Буддын шажанай институт Улаан-Баатаргаа дүүргэжэ, хандамаа болоһон Туяа багша хүн зондоо айһ. буянтай ажалаа зориулаа. Монголойнгоо, 1990 онһоо Буряадай дасангуудта, лама хубарагуудта шажанай эд зөөри, эхэ үргэл үргөө, «Үгэлын эзэн» гэжэ нэрлүүлэ.

Хэжэнгэ, Хори, Эдээр (Тамчин дасан) ябажа, олон үбшэнгэниин аргалһан, хэрэгынь бүтээһэн, эхэ туһалһан байха юм. Эрхээрээ, 40 шулуугаар үзэдэг, хошиной далаар элрхэйлдэг, тухай мүнгөөр харадаг, хүн зоной хуби заяаа һайжаруулдаг, харгынь сэрбэлдэг, мүнөө Улаан-Үдэдэ ердэг, эндэ ажаһуудаг Туяа хандамаада хүн зон олоороо ердэг байна.

Нүхэргүй, үри хүүгэдгүй, ажалгүй хүнүүдтэ туһалдаг, үбшэн зоние бурханай ном, маани, мэггэм уншалгаараа абардаг, туһалдаг, кредит, бусад шалгалтада абтаһан зоной харгы нээдэг. Туяа багша хүнниие жагтылдаг, эхээрнүүдэй үбшэнһөө (хүхэнэй, бусад) зайсуулдаг, яра, шарха гараһан зоние үлэжэ үгы болгодог байһаараа шалгарна.

«Хүндэ муу юумэ һанангүй, хайхан сэдхэл, һайханниие һанан ябахадһани, бүхэ юумэниин урагшатай байха. Монголһоо 1000 гаран эрхи, ламанарай хубсаһа асаржа, ламанарта бариса барьяаб. Хягтын гаможниин Юрий, Женя, Лариса, Ольга, Татьяна, Олег гээд намайе ходо дэмжэдэг. Табан үхибүүтэйб: худалдаа наймаанай ажалшан Оюунчимэг, налогой албанда ажалтай Зулгэрэл, мебелиин компанитай хүдэлдэг Зулбаяр, олзын хэрэг эрхилэгшэ Зулсасарал, эгээл бага Сүхэ - хореограф, мүнөө уласхоорондын институт дүүргэнхэй - ород, англи, япон, солонгос хэлнүүды һайн мэдэдэг» гэжэ Туяа хандамаа абгай баясан, омогорхон хөөрөбэ.

Туяа хандамаагай хаяг уншагшадтаа дуулганабди: Терешковагай үйлсын БРУ-КИИ-гай хамтын байра, 409-дэхи комната, тел.61-44-24.

Хүн зондоо туһалхы, үйдхар гашуудалынь сэлмээхэ оролдодог, үбшэнтэды, зобоһон, туһан зоние абархы, аршалхы хүсэдэг Туяа хандамаа абгай майн 1-дэ түрэн үдэрөө тэмдэглэхэ. Түрэн үдэрөөрнь хани халуунаар амаршалан, монгол-буряад харилсаагаа бүри дэлгэрүүлхынь, арад зонингоо, үри хүүгэдэйнгөө, аша зээнэрийнгээ түлөө аша буянтай ажаһуухынь хүсэ!

Бэлигма ОРБОДОЕВА.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Туяа хандамаа.
Гэр булын альбомһоо.

Хэжэнгын Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ дунда хургуулин 95 жэлэй ойн баярта

Үндэрлөө Шалсаанан үбэртэ Үүрэй толондол гэрэлтэгшэ, Уряалан ябаһан үгэнөө Уряалан угтан абахаджа, Эрдэмэй дээжэ «А»-һаа Эхи табин мүнделэгшэ Энхэ мүнхэ хургуулимнай. Бэлигтэй хурса хубүүдэ Болбосорол заяасын хүгжөөһэн, Ашата хубита замданы

ЭНХЭ МҮНХЭ НУРГУУЛИМНАЙ

Арюун хайханаар үдэшэн Тэрэл сагнаа эхилжэ Түүхэтэ замдаа гараһан Түрэл манай хургуули. «Эрдэниһэ хатуу эд үгы, Эрдэмнээ мэргэн номон үгы» - Эрхэ бэрхэ хүүгэдэ Эрдэм тээшэ залагша. Хэдыш сагай үнгэрхэдэ, Хэдыш сагай хубилхада, Хүгжэн дэбжэн хургуули. Дайнай хүшэр жэлнүүды Дабажал гараа хургуули, Хүшэр хүндэ жэлнүүды Хүсэлжэл гараа зоримгойгоор. Түрэл хургуулимнай багшанар

Тэмсэжэл гараха үйлэтэйдөө Тэсэжэл сагаа үргөө хэн. 95 жэлэй хугасаада Эхэ дабаа гаталбат, Эхэ буян үйлэдэбэт, Юрөөл магтаалда хүртэбэт. 100 жэлэй ойн баяр Зэлэ татан удангүй Жэгдэ буужа ерэхэн лэ. Ажаллажа байһан багшанарнай Алтан дэлхэйн жаргал эдлэжэ, Аша, гушанараа анхаран хаража, Ашатай буянтай ажаһуухантай болтогой! Елизавета БАЛЪЖИРОВА, Хэжэнгын хургуулин багшын ажалай ветеран.

Буряад Республикын Хуулинууд

(Үргэлжлэл. Эхинийн апрелин 23-най дугаарта).

Буряад Республикын ветеринарийн захиргаан	807	00	00	000 00 00	000	206 018,5	30 140,5
Улас түрын экономика	807	04	00	000 00 00	000	206 018,5	30 140,5
Хүдөө ажыхы ба загана олзборилго	807	04	05	000 00 00	000	206 018,5	30 140,5
Россин Федерацийн мөжонуудай гүрэнэй засагай зургаануудай ба нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай тогтоогдоһон үүргэ соо ударидал ба хүтэлбэри	807	04	05	002 00 00	000	17 381,9	0,0
Түб албан газар	807	04	05	002 04 00	000	17 381,9	0,0
Гүрэнэй зургаануудай үүргэнүүды дүүргэлгэ	807	04	05	002 04 00	012	17 381,9	0,0
Хүдөө ажыхы гүрэнэй талаһаа дэмжэлгэ	807	04	05	260 00 00	000	8 000,0	0,0
Хүдөө ажыхын үйлэдбэрийн талаар дэмжэлгэ	807	04	05	260 04 00	000	8 000,0	0,0
Бюджетнэ халбарин эмхи зургаануудай үүргэнүүды дүүргэлгэдэ	807	04	05	260 04 00	001	8 000,0	0,0
Мал ажыхын талаар туһа хүргэдэг эмхи зургаанууд	807	04	05	263 00 00	000	180 636,6	30 140,5
Албанай мэдэлэй эмхи зургаануудай ажал ябуулга хангалга	807	04	05	263 99 00	000	180 636,6	30 140,5
Бюджетнэ халбарин эмхи зургаануудай үүргэнүүды дүүргэлгэдэ	807	04	05	263 99 00	001	180 636,6	30 140,5
Буряад Республикын Хүдөө ажыхын, хоол хүнэһэнэй министерство	808	00	00	000 00 00	000	767 038,2	3 481,6
Гүрэнэй юрэнхы асуудалнууд	808	01	00	000 00 00	000	2 363,2	581,6
Гүрэнэй юрэнхы бусад асуудалнууд	808	01	14	000 00 00	000	2 363,2	581,6
Соёлой ордонгууд ба байшангууд, соёлой ба олоной мэдээлэй бусад эмхи зургаанууд	808	01	14	440 00 00	000	2 363,2	581,6
Бюджетнэ халбарин эмхи зургаануудай үүргэнүүды дүүргэлгэдэ	808	01	14	440 00 00	001	2 363,2	581,6
Улас түрын экономика	808	04	00	000 00 00	000	594 107,9	2 900,0
Хүдөө ажыхы ба загана олзборилго	808	04	05	000 00 00	000	594 107,9	2 900,0
Россин Федерацийн мөжонуудай гүрэнэй засагай зургаануудай ба нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай тогтоогдоһон үүргэ соо ударидал ба хүтэлбэри	808	04	05	002 00 00	000	40 026,1	0,0
Түб албан газар	808	04	05	002 04 00	000	40 026,1	0,0
Гүрэнэй зургаануудай үүргэнүүды дүүргэлгэ	808	04	05	002 04 00	012	40 026,1	0,0
Федеральна тусхай программанууд	808	04	05	100 00 00	000	5 190,0	0,0
"2006 - 2010 онуудта Россин үлдэһэн үнэгэ баялиг болохо хүдөө ажыхын газарай хүрһэ болон хүдөө ажыхын ургамал бүтэн байлга ба хүргэлгэ" федеральна тусхай программа	808	04	05	100 60 00	000	5 190,0	0,0
Хуулига нюурнуудга тэдхэмжүүд	808	04	05	100 60 00	006	5 190,0	0,0
Хүдөө ажыхы гүрэнэй талаһаа дэмжэлгэ	808	04	05	260 00 00	000	400 158,6	0,0
2004 - 2010 онуудта 8 жэл болотор россин зээлилгын эмхинүүдһээ, ба хүдөө ажыхын зээлилгын эд хэрэглэгшэдэй хамжаануудһаа абанан зээлинүүдэй түрсэ түлэлгын гаршын талаар хүдөө ажыхын эд үйлэдбэрилэгшэдэй (үмсын хамжабарин ажыхынуудһаа ба хүдөө ажыхын хэрэглэгшэдэй хамжаануудһаа бэшэндэ), эмхидхэлэй-хуули ёһоной түхэлһөө дулдыдалгүй хүдөө ажыхын халбарин бүхы эмхинүүдтэ, таряашадай (фермерэй) ажыхынуудта ба хэрэглэгшэдэй эмхинүүдтэ гарша хүсэлдүүлгэдэ Россин Федерацийн мөжын бюджетүүдтэ тэдхэмжэ	808	04	05	260 01 00	000	88 571,0	0,0

Хуулига нюурнуудта тэдхэмжэ	808	04	05	260 01 00	006	88 571,0	0,0
2005 - 2010 онуудта 8 жэл болотор россин зээлилгын эмхинүүдһээ, ба хүдөө ажыхын зээлилгын эд хэрэглэгшэдэй хамжаануудһаа абанан зээлинүүдэй түрсэ түлэлгын гаршын талаар үмсын хамжабарин ажыхы эрхилдэг эрхэтэдтэ, хүдөө ажыхын хэрэглэгшэдэй хамжаануудта таряашадай (фермерэй) ажыхынуудта гарша хүсэлдүүлгэдэ Россин Федерацийн мөжын бюджетүүдтэ тэдхэмжэ	808	04	05	260 02 00	000	162 582,0	0,0
Хуулига нюурнуудта тэдхэмжэ	808	04	05	260 02 00	006	162 582,0	0,0
Хонин ажыхы дэмжэлгэдэ тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 06 00	000	13 867,7	0,0
Хуулига нюурнуудта тэдхэмжэ	808	04	05	260 06 00	006	13 867,7	0,0
Шанар һайтай үрһэ үйлэдбэрилгэ дэмжэлгэдэ тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 07 00	000	3 692,0	0,0
Хуулига нюурнуудта тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 07 00	006	3 692,0	0,0
Холын хойто аймагуудта ба тэдэндэ адлидхагдаһан нютагуудта ашаг багатай таряалангуудта таряа ургуулга оруулан, малай тэжээлэй ургамал ургуулгада үрһэ абалга дэмжэлгэдэ тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 08 00	000	12 500,0	0,0
Хуулига нюурнуудта тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 08 00	006	12 500,0	0,0
Олон жэлэй ногоон таримал ургуулгада тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 10 00	000	1 316,0	0,0
Хуулига нюурнуудта тэдхэмжэ	808	04	05	260 10 00	006	1 316,0	0,0
Хүдөө ажыхын ургасын, олон жэлэй ногоон тарималай ургасын ба тарилгын гарша уридшалан даалгын талаар зарим гарша хүсэлдүүлгэдэ тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 11 00	000	756,3	0,0
Хуулига нюурнуудта тэдхэмжэ	808	04	05	260 11 00	006	756,3	0,0
Сагаан оро болон адуу үдхэлгэ дэмжэлгэдэ тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 12 00	000	2 396,5	0,0
Хуулига нюурнуудта тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 12 00	006	2 396,5	0,0
Үүлтэртэ мал ажыхы дэмжэлгэдэ тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 13 00	000	62 063,1	0,0
Хуулига нюурнуудта тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 13 00	006	62 063,1	0,0
2007 - 2010 онуудта 1 жэлэй болзрто россин зээлилгын эмхинүүдһээ, ба хүдөө ажыхын зээлилгын эд хэрэглэгшэдэй хамжаануудһаа абанан зээлинүүдэй түрсэ түлэлгын гаршын талаар хүдөө ажыхын эд үйлэдбэрилэгшэдэй (үмсын хамжабарин ажыхынуудһаа ба хүдөө ажыхын хэрэглэгшэдэй хамжаануудһаа бэшэндэ), эмхидхэлэй-хуули ёһоной түхэлһөө дулдыдалгүй хүдөө ажыхын халбарин бүхы эмхинүүдтэ, таряашадай (фермерэй) ажыхынуудта ба хэрэглэгшэдэй эмхинүүдтэ гарша хүсэлдүүлгэдэ Россин Федерацийн мөжын бюджетүүдтэ тэдхэмжэ	808	04	05	260 14 00	000	36 551,0	0,0
Хуулига нюурнуудта тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 14 00	006	36 551,0	0,0

5 жэл болотор промышлена загаһа үсхэбэрлгэдэ загаһанай түрһэ, техникэ ба түхээрлгэ худалдан абалгада, 8 жэл болотор промышлена загаһа үсхэбэрлгын нэгэдэл (фермэ) барилгада, һэльбэлгэдэ ба шэнэдхэлгэдэ 2007 – 2010 онуудта россин зээлигын эмхинүүдһэ абаһан зээлинүүдээр промышлена загаһа үсхэбэрлдэг эмхинүүдтэ мүнгэнэй түрэ түлэлгын гарша хүсэлдүүлгэдэ Россин Федерациин можын бюджетүүдтэ тэдхэмжэ	808	04	05	260 15 00	000	784,0	0,0
Хуулнта нюурнуудта тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 15 00	006	784,0	0,0
Ургамал химин бодосоор хамгаалгын хэрэгсэлнүүдые худалдан абалгада зарим гарша хүсэлдүүлгэдэ тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 16 00	000	6 559,0	0,0
Хуулнта нюурнуудта тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 16 00	006	6 559,0	0,0
Химижүүлгын хэрэгсэлнүүдые худалдан абалгада зарим гарша хүсэлдүүлгэ	808	04	05	260 31 00	000	8 520,0	0,0
Хуулнта нюурнуудта тэдхэмжэнүүд	808	04	05	260 31 00	006	8 520,0	0,0
Хүдөө ажахын ба амтанай аймаг ашаглалгын талаар туһа хангамжа үзүүлдэг эмхи зургаанууд	808	04	05	261 00 00	000	8 984,0	2 900,0
Албан мэдэлэй эмхи зургаануудай ажал ябуулга хангалга	808	04	05	261 99 00	000	8 984,0	2 900,0
Бюджетэй эмхи зургаануудай үүргэнүүдые дүүргэлгэ	808	04	05	261 99 00	001	8 984,0	2 900,0
Загаһа олзоборилгын ажахы	808	04	05	270 00 00	000	376,8	0,0
Гүрэнэй зургаануудай уһанай амиата байгаалин нөөсөнүүдые эмхидхэлгэ, гуримшуулга ба хамгаалга	808	04	05	270 04 00	000	376,8	0,0
Гүрэнэй зургаануудай үүргэнүүдые дүүргэлгэ	808	04	05	270 04 00	012	376,8	0,0
Нютаг можонуудай тусхай программанууд	808	04	05	522 00 00	000	139 372,4	0,0
"2006-2009 онуудта наркотик хуули бусаар хэрэглэлгэтэй ба тэрэнэй хуули бусын эрьсэтэй тэмсэлгын хэмжээнүүд" гэхэн республикын тусхай программа	808	04	05	522 04 00	000	1 300,0	0,0
Хүдөө ажахын үйлэдбэринин талаар хэмжээнүүд	808	04	05	522 04 00	342	1 300,0	0,0
«2010 он болотор Буряад Республикын мал ажахы хүгжөөлгын программа»	808	04	05	522 10 00	000	53 325,7	0,0
Хүдөө ажахын үйлэдбэринин талаар хэмжээнүүд	808	04	05	522 10 00	342	53 325,7	0,0
«2008 ондо Буряад Республикада хүдөө ажахы хүгжөөлгэ ба хүдөө ажахын бүтээл, түүхэй эд ба хүнэһэ дэлгүүртэ гуримшуулга»	808	04	05	522 12 00	000	84 746,7	0,0
Хүдөө ажахын үйлэдбэринин талаар хэмжээнүүд	808	04	05	522 12 00	342	84 746,7	0,0
Бюджетүүд хоорондын нэмэлтэ мүнгэн	808	11	00	000 00 00	000	170 567,1	0,0
Россин Федерациин можонуудай ба муниципальна байгууламжануудай бюджетүүдтэ тэдхэмжэнүүд (бюджетүүд хоорондын тэдхэмжэнүүд)	808	11	02	000 00 00	000	170 567,1	0,0
Федеральна тусхай программанууд	808	11	02	100 00 00	000	128 567,1	0,0

"2012 он болотор сэлэнгүүдэй социальна хүгжэлтэ" федеральна тусхай программа	808	11	02	100 11 00	000	128 567,1	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй мэдэлэй эхэ мүнгэнэй барилгануудые (муниципальна байгууламжануудай эхэ мүнгэнэй барилгануудые) суг номололго	808	11	02	100 11 00	020	65 535,0	0,0
Хүдөө нютагуудта ажалладаг залуу гэр бүлэнүүдые ба залуу мэргэжэлтэдые гэр байраар хангалгада тэдхэмжэнүүд	808	11	02	100 11 00	021	15 032,1	0,0
Хүдөө нютагуудта ажаһуудаг Россин Федерациин эрхэтэнине гэр байраар хангаха талаар хэмжэнүүдые бэлүүлгэдэ тэдхэмжэнүүд	808	11	02	100 11 00	099	48 000,0	0,0
Нютагай тусхай программанууд	808	11	02	522 00 00	000	42 000,0	0,0
«2008 ондо Буряад Республикада хүдөө ажахы хүгжөөлгэ ба хүдөө ажахын бүтээл, түүхэй эд ба хүнэһэ дэлгүүртэ гуримшуулга»	808	11	02	522 12 00	000	42 000,0	0,0
Сэлэнгүүдэй социальна хүгжэлтын хэмжээнүүд	808	11	02	522 12 00	000	42 000,0	0,0
Хүдөө нютагуудта ажалладаг залуу гэр бүлэнүүдые ба залуу мэргэжэлтэдые гэр байраар хангалгада тэдхэмжэнүүд	808	11	02	522 12 00	021	10 000,0	0,0
Хүдөө нютагуудта ажаһуудаг Россин Федерациин эрхэтэнине гэр байраар хангаха талаар хэмжэнүүдые бэлүүлгэдэ тэдхэмжэнүүд	808	11	02	522 12 00	099	32 000,0	0,0
Буряад Республикын Финансын министерство	809	00	00	000 00 00	000	3 441 016,1	0,0
Гүрэнэй юрэнхы асуудалнууд	809	01	00	000 00 00	000	561 975,2	0,0
Мүнгэн сангай, налогой ба тамуужанай зургаануудай ба хиналтын зургаануудай ажал ябуулга хангалга	809	01	06	000 00 00	000	101 965,9	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй засагай зургаануудай ба нютагай өөһэдын хүтэлбэринин зургаануудай тогтоогдоһон үүргэ соо ударидал ба хүтэлбэри	809	01	06	002 00 00	000	101 965,9	0,0
Түб албан газар	809	01	06	002 04 00	000	101 965,9	0,0
Гүрэнэй зургаануудай үүргэнүүдые дүүргэлгэ	809	01	06	002 04 00	012	101 965,9	0,0
Гүрэнэй ба муниципальна үри ажаллалга	809	01	11	000 00 00	000	138 558,9	0,0
Үрини уялгануудаар түрэ түлэлгэ	809	01	11	065 00 00	000	138 558,9	0,0
Россин Федерациин можын гүрэнэй үрини талаар процентын түлбэри	809	01	11	065 02 00	000	138 558,9	0,0
Бусад гаршанууд	809	01	11	065 02 00	013	138 558,9	0,0
Нөөсэ жаса	809	01	12	000 00 00	000	300 025,8	0,0
Нөөсэ жаса	809	01	12	070 00 00	000	300 025,8	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүйсэдхэхи засагай зургаануудай нөөсэ жаса	809	01	12	070 04 00	000	300 025,8	0,0
Буряад Республикын Правительствын хараалагдаагүй гаршануудые номололгодо нөөсын жаса	809	01	12	070 04 01	000	241 825,8	0,0
Бусад гаршанууд	809	01	12	070 04 01	013	241 825,8	0,0
Оноо ушаралта байдал нэргылхэ талаар Буряад Республикын Правительствын нөөсэ жаса	809	01	12	070 04 02	000	20 000,0	0,0
Бусад гаршанууд	809	01	12	070 04 02	013	20 000,0	0,0
Оноо ушаралта байдал ба байгаалин усадай хойшолоһон уудые усадхалгын талаар Буряад Республикын Правительствын нөөсэ жаса	809	01	12	070 04 03	000	38 200,0	0,0

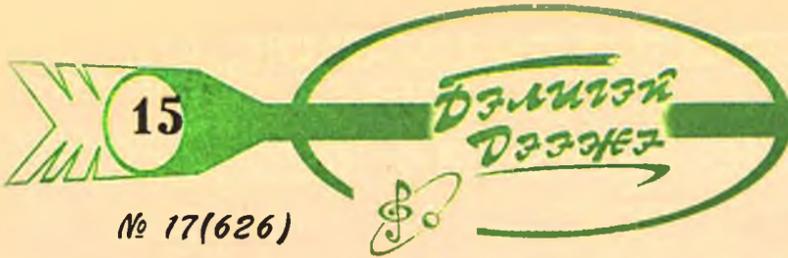
Бусад гаршанууд	809	01	12	070 04 03	013	38 200,0	0,0
Гүрэнэй юрэнхы бусад асуудалнууд	809	01	14	000 00 00	000	21 424,6	0,0
Гүрэнэй юрэнхы хүтэлэлгэтэй холбоотой гүрэнэй үүргэнүүдые бэлүүлгэ	809	01	14	092 00 00	000	5 752,3	0,0
Гүрэнэй бусад уялгануудые дүүргэлгэ	809	01	14	092 03 00	000	5 752,3	0,0
Гүрэнэй зургаануудай үүргэнүүдые дүүргэлгэ	809	01	14	092 03 00	012	5 752,3	0,0
Сүүдэй зургаануудай гүйсэдхэлгын документүүдэй талаар гаршанууд	809	01	14	092 03 00	012	5 752,3	0,0
Нютаг можонуудай ба муниципалына сан шэнэдхэлгэ	809	01	14	518 00 00	000	15 672,3	0,0
Нютаг можонуудай сан шэнэдхэлгэ	809	01	14	518 01 00	000	15 672,3	0,0
Гүрэнэй зургаануудай үүргэнүүдые дүүргэлгэ	809	01	14	518 01 00	012	15 672,3	0,0
Бюджетүүд хоорондын нэмэлтэ мүнгэн	809	11	00	000 00 00	000	2 879 040,9	0,0
Россин Федерациин можонуудай ба муниципалына байгууламжануудай бюджетүүдтэ нэмэлтэ мүнгэн	809	11	01	000 00 00	000	1 045 515,3	0,0
Бюджетдэй хангалга тэгшэрүүлгэ	809	11	01	516 00 00	000	803 818,4	0,0
Бюджетдэй хангалга тэгшэрүүлгэ	809	11	01	516 01 00	000	803 818,4	0,0
Мүнгэн сангай дэмжэлгын нютагай жасааа сэлээнгүүдэй бюджетдэй хангагдаса тэгшэрүүлгэ	809	11	01	516 01 10	000	69 745,0	0,0
Мүнгэн сангай дэмжэлгын жаса	809	11	01	516 01 10	008	69 745,0	0,0
Мүнгэн сангай дэмжэлгын нютагай жасааа муниципалына аймагуудай (хотын тойрогуудай) бюджетдэй хангагдасын хэмжээ тэгшэрүүлгэдэ нэмэлтэ мүнгэн	809	11	01	516 01 20	000	734 073,4	0,0
Мүнгэн сангай дэмжэлгын жаса	809	11	01	516 01 20	008	734 073,4	0,0
Нэмэлтэ мүнгэн	809	11	01	517 00 00	000	241 696,9	0,0
Бюджетүүдэй хэмжээ тэгшэрүүлгын хэмжээ дэмжэлгэ	809	11	01	517 02 00	000	241 696,9	0,0
Хотын муниципалына аймагуудые дэмжэлгын республикын жасааа нэмэлтэ мүнгэн	809	11	01	517 02 01	000	35 728,3	0,0
Бусад нэмэлтэ мүнгэн	809	11	01	517 02 01	007	35 728,3	0,0
Бюджетдэй хэмжээ тэгшэрүүлгэ хангалгын талаар хэмжээнүүдые дэмжэлгэдэ нэмэлтэ мүнгэн	809	11	01	517 02 02	000	205 968,6	0,0
Бусад нэмэлтэ мүнгэн	809	11	01	517 02 02	007	205 968,6	0,0
Россин Федерациин можонуудай ба муниципалына байгууламжануудай бюджетүүдгэ тэдхэмжэ (бюджетүүд хоорондын нэмэлтэ мүнгэн)	809	11	02	000 00 00	000	1 281 639,6	0,0
Нютагай ба муниципалына мүнгэн сан шэнэдхэлгэ	809	11	02	518 00 00	000	30 000,0	0,0
Муниципалына мүнгэн сан шэнэдхэлгэ	809	11	02	518 02 00	000	30 000,0	0,0
Суг номололын жаса	809	11	02	518 02 00	010	30 000,0	0,0
Бюджетүүд хоорондын нэмэлтэ мүнгэн	809	11	02	521 00 00	000	1 251 639,6	0,0
Нютагай удхатай асуудалнуудаар эрхэ жоолэлгэнүүдые дүүргэлгэдэ гаршын уялгануудые суг номололгодо муниципалына байгууламжануудай бюджетүүдгэ тэдхэмжэ	809	11	02	521 01 00	000	1 251 639,6	0,0
Баутын эвенкын аймагай дизелин зайн галай станцинуудай зайн галай элшэ хүсын гарна хүсэдүүлгэдэ тэдхэмжэ	809	11	02	521 01 02	000	25 988,0	0,0
Суг номололын жаса	809	11	02	521 01 02	010	25 988,0	0,0
Гаршын уялгануудые дүүргэлгын талаар муниципалына байгууламжануудай хангагдаса тэгшэрүүлгэдэ муниципалына аймагуудай (хотын тойрогуудай) бюджетүүдгэ тэдхэмжэ	809	11	02	521 01 03	000	506 885,6	0,0

Суг номололын жаса	809	11	02	521 01 03	010	506 885,6	0,0
Пуралсалай, элүүрье хамгаалгын, бэын тамирэй, спортын, соёлой, гэр байрын-коммунальна ажахын, харгын ажахын туһа хангамжа үзүүлхэ талаар лаб найдуулгануудые хангалгын эрхэ түлөөлэлгэнүүдые бэлүүлгэдэ муниципалына аймагуудай (хотын тойрогуудай) бюджетүүдгэ тэдхэмжэ	809	11	02	521 01 04	000	375 800,0	0,0
Суг номололын жаса	809	11	02	521 01 04	010	375 800,0	0,0
Сэлээнгүүдэй сан дэмжэлгын аймагай жасануудые бүрилдүүлгэ	809	11	02	521 01 08	000	207 989,8	0,0
Суг номололын жаса	809	11	02	521 01 08	010	207 989,8	0,0
14 процентээр 2008 оной февралын 1-нээ бюджетдэй халбарин ажалшадай салнн дээшлүүлгэ	809	11	02	521 01 09	000	134 976,2	0,0
Суг номололын жаса	809	11	02	521 01 09	010	134 976,2	0,0
Россин Федерациин можонуудай ба муниципалына байгууламжануудай бюджетүүдгэ тэдхэмжэ	809	11	03	000 00 00	000	517 155,0	0,0
Бюджетүүд хоорондын нэмэлтэ мүнгэн	809	11	03	521 00 00	000	517 155,0	0,0
Тогтоогдохон гуримда нютагай өөһэдэн хүтэлбэрин зургаануудта бэлүүлхын тула дамжуулагдаһан Россин Федерациин, Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй эрхэ түлөөлэлгэнүүдые дүүргэлгэдэ бин болоһон муниципалына байгууламжануудай гаршын уялгануудые мүнгөөр хангахын тула муниципалына байгууламжануудай бюджетүүдгэ тэдхэмжэ	809	11	03	521 02 00	000	517 155,0	0,0
Сэлээнгүүдтэ нэмэлтэ мүнгэ тоолохо ба үзүүлхэ талаар гүрэнэй эрхэ түлөөлэлгэнүүдые бэлүүлгэдэ муниципалына аймагуудай бюджетүүдгэ тэдхэмжэ	809	11	03	521 02 02	000	517 155,0	0,0
Гарна хүсэдүүлгын жаса	809	11	03	521 02 02	009	517 155,0	0,0
Бюджетүүд хоорондын бусад нэмэлтэ мүнгэн	809	11	04	000 00 00	000	34 731,0	0,0
Бюджетүүд хоорондын нэмэлтэ мүнгэн	809	11	04	521 00 00	000	34 731,0	0,0
Бюджетүүд хоорондын бусад нэмэлтэ мүнгэн	809	11	04	521 03 00	000	34 731,0	0,0
Муниципалына хунгалтануудые бэлдэлгэ ба үнгэргэлгын талаар зарим гаршануудые хүсэдүүлгэдэ сэлээнгүүдэй бюджетүүдтэ дамжуулхын тула муниципалына аймагуудай бюджетүүдгэ бюджетүүд хоорондын бусад нэмэлтэ мүнгэн	809	11	04	521 03 01	000	34 731,0	0,0
Бусад тэдхэмжэнүүд	809	11	04	521 03 01	018	34 731,0	0,0
Буряад Республикын Барилгын, гэр байрын-коммунальна ажахы шэнэдхэлгын министерство	811	00	00	000 00 00	000	4 365 918,7	0,0
Гүрэнэй юрэнхы асуудалнууд	811	01	00	000 00 00	000	900,0	0,0
Гүрэнэй юрэнхы бусад асуудалнууд	811	01	14	000 00 00	000	900,0	0,0
Нютагай ба муниципалына мүнгэн сан шэнэдхэлгэ	811	01	14	518 00 00	000	900,0	0,0
Нютаг можын сан шэнэдхэлгэ	811	01	14	518 01 00	000	900,0	0,0
Гүрэнэй зургаануудай үүргэсэ дүүргэлгэ	811	01	14	518 01 00	012	900,0	0,0
Гүрэнэй аюулгүй байдал ба хуули хамгаалгын ажал ябуулга	811	03	00	000 00 00	000	2 000,0	0,0

Түйм эрэй аюулгүйе сахилга	811	03	10	100 00 00	000	2 000,0	0,0
Тусхай зорилгото програмнуудай тоодо оруулагдаагүй шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	03	10	102 00 00	000	2 000,0	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй зөөрини шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга (муниципальна байгууламжануудай зөөрини шэнэ барилгануудга)	811	03	10	102 01 00	000	2 000,0	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй зөөрини шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	03	10	102 01 01	000	2 000,0	0,0
Бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	03	10	102 01 01	003	2 000,0	0,0
Гүрэнэй экономико	811	04	00	000 00 00	000	34 800,0	0,0
Үндэһэн экономикын талаар эрдэмэй шууд хэрэглэлгын шэнжэлгэнүүд	811	04	11	000 00 00	000	800,0	0,0
Шэнжэлхы ухаанай шууд хэрэглэлэй шэнжэлгэнүүд ба хүдэлмэринүүд	811	04	11	081 00 00	000	800,0	0,0
Гүрэнэй хэлсээнүүдээр эрдэм шэнжэлэлгын ба туршалгын-конструкторой хүдэлмэри бэлүүлгэ	811	04	11	081 69 00	000	800,0	0,0
Гүрэнэй зургаануудай үүргэнүүдые дүүргэлгэ	811	04	11	081 69 00	012	800,0	0,0
Улас түрын экономикын бусад асуудалнууд	811	04	12	000 00 00	000	34 000,0	0,0
Тусхай зорилгото програмнуудай тоодо оруулагдаагүй шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	04	12	102 00 00	000	12 000,0	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй зөөрини шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга (муниципальна байгууламжануудай зөөрини шэнэ барилгануудга)	811	04	12	102 01 00	000	12 000,0	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй зөөрини шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	04	12	102 01 01	000	12 000,0	0,0
Бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	04	12	102 01 01	003	12 000,0	0,0
Барилгын, архитектурын ба хото барилгын талаар хэмжээнүүд	811	04	12	338 00 00	000	22 000,0	0,0
Гүрэнэй зургаануудай үүргэнүүдые дүүргэлгэ	811	04	12	338 00 00	012	22 000,0	0,0
Гэр байрын-коммунальна ажахы	811	05	00	000 00 00	000	113 451,0	0,0
Гэр байрин ажахы	811	05	01	000 00 00	000	35 000,0	0,0
Тусхай зорилгото програмнуудай тоодо оруулагдаагүй шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	05	01	102 00 00	000	35 000,0	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй зөөрини шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга (муниципальна байгууламжануудай зөөрини шэнэ барилгануудга)	811	05	01	102 01 00	000	35 000,0	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй зөөрини шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	05	01	102 01 01	000	35 000,0	0,0
Бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	05	01	102 01 01	003	35 000,0	0,0
Коммунальна ажахы	811	05	02	000 00 00	000	41 464,6	0,0
Тусхай зорилгото програмнуудай тоодо оруулагдаагүй шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	05	02	102 00 00	000	18 900,0	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй зөөрини шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга (муниципальна байгууламжануудай зөөрини шэнэ барилгануудга)	811	05	02	102 01 00	000	18 900,0	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй зөөрини шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	05	02	102 01 01	000	18 900,0	0,0
Бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	05	02	102 01 01	003	18 900,0	0,0
Тусхай зорилгото програмнууд	811	05	02	522 00 00	000	22 564,6	0,0
2003-2010 онуудта Буряад Республикын «Гэр байра»	811	05	02	522 14 00	000	22 564,6	0,0

«Буряад Республикада гэр байра бариха зорилгоор газарай участуудые коммунальна оршон халбаряар хангалга» хуви программа	811	05	02	522 14 02	000	2 652,5	0,0
Хуулига июуриуудга гэдхэмжэнүүд	811	05	02	522 14 02	006	2 652,5	0,0
«Буряад Республикада коммунальна халбарини объектүүдые шэнэдхэлгэ»	811	05	02	522 14 04	000	19 912,1	0,0
Бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	05	02	522 14 04	003	19 912,1	0,0
Болбосон түхэлтэй болголго	811	05	03	000 00 00	000	3 000,0	0,0
Тусхай зорилгото програмнуудай тоодо оруулагдаагүй шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	05	03	102 00 00	000	3 000,0	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй зөөрини шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга (муниципальна байгууламжануудай зөөрини шэнэ барилгануудга)	811	05	03	102 01 00	000	3 000,0	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй зөөрини шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	05	03	102 01 01	000	3 000,0	0,0
Бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	05	03	102 01 01	003	3 000,0	0,0
Гэр байрын-коммунальна ажахын талаар бусад асуудалнууд	811	05	05	000 00 00	000	33 986,4	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй засагай зургаануудай ба нотагай өөһэдын хүтэлбэрини зургаануудай тогтоогдохон үүргэ соо ударидал ба хүтэлбэри	811	05	05	002 00 00	000	32 986,4	0,0
Түбэй албан газар	811	05	05	002 04 00	000	32 986,4	0,0
Гүрэнэй зургаануудай үүргэнүүдые дүүргэлгэ	811	05	05	002 04 00	012	32 986,4	0,0
Тусхай зорилгото програмнууд	811	05	05	522 00 00	000	1 000,0	0,0
«2008-2010 онуудта ба 2019 он бологор Буряад Республикада коммунальна халбарн шэнэдхэлгэ»	811	05	05	522 19 00	000	1 000,0	0,0
Гүрэнэй зургаануудай үүргэнүүдые дүүргэлгэ	811	05	05	522 19 00	012	1 000,0	0,0
Тойронхи оршон хамгаалга	811	06	00	000 00 00	000	58 000,0	0,0
Тойронхи оршон хамгаалгын талаар бусад асуудалнууд	811	06	05	000 00 00	000	58 000,0	0,0
Тусхай зорилгото програмнуудга оруулагдаагүй шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	06	05	102 00 00	000	58 000,0	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй зөөрини шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга (муниципальна байгууламжануудай зөөрини шэнэ барилгануудга)	811	06	05	102 01 00	000	58 000,0	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй зөөрини шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	06	05	102 01 01	000	58 000,0	0,0
Бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	06	05	102 01 01	003	58 000,0	0,0
Тэрэ тоодо федеральна бюджетэй мүнэн	811	06	05	102 01 01	003	40 000,0	0,0
Пуралсал	811	07	00	000 00 00	000	97 206,0	0,0
Пуралсалай талаар бусад асуудалнууд	811	07	09	000 00 00	000	97 206,0	0,0
Тусхай зорилгото програмнуудга оруулагдаагүй шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	07	09	102 00 00	000	97 206,0	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй зөөрини шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга (муниципальна байгууламжануудай зөөрини шэнэ барилгануудга)	811	07	09	102 01 00	000	97 206,0	0,0
Россин Федерациин можонуудай гүрэнэй зөөрини шэнэ барилгануудга бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	07	09	102 01 01	000	97 206,0	0,0
Бюджетэй хүрэнгэ оруулга	811	07	09	102 01 01	003	97 206,0	0,0
Соёл, кино буулгалта, олондо мэдээсэл гарадаг хэрэгсэлүүд	811	08	00	000 00 00	000	638 900,0	0,0
Соёл	811	08	01	000 00 00	000	638 900,0	0,0

(Үргэлжэлэлын хожом гараха).

«ҮНДЭР АМЖАЛТА ТУЙЛАҺАНДАА БАЯРТАЙБДИ»

Х.Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын академическ театрай коллектив апрелин 13-да Москвада, залаар дүүрэн зонтой Залуушуулай академическ театрта «Максар, Шухата тала» гэһэн жүжгөө (Шекспирэй «Макбет» гэһэн пьесын удахаар) ехэ амжалттай харуулжа, Россин эрхим арбан театрай дунда Дипломуудта хүртэһэн байна. Энэ баярта ушараар тус театрай тухай зал соо конференци үнгэргэгдэжэ, театрай хүтэлбэрилэгшэд «Золотая маска» гэһэн Бүхэроссин театралына шанда хүртэхэ (5 номинацияар зууршалагдаһан) жүжэгтээ, найз-хорилготой ошонон тухайгаа, журналистуудта хоорэбэ.

Д.Н.Сультимов - театрай директор, Россин габьяата артист:
- Россин ехэ түхэлэй 400-500 театрай дундаһаа шалгаржа, 10 эрхим театрай дунда «Золотая маска» гэһэн үндэһэн театралына Бүхэроссин фестивалда Дипломдо хүртэхэһэн манай академиче, жүжгөгьемнай үндэрөөр сэгнэһе гэршэлэһэ гэгшээ. Тэрэһэлэн манай театрай коллективэй найн зохёохы шатада байһе харуулаа, бэлигтэй артистуудтай, илангаяа техничкеск цехимнай ажалладай гүрэм журрамтай, харюусалга ехэтэй байһе гэршэлээ бишуу. Найруулгын талагы даагша Юрий Николаевич Норбосовой хүтэлдэг бүлэг Францидаашье ябахаданнай, Барнаулда, Беларусыта, хаанашье гастрольдо ошоходоннай, ехэ этигэл найдамтайгаар хүдэлдэг гэжэ тэмдэглэхээр.

Эхэнэрэй, эрэ хүнэй эрхим рольнуудые гүйсэхэһэн Фоменкин хүтэлбэрилдэг театрай актриса Полина Агуреева, тийхэдэ «Санкт-Петербургийн БТД-гэй Олег Басилашвили гэгшэдтэ «Золотая маска» шан үгтөө. Гэбэшье манай бэлигтэй артистуудта, «Золотая маскада» зууршалагдаһан Баста Цыденовтэ (Максар), Саяна Цыдыповада (Максарма) Бүхэроссин фестивалин дипломууд барюулагдаа. Суута Олег Басилашвили Баста Гуревичаймнай рольдо үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна. Урагшаа ханаатай, ехэ зохид хүн, тон бэлигтэй залуу бэшэгшэ, драматург Баир Жигжитовнай ехэ үүргэ дүүргэбэ.

Бидэниие дэмжэһэн, мунгэ зөөрээр туһалһан Баир Николаевич Дышеневтэ, ходоол маанадаа үргэдэг, дэмжэдэг Борис Дугданович Будаевта, Бато Цыреновкович Семеновто, Хүдөө ажыхын министрствэдэ халуун баярые хүргэһэнбди. Түрэл Соёлоймнай министрство бидэндээ харгы (самодоор) гээд, бусад гарганыемнай мунгэ зөөри үгэжэ хаагаа, ходоол хаадаг гэжэ ехэ баяртайбди. Зундаа Яруушын Нарһата, Хори, Хэжэнгэ гастрольдо зорихомнай, Арадай Хуралай, мун райсоведэй депутатууд тухалаха бэзэ гэжэ найданабди. Гансал салын болон коммунальна гаргашаһаа бэши юумэн түлгэдэхөө болонһон сагта хэсүү байна. Тиймэхээ үндэһэн түрэл буряад хэлээ, ёһо заншалаа, соёл искусствая хаа хаанагүй дэлгэрүүлжэ байдаг түрэл театраа дэмжит даа гэжэ ханданабди. Майн 31-дэ «Бүргэд хатар» гэһэн жүжгөөрөө сезонуо түгэсэхэһэминай. Питертэ нурадаг 11 оюутаднай концертэртээ иноль соо ерэхэ байха, най-

наар булта залуушуулаа угтаал даа! Польшын Люблин хото, Новосибирск «Рождественские праздники» гэһэн фестивальнуудта уригдаабди. Энэ бултанаймнай ехэ амжалта мүн!

Баир Жигжитов - «Максар, Шухата тала» гэһэн найруулгын автор:

- Режиссёр Олег Юмов ахатайа хамта энэ жүжэг табихадаа, Вера Ринчинюнаа эждээ ехэ баяр хүргэн, зохёонһон, найруулан табихан байнабди. Суута багша С.В.Женовачай шаби хадаа Олелпнай энэ фестивалда хабаадажа, өөрынгөө бодол харуулаа хүсөө, тиймэхээ энэ фестиваль мурьсөөн болохо ёһогүй байгаа гэжэ ханагдана, юуб гэхэдэ, жүжэг бүхэнэй, режиссёр бүхэнэй ханаа бодол бэе бэеһээ ондо ондоо бэшэ гү?!

Баста Цыденов - республикын габьяата артист, **А.Вампилов** «Утинья охота» гэһэн жүжэгтэй режиссёр, **республикын Гүрэнэй шангай лауреат:**

- Москвада элдэб янзын шэглэлтэй олон театрууд хабаадаа. Харахадаа һонин «Зүүн зүгэй һэбишээ оруулаһан жүжэг соогоо зүрхэ сэдхэлээ дэлгэхэ зуураа таанда ехэ зохидоор абяагүй байжа шаданат» гүүлэрэбди... Бидэ Саяна Цыдыповатай ехэл тааража, бэе бэеэ нэгэ үгэһэн ойлгожо нааданабди, юуб гэхэдэ, бүри 20 жэл шахуу урда, анхан «Дам-

дин ламада» анха түрүүшынхиеэ суг рольнуудые гүйсэхэ бэлэбди. Мини ханахада, Бурядай артистууд зохёохы ехэ абьяас ульһатай, ехэ баян арга боломжотой.

Саяна Цыдыпова - республикын арадай артистка, **республикын Гүрэнэй шангай лауреат:**

- Шекспире наадаха гэшээ хүн гэһэн бэшэ. Тийгээд-шье ехэ һонин мизансенэ, һонин үйлэ зохёодог бэрхэ режиссёр Олег Юмовтай хүдэлхэдэ һонин. Эндэ өөрынгөө театрта хүдэлхэдэмнай хүнгэн, юуб гэхэдэ, утлуу бүхэниинь, үүдэн бүхэниинь найн мэдэхэ, таниха болонхойбди, тиймэхээ зохид, сэдхэлдэ дулаан байна. Оршуулгагүйгөөр хүдэлхэдэмнай (зүжэгөө харуулахаданнай), зал соохи москвгайхид, манай харагдаһан түрүүн абяа шэмээгүйгөөр угтаа, зүгөөр удаань булганда ойлгосотой боложо, хүл дээрэ бодон ёһолжо баясаа, «браво» гэлдээ. Дипломуудта хүртэхэндөө баяртайбди!

Авторһаа: Априлин 26-най үдэшэ «Максар, Шухата тала» гэһэн жүжэг - «Золотая маска» гэһэн Бүхэроссин үндэһэн театралына фестивалин дипломодо хүртэһэн найруулаа харуулагдажа, харагдаһан халуунаар угтаа. Республикын соёлой министр Т.Г.Цыбиков дипломуудыень барюулаа, баярай бэшэгүүдые бэлигтэй артистуудта Саяна Люшеев, Болот Дунганорбов, Цынге Ломбоев, Баярто Еңдонов,

Уважаемый Доржи Норбосампилович! Дорогие сотрудники Театра!

Дирекция и партнеры Фестиваля «Золотая Маска» благодарят коллектив Вашего театра и Вас лично за участие в Фестивале.

Спектакль «Максар. Степь в крови» стал заметным событием и был высоко оценен не только членами экспертного совета и жюри «Золотой Маски», но и самыми строгими судьями – зрителями.

Всегда будем рады видеть новые постановки Вашего Театра в афише Фестиваля.

С уважением Г.Г.ГАРАТОРКИН, президент Фестиваля «Золотая Маска».

М.Е.РЕВЯКИНА, Генеральный директор Фестиваля «Золотая Маска».

Саяна Цыдыпова, Баста Цыденов, найруулгын талаһаай хүдэлмэрлэгшэдтэ Доржо Шагдуоров, Жаргал Раднаев, Очир Шагдуоров, Балдан Цыдыпов гэгшэдтэ үгтөө, Мухар-Шэбэрэйдийн зүгһөө Саяна Цыдыповада Аха захатанан Советтэй түрүүлэгшэ Д.Ц.Будаев, хяагтынхидэй зүгһөө Баста Цыденовтэ Д.Б.Абидуев гэгшэд бэлэгүүдые барюулаба.

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

Радна-Нима БАЗАРОВАЙ фото.

ЛГИТМИК ДҮҮРГЭНЭЭР 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

«БУРХАНАЙ ТАБИСУУРААР БУЯН ХЭШЭГТЭЙБДИ»

Аяар 40 жэлэй саана Ленинградтай Театрай, хүжжэмэй болон кинематографийн Гүрэнэй институт (ЛГИТМИК) дүүргэһэн бэрхэ бэрхэ артистнууднай «альма-матер» болоһон, бэлиг талаангайн эхин болоһон дээдэ нургууляна найханаар дурсана, бүхы наһаараа онсо шадабаряараа хубаалдан ехэ дүй дүршээ, багшанаар, түрүүшын дурал тухай хөөрэнэ, уран шүлэгүүдээ зориулаа, зохёохы баян намтаргата танилсуула.

Һаяхан бидэ энэ хөөрэдөөгөө (урдахи дугаарта) үргэлжлүүлэн, Түрэл Буряад драмынгаа академическ театр суурхуулжа, харагшадангаа, арад зонийнгоо зүрхэ сэдхэл баясуулжа байдаг тон бэлигтэй артистнуудтай **Дарима Вандановна БАТОМУНКУЕВАТАЙ**, **Чингис Цыренович ГУРУЕВТАЙ** уулзажа, һонин хөөрэдөө эмхидхэбди. Уншагшадангаа анхаралда энэ һонин хөөрөөгөө дуралданабди.

Дарима БАТОМУНКУЕВА - Россин габьяата артистка, республикын Гүрэнэй шангай лауреат, СССР-эй арадай артистка **Мария Степановагай нэрэмжэтэ** шангай лауреат.

Мэдээшьегүй байтарнай, ЛГИТМИК дүүргэһэнэй, дууһан ошоол даа дүшэн зохёохы хабар...

Үнэхөөрөө ехэл дулааханаар ханагдана залуу наһан, нуралсалымнай залуу удахтай үдэрүүдэ, Ленинградтай гэрэлтэй «сагаан һуниинүүд»... Бэрхэл багшанарта заалгаабди: **Николай Кузьмич Децик**, **Александрович Баранов** гэгшэд бидэһэй бэлиг талаан хүгжөөгөө гэжэ бүхы наһаараа баясан ябанабди.

Түрэл театртаа бусажа, олон рольнуудта наадаһандаа жаргалтайб. Нэрлэбэл, **Зубаржаб** («В ночь луноного затмения»), **Гэрэл** («Будамшуу»), **Беатрис** («Чудеса пренебрежения»), **Баян-Слу** («Козы-Корпеш и Баян-Слуу»), **Лика** («Мой бедный Марат»), **Минджа** («Эхын нангин сэдхэл»), **Кадича** («Тополек мой в красной косынке»), **Ханда** («По древнему обычаю»), **Мэдэгма** («Эрьехэ наран»), **Розали** («Филумена Мартурано»), бусад рольнууд зохёохы намтарыемнай шэмэглээ.

Үнгерһэн жэлнай манай булээд ехэ үрэгжэлтэй, найн жэл болоо гэхэ байнаб: Россин габьяата артистка, республикынгаа Гүрэнэй шангай лауреат болобо, «Россин соёлой шалгарһанай тэмдэгтэ», «Монголой соёлой отличник» тэмдэгтэ, мүн СССР-эй арадай артистка **М.Н.Степановагай нэрэмжэтэ** шанда хүртөөб. Эдэ бү-

гэдэ амжалтамнай гансашье миний хүсэл оролдолгоһоо болоно бэшэ, түрэл театраймнай хүтэлбэрилгын, коллективэй, харагшадай, шотаг ороноймнай бурхадай, илангаяа **Христос бурханай** дэмжэлгэ үршөөлөөр туйлагдана гэжэ сэгнэхэ байнаб. **Сергей Дондочкович** нүхэрни гүн бодол түрүүлхэ «Путь к просветлению» гэһэн ехэ һонин жүжэг тэмцэндэ Түүхын музей соо табяа.

Гэр байрадаа, бүлээдөө, хүүгэдтээ ходоол ханаата болодог, бүхы сүлөө сагаа зориулдаг хадаа миллионий майор **Аюр** ехэ хүбүүнэйгээ, бага хүбүүн продюсер **Минжуурайнгаа**, түбэд эрдэмтэ-лама **Наваа хани** нүхэртэй педондо болоһон харюусалгатай ажалтай **Санжита** ба саганайнгаа амжалтаар омогорхонобди. Эхэ хүнэй эльгэ зүрхэн хүүгэдтээ гэжэ зүб ха юм даа. Тиймэхээ тон дуратайгаар эхын рольдо («Эрьехэ наран»), бусад) наадаха дуратайб. Бурханай табисуураар булта буюн хэшэгтэй ябадагбди гэжэ ханагшаб.

Чингис ГУРУЕВ - Буряад Республикын арадай артист:
- Дүүргэһэрнай үнэхөөрөө дүшэн жэл үнгэршэбэл даа. Хүдөөгэй юрын хүбүүд, басагад гэнтэ үзэххэлэн байхан Ленинградта нуража эхилхэ ямар золтой байгаа гэшэбибди: сулал бороотой байха, гэнтэ наранай гарахада, бүхы шүлуун гэрнүүд яларшадаг бэлэй. Табан жэлэймнай нуралсал зүүдэн, үльгэр шэнги байгаа. Булта найн нураабди, соёл, искусствын үлгы болоһон **Эрмитаж**, **Орд музей** ошообди, намартаа **Павловск**, **Пушкин**, **Петергоф** хотонуудтай танилсадаг һэмди. Ехэ бэрхэ багшанартай байгаабди. 1-дхи курсда **Иван Яковлевич Савельев** багшамнай заагаа. Бэлигтэй багшанаар **Руппе** (ритмика), **Сласова** (хатар) гэгшэдтэй танилсаабди.

Дипломно зүжэгүүднай болоһон «Чудеса пренебрежения», «Будамшуу» (һорний) жүжг-

гүүдтэ, **В.Розовой** «Страницы жизни» жүжэгтэ (Анатолий) хабаадааб, наадааб. **нургуулин** байхадаа, **Хэжэнгэдээ Х.Намсараевай** раскказуудаар табигданан багахан сценкэнүүдтэ суута багша байһан **Виктор Санжмитылович** Мункинай хүтэлбэри дор наададаг һэм. Тиймэхээ артист болохо гэһэн гол хүсэлөө бэелүүлһэн байнаб.

Олон рольнуудта наадажа, харагдаһаа зориулаһан байнаб. **Балдан** («Одон миний, хаанабши»), **Дидман** («Берег»), **Арсино** («Двенадцатая ночь»), **Оберон** («Сон в летнюю ночь»), **Балдан** («Хойто наһандаа уулзахабди»), **Кохинур** («Оловянные колбы Альманзора»), **Лэгдэн** (Максар. Шухата тала» гэһэн рольнууд зохёохы ажалыемни шэмэглээ.

«Максар, Шухата тала» гэһэн жүжэгтээ Москва ошожо, «Золотая маска» гэһэн национальна театралына шанда 5 номинацияар зууршалагдаһандаа баясаабди. Бүхэроссин гүн удахатай ехэ фестивалин дүнгөөр энэ жүжэгтэймнай Россин 10 эрхим жүжэгүүдэй дунда дипломдо хүртэһэндэһэн, эрхим рольнуудые гүйсэхэһэн **Баста Цыденов**, **Саяна Цыдыпова** баһал тус фестивалин дипломуудые абһандаһан үшөө дахин хани халуунаар коллек-

тивэ амаршалабди, ажалымнай үндэр сэглэлтэ гэжэ тоолонобди.

Харин ЛГИТМИК-тэ мүнөө үедэ нуража байһан ерээдүйн артистнууд болохо оюутадтаа үшөө ехэ амжалта нуралсадань хүсэе! Тийхэдэ зохёохы ажалымнай эхин шата болоһон ЛГИТМИК-тэ суг нураһан нүхэдтөө шүдэһэйгөө мурнуудые зориулаба:

Хани нүхэдни, шагнагты намайгаа:

Хабар!.. Априлин 14-гэ Дүүрэн хундагын элхинэһэн горохоно

Дүшэн жэлэй баяр дэлгэрбэл! Мэндэ!..

Дүхэршлэжэ шэрээгэй дэргэдэ нуухада,

«Дүлэтэжэ» сэдхэл хүлгэнгүй яахаб?

Ушаржа үшэнэй уулзаагүй хүлүүдтэл,

Урмашажа зугаалхада хэдэ гоёб?!

Бэлигма ОРБОДОЕВА хөөрэдөө хэбэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Д.В.Батомункуева; Ч.Ц.Гуруев.

Гэр бүлийн альбомһоо.

№17(626)

Дүхэрнэ

№17(21711)

Среда, 6

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
13.00, 16.00, 19.00 НОВОСТИ
10.05 МАЛАХОВ +
11.20 МОДНЫЙ ПРИГОВОР
12.20 КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА
13.20 Т/С «АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»

«РОССИЯ»

06.00 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.05, 09.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
09.55 «ЖЕНСКОЕ ЛИЦО ВОЙНЫ». «КАТЮША»
10.50 Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»

21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!
22.00 Т/С «СЕМНАДЦАТЬ МГНОВЕНИЙ ВЕСНЫ»

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
16.30, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 «В ГЛАВНОЙ РОЛИ...» У Ю. МАКАРОВА

08.30 «АБИТУРИЕНТ-2009». ПОГОДА
08.45 М/Ф
09.00 «ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС». ПОГОДА

Тивиком

06.25, 06.55, 07.50, 08.20, 09.20, 11.30, 18.40, 20.50, 21.50, 00.50, 01.30, 02.30 ПОГОДА

18.00 «В ЧАС ПИК»
19.30 «НОВОСТИ ДНЯ»
20.00 Т/С «УЧАСТОК»

СТС - «БАЙКАЛ»

07.00, 08.05, 09.20, 10.05, 11.15, 18.50, 20.05, 21.55, 23.20, 00.05, 00.50, 01.50 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ

01.00 Х/Ф «КАЖДЫЙ ДЕНЬ ПРАЗДНИК»
02.35 Т/С «ТАЙНЫ СМОЛВИЛЯ»
03.30 ТЕХНИЧЕСКИЙ ПЕРЕРЫВ

НТВ

07.00 «СЕГОДНЯ УТРОМ»
10.00 ДАЧНЫЙ ОТВЕТ
11.00 14.00, 17.00, 20.00, 00.00 «СЕГОДНЯ»

5 КАНАЛ

08.00 «УТРО НА ПЯТОМ»
13.30, 17.30, 20.30, 23.30 СЕЙЧАС
11.40 Д/Ф «ДИКАЯ ГОРИЛЛА»

Четверг, 7

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
13.00, 16.00, 19.00 НОВОСТИ
10.05 МАЛАХОВ +
11.20 МОДНЫЙ ПРИГОВОР
12.20 КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА
13.20 Т/С «АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»

«РОССИЯ»

06.00 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.05, 09.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
09.55 «ТОЛИ»

21.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ
21.50 СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!
22.00 Т/С «СЕМНАДЦАТЬ МГНОВЕНИЙ ВЕСНЫ»

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
16.30, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.20 «В ГЛАВНОЙ РОЛИ...» У Ю. МАКАРОВА

08.00 «ТАКСИ»
08.30 «АБИТУРИЕНТ-2009». ПОГОДА
08.45 М/Ф

Тивиком

06.25, 06.55, 07.50, 08.20, 09.20, 11.30, 18.40, 20.50, 21.50, 00.50, 01.30, 02.30 ПОГОДА

19.30 «НОВОСТИ ДНЯ»
20.00 Т/С «УЧАСТОК»
21.00 «СОЛДАТЫ-5»

СТС - «БАЙКАЛ»

07.00, 08.05, 09.20, 10.05, 11.15, 18.50, 20.05, 21.55, 23.20, 00.05, 00.50, 01.50 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ

НТВ

07.00 «СЕГОДНЯ УТРОМ»
10.00 «ПОВАРА И ПОВАРЯТА»
10.30 «ЖЕНСКИЙ ВЗГЛЯД». ВЕРА ВАСИЛЬЕВА

5 КАНАЛ

08.00 «УТРО НА ПЯТОМ»
14.30, 17.30, 20.30, 23.30 СЕЙЧАС
11.40 Д/Ф «ИГРЫ В ДИКОМ РАЮ»

Пятница, 8

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

06.00 «ДОБРОЕ УТРО»
13.00, 16.00, 19.00 НОВОСТИ
10.05 МАЛАХОВ +
11.20 МОДНЫЙ ПРИГОВОР
12.20 КОНТРОЛЬНАЯ ЗАКУПКА
13.20 Т/С «АГЕНТ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ»

06.00 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.05, 09.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
09.50 МУСУЛЬМАНЕ

«РОССИЯ»

06.00 ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!
06.35, 07.07, 07.35, 08.07, 08.35, 09.05, 09.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ. УТРО
09.50 МУСУЛЬМАНЕ

22.00 Т/С «СЕМНАДЦАТЬ МГНОВЕНИЙ ВЕСНЫ»
01.10 Х/Ф «НАД ЗАКОНОМ»
02.45 Х/Ф «ЗНАМЕНИТЫЕ БРАТЯ БЕЙКЕР»

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС»
16.30, 20.30, 00.30 НОВОСТИ КУЛЬТУРЫ
11.00, 15.00, 18.00, 21.00 ВЕСТИ

18.20 Ю. ДРУНИНА «Я НЕ ЛЮБЛЮ РАСПЛЫВАТЬСЯ УЗЛЫ»
18.50 Д/Ф «ИОГАНН СЕБАСТЬЯН БАХ»

Тивиком

06.25, 06.55, 07.50, 08.20, 09.20, 11.30, 18.40, 20.50, 21.50, 00.50, 01.30, 02.30 ПОГОДА

09.30 «УБОЙНАЯ ЛИГА»
11.00 «ЖЕНСКАЯ ЛИГА»
11.30 Т/С «СЧАСТЛИВЫ ВМЕСТЕ»

5 КАНАЛ

08.00 «УТРО НА ПЯТОМ»
14.30, 17.30, 20.30, 23.30 СЕЙЧАС
11.40 Д/Ф «ИГРЫ В ДИКОМ РАЮ»

№17(21711)

Дүхэрнэ

№17(626)

Тивиком 06.00, 06.25, 06.55, 07.50, 08.20, 09.20, 11.30, 18.40, 20.50, 21.50, 00.50, 01.30, 02.30 ПОГОДА

Т/С «УЧАСТОК» 20.00, «СОЛДАТЫ-5» 21.00, «ЗАДОРНОВА К ОТВЕТУ!» 22.00, «НОВОСТИ ДНЯ» 00.25

СТС - «БАЙКАЛ»

05.55, 07.00, 08.05, 09.20, 10.05, 11.15, 18.50, 20.05, 21.55, 23.20, 00.05, 00.50, 01.50 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ

11.00 Т/С «МОЯ ПРЕКРАСНАЯ НЯНЯ», 12.00 Т/С «КОМИССАР РЕКС», 13.00 Х/Ф «ДОМ КУВЫРКОМ», 14.00 М/С «НОВЫЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ ЧЕЛОВЕКА-ПАУКА»

НТВ 07.00 «СЕГОДНЯ УТРОМ», 10.00 ЗОЛОТАЯ УТКА, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 «СЕГОДНЯ» ШНУР ВОКРУГ СВЕТА

5 КАНАЛ 08.00 «УТРО НА ПЯТОМ», 11.30, 14.30, 17.30, 20.30 СЕЙЧАС

11.40 Д/Ф «КРЫЛЬЯ НАД БЕРЛИНОМ. ЗАБЫТАЯ ОПЕРАЦИЯ», 12.45 «МОЯ ПЛАНЕТА», 14.45 Д/Ф «ШПИОНЫ ПОДЗЕМЕЛЬЯ»

Суббота, 9

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 13.00, 18.30 НОВОСТИ, 07.10 «ДЕНЬ ПОБЕДЫ» ПРАЗДНИЧНЫЙ КАНАЛ

«РОССИЯ»

06.45 Х/Ф «ПРИКАЗ: ОГОНЬ НЕ ОТКРЫВАТЬ», 08.15 Х/Ф «ОНИ СРАЖАЛИСЬ ЗА РОДИНУ»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ 21-62-62

КУЛЬТУРА

07.30 «ЕВРОНЬЮС», 11.15 Х/Ф «МИР ВХОДЯЩЕМУ», 12.45 КИНОКОНЦЕРТ

Ариг Ус

07.30 М/С «КАК ГОВОРЯТ ДЖИНДЖЕР», 08.00 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ 21-62-62

ТИВИКОМ

20.30 «УЛАН-УДЭ: ИНСТРУКЦИЯ ПО ПРИМЕНЕНИЮ», ПОГОДА

СТС - «БАЙКАЛ»

05.55, 07.05, 08.05, 08.55, 10.05, 11.10, 17.10, 18.05, 19.10, 20.05, 21.50, 23.20, 00.55, 01.50 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ 21-62-62

НТВ

07.30 М/Ф «СЕЗОН ОХОТЫ», 18.55 СВЕТОЙ ПАМЯТИ ПАВШИХ В БОРЬБЕ ПРОТИВ ФАШИЗМА

ХҮНДЭТЭ ЕКАТЕРИНА ДАШИНИМАЕВНА МИЖИТОВАДА ЗОРЮУЛАГДАНА

Тэнгэрийн гүннөө хүхюун наран Элбэг элшээ газартаа эльгээгээ

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ 21-62-62

5 КАНАЛ

08.00 Д/Ф «ПРОПАВШИЕ КОРАБЛИ СРЕДИЗЕМНОМОРЬЯ», 09.00 Д/С «БИЛЕТ В ПРИКЛЮЧЕНИЕ»

Убгэ эсэгэнэрэй буян хэшгэ Унэн замгатнай сэхэ хүргөө.

Басагад, хүбүүд, бэринүүд, Ашанар, эзэнэр гэрээр гүүрэн.

Воскресенье, 10

ПЕРВЫЙ КАНАЛ

07.00, 11.00, 13.00 НОВОСТИ, 07.10 Х/Ф «ДАЧНАЯ ПОЕЗДКА СЕРЖАНТА ЦЫБУЛИ»

«РОССИЯ»

06.15 Х/Ф «ПРИКАЗ: ПЕРЕЙТИ ГРАНИЦУ», 07.50 ВСЯ РОССИЯ

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ 21-62-62

КУЛЬТУРА

09.45 М/Ф «ВИННИ-ПУХ», «ВИННИ-ПУХ ИДЕТ В ГОСТИ», «ВИННИ-ПУХ И ДЕНЬ ЗАБОТ»

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ 21-62-62

ТИВИКОМ

06.00, 06.55, 07.50, 08.20, 09.20, 11.30, 18.40, 20.50, 21.50, 00.50, 01.30, 02.30 ПОГОДА

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ 21-62-62

СТС - «БАЙКАЛ»

05.55, 07.05, 08.10, 08.50, 09.10, 11.10; ПРОГНОЗ ПОГОДЫ

«... И теперь я всех вас видеть жажду, некогда любивших меня, мною непрощенных однажды или непростивших меня...»

22.15 Х/Ф «ПАРК ЮРСКОГО ПЕРИОДА-2», «ЗАТЕРЯННЫЙ МИР»

ХАЯН ГАРМАЖАПОВАЙ ШАТАРАЙ ОДОН - ҮХИБҮҮДТЭ

Ойн баяр

Буряадтаа мэдээж шатарай хоригшо, ургажа ябаа ерээдүй мастернуудай аба Хаян Сандакович Гармажапов хабарай эдэ найхан үдэрнүүдтэ 60 наһанайнгаа жабхаланта оёе тэмдэглэжэ байна. Бүхы наһаниинь эдир шатаршадтай үнгэрөө гэхэдэ, алдуу болохогүй. Бэрхэ хоригшо, шадмар багша, хүүгэдэй психологи аргагүй мэдэдэг хүн гэжэ Хаян Сандаковиче нэрлээ наа, буруу болохогүй.

- Пургуулиин байхадамни, эжымни намда дүү хүбүү бэлэглээ хэн. Дайнай хүүлээрхи хүндэ

Гармажапов түрэл Дунда-Худанай хургуулидаа шатарай мурьсөөндэ шангай хуури эзэлэ хэн. Тэрэ үедэ ургажа ябаһан хүбүүнэй анхарал олон тоото спортын зүйлнүүдтэ хандуулагданхай байгаа. Тэрэ үедэ Хаян Сандакович бүмбэгтэ хоккейгэр бээ хоридог, мүн боксоор эдиршүүлэй 1-дэхи разряд абатараа ургаһан намтартай. Гэхэтэй хамта тэрэ барилдаагаар спортын мастерта кандидат болоо.

20 наһатайдаа хургуули дүүргэн хүбүүе сэрэгэй албанда татаа. Хаян Сандаковичто эндэ баһа аза талаан тудда. «Сэрэгэй алба

ковичой басаган, 2-дохи классай хурагша Дарима Гурожапова командын түлөө наадаһан байна.

1978 ондо манай республика дотор анха түрүүшынхие «Сагаан тэргэ» гэхэн шатарай клубай шанда хүртэхын түлөө мурьсөөн үнгэргэгдөө. Мүн баһа Хаян Сандаковичой команда аймаг соогоо шалгаржа, Улаан-Үдэдэ хайн дүн харуулаа.

1979 ондо Х.С.Гармажапов Ородой Адагай дунда хургуулиин директорээр томилогдоо. Эндэше Хаян Сандакович долоон хонгогто гурба дахин үхибүүдые ша-

дээшэлнэ.

Харин мүнөө үедэ Сэнгдорж Дондуков, Саша Михеева, Жамсаран Цыдыпов, Борис Баннов болон бусад амжалтануудаараа Х.Гармажаповые баярлуулан ябана.

Нёдондо жэлдэ Россин зиндагай мурьсөөндэ Жамсаран Цыдыпов аргагүй хайн дүн харуулаа. Тэрэ Буряад орондо эгээл бага наһатай спортын мастерта кандидат юм. Оройдоол 11 наһатай байгаад, иимэ сэх нэрэ зэргэтэй болоо. Дэлхэйн 11-дэхи чемпион, суута Анатолий Карпов Жамса-

Хаян Сандакович Хаян Сандаковиче автограф сэнтэй

жэлнүүд байгаа. Тиимэһээ эжымни үхибүү түрээһөөр, хэдэн үдэр болоод, ажалдаа гараа бэлэй. Минии хургуулиһаа ерэхэдэ, дүүмни үүбэй соогоо унахагүйн тула уяатай хэбтэгшэ хэн. Галаа түлижэ, эдэсгээ шанаад эдээлүүлхэ. Пургуулиһаа ерэхэдэмни таяад, тэһэ баярладаг байгаа. Тиимэһээ Хаян дүүгээ өөрын үхибүүн шэнги ханагшаб, гээд Хаян Сандаковичой эгээл дүтэ эгэшэнэ Дулма Сандаковна хөөрэнэ.

Хаян Сандакович Хэжэнгын аймагай Могсохон хууринһаа гарбалтай. Тэрэнэй хэлэхээр, тус хуурин спортын талаар баян түүхэтэй нютаг юм. Тиимэһээ шатаршан гү, али спортын ондоо зүйлөөр бээс хорёогүй наа, хүн ойлгохогүй байгаа. «Түрэл нютагаа шатарай орон гэжэ тоолодог би. Манай нютагай ахатан, мүнөө мэдээж журналист Николай Батомункуевич Галданов шатараар спорт мастерта кандидат юм. Цыренжап Очирович Очиров, Намсарай Очиров, Цыден Мункуев, Дымбрыл Гунсуев болон бусад аргагүй шадмараар наадагша хэн. Эдэл хүнүүдтэй наадажа эхилээб. Тээд тэдэмни намһаа холо аха юм. Табадахи классай хурагша ябахадамни, тоо бодолгын багша Бато Бадмаевич шатар яагаад наададаг бэ гэжэ харуулаа. Би хүршэ хүгшэнтэй ходо наадажа эхилээб. Эгээл энэ үедэ Дымбрыл Гунсуев Павел Романовскиин шатар тухай бэшэһэн «Метилешпил» гэхэн ном намда бэлэглээ хэн. Иигэжэ энэ наадан намайе бүхыгөөрөө эзэлээ», - гээд, Хаян Сандакович хонирхолтойгоор хөөрэнэ.

7-дохи классай хурагша Хаян

ададаг байгаа. Тэдэ бүгэдэнтэй Хаян Сандакович шанга хорилго гараа. «1974 ондо Улаан-Үдэ хотын мурьсөөндэ минии хоригшо Игумнов нэгдэхэ разрядтай болоһымни мэдүүлээ. Харин хэнше намда үнэмшэлгэ үгөөгүй. Тэрэ мурьсөөндэ Михаил Леонов, Согто Намжилов болон бусад наадаа бэлэй», - гээд Хаян Сандакович хөөрэнэ.

1976 ондо Хаян Гармажапов түрэл нютагайнгаа хургуулида хүмүүжүүлгын талаар директорэй орлогшоор хүдэлжэ эхилээ. Хэды ажал ехэ байбашье, Хаян Сандакович шатарай хэшээлнүүдые зохёожо, 2-3 классай хурагшадта дурдахжа эхилээ. Тэрэ үедэ энэ харагдаа үзэгдөөгүй юумэн байгаа бшуу. «Нэн түрүүн шатар наададаг доскатай танилсуулхаш. Удаань фигуранууд тухай элдэбын онтохо зохёон хөөржэ үгэхэдэмни, багашуул түргөөр ойлгохо», - гээд багшын нюуса Хаян Санда-

Шатар, шатар - наһанай шунал, Шадал бэлиг нарандал мандаа

Командатайя Москвада

сөөндэ шангай хуури эзэлээб», - гээд Хаян Сандакович хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Сэрэгэй албанһаа гэртээ бусаад, Хаян Гармажапов Буряадай гүрэнэй багшанарай институтдай физико-математикийн факультеттэ хураа. Мүнөө мэдээж болоһон шатаршад Игорь Брылев, Баир Митыпов факультетдэй түлөө на-

кович нэгэ бага тайлана. Тэрэл үедэ хургуулида бүлэг хүүгэды хорилго хэжээхилээ. 1977 оной эхиндэ хурагшадтай дунда аймагай мурьсөөндэ залуу багшын хүмүүжүүлэгшэд түрүү хуурида гараа, харин Улаан-Үдэ ошоожо, 4-дэхи хуури эзэлээ. Цыбан Базаров (мүнөө 15-дахи училищиин директор), Доржижапов, Хаян Санда-

тараар хоридог болоо. Аймагай мурьсөөнэй финалда Могсохой ба Ородой Адагай хүбүүд, басагад шанга тэмсээ. Ородой адагай хидазатай байжа, Улаан-Үдэдэ мурьсөөндэ ошоо.

80-яад онуудаар Хаян Сандакович Улаан-Үдын эрхэтэн боложо, шатарай хургуулида хоригшоор хүдэлөө. Тэрэнэй басаган Дарима Гурожапова Буряад Республикын суглуулагдамал командын гэшүүн боложо шадаа, «Трудовые резервы» гэхэн бүлгэмэй Россин чемпионатта 2-дохи хуури эзэлхэн намтартай. Харин Ольга Дубович хурагшань 1991 ондо Россин чемпионатта шангай хуури эзэлээ.

1984 онһоо мүнөө болотор Хаян Сандаковичой хоринон хүүгэдэй команданууд республиканска «Сагаан тэргэ» гэхэн мурьсөөндэ 11 дахин шалгарлаа. Аюша Галсанов, Сергей Санхядов, Игорь Мылзенов, Цыден Раднаев болон бусад Хаян Сандаковичто хорилго гаража, бэрхэ шатаршад болоод ябанхай.

Хаян Сандаковичой хоринон 65-дахи хургуулиин шабинар нэгэ дахин республикын чемпионууд болоо гэшээ. Тиихэдэ 3-дахи гимназинн хүбүүд, басагад аяар 8 дахин түрүүлээ. Пүүлэй хоёржэл соо 33-дахи гимназинн үхибүүд республиканска «Сагаан Тэргэдэ» заал наа нэгдэхэ хуури эзэлнэ. Гэхэтэй хамта Сибирь болон Алас Дурна зүгэй мурьсөөндэ 3-дахи гимназинн түлөөлэгшэд гурба дахин шангай хуури эзэлээ. 2005 ондо Хаян Сандаковичой шабинар Россин дотор 7-дохи хуурида гаража шадаа. Харин жэл бүри энэ дүн

ран Цыдыповые анхаржа, өөрын хургуулиин шаби болгоо. Иигэжэ Хаян Сандаковичой шаби нютагаа суурхуулжа ябана.

1984 ондо Хаян Сандаковичой үүсхэлээр «Байгалай толонууд» («Байкальские зори») гэхэн мурьсөөн анха түрүүшынхие эмхидхэгдээ. «Манай түрүүшын мурьсөөндэ Эрхүүгэй, Красноярскийн, Шэтын команданууд хабаадалсаа. Тиихэдэ түбхотын саад соо шатарай мурьсөөн үнгэргэгдөө. Удаань энэ мурьсөөндэ хабаадахаа Камчаткаһаа, Магданһаа, Барнаулһаа, Свердловскоо, Алма-Атаһаа шатаршад ердэг болоо. Хэды шан бага байгаашье наа, олон айлшад энэ мурьсөөндэ хабаадагша хэн. Үндэр Ураал хадын зүүн тээ эгээл томо мурьсөөн байгаа бшуу. 1991 ондо мурьсөөн тогтоогдоо, тэрэ үсын муу байдал нүлөөлөө.

2003 ондо мурьсөөндэ шэнэ амисхаал оруулагдажа, шэнээр эмхидхэгдэжэ эхилээ. «Динамо» бүлгэм мүнөө туһа хүргэнэ», - гээд Хаян Сандакович хөөрэнэ.

Жара наһа хүрээбашье, Хаян Сандакович Гармажапов хуун байнгүйгөөр ажаллажа байна. Олон тоото хүүгэдэй мурьсөөнүүдые эмхидхэжэ, хүүгэды хорихо, мурьсөөнүүдтэ судьягаар ажаллажа, бүхы сагаа халгаана.

60 хүржэ, Вера Дамбиевна нүхэртээ жаргажа, аша зээнэрээ хүндээрнэ бодхоолосожо ябаһан Хаян Сандакович Гармажаповта үшөө сэх амжалта, зол жаргал хүсэе.

Борис БАЛДАНОВ.

Гэр бүлын альбомһоо.

Агуу Илалтын 65 жэлэй ойе угтуулан

Рэгдэн Галданович Жалсанов 1912 ондо Булган Талын баруун хойнонь оршодог Мэгжын Эбэрэй Нарин Горхон гэжэ хууринда түрэхэн.

Колхоз байгуулгада залуу наһанһаа эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Хорин аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ ба III Интернационал колхозой түрүүлэгшэ ябаһан.

Агууэхэ Эсэгэ ороной дайнда Сталинград хотые, мүн Белорусси, Литва, Латвиес хамгаалсаһан. Дайнай һүүлдэ колхозой ба совхозой харюусалгата ажалнуудта амжалта эхэтэйгээр хүдэлхэн. Олон тоото дайшалхы ба ажалай орден медальнуудаар шагнагдаһан юм.

Хани нүхэр Намжилма Ашатуевнатай 15 үхибүүтэй болоһон. Арбан үхибүүдэ өөдөн болгоод түбхнүүлээ. Намжилма Дугарова нүхэрнэ - Эхэ-Герой, нютагай хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн ябаһан.

колхозой түб гүйлгэжэ ерэхэдэнь, талаан боложо клуб соо хамтын суглаан боложо байгаа. Эжы түргэн үүдэнь нээжэ, хурьганайн байрын дүрэжэ байһан тухай эрид шууд дуулгаад, һөөргөө мориндоо мордожо гүйлгөө ха. Хойноһоонь яаралтай түргэн Рэгдэн түрүүлэгшэ олон зоние абанхай шууд гүйлгэлдэжэ Түглэ ерээ. Унишье болонгүй аһажа байһан гальену уһа саһаар сэсэжэ, норгонһон һэеыгээр дахажа байгаад, дары түргэн усадхаа. Би бага байгааб, унтажа байһан үргэнэн соогуураа ойлгоходоми, гэртэмнай Рэгдэн түрүүлэгшын зоной дунда ехэ хүхюутэй, саг соонь колхозой хурьгадые

гэдэ дүрэн сэбэр шарайтай, мүн ёһотойл зоной хүн ябаһан. Амгаланта нютагта 1915 ондо түрэхэн. Өөрын эхэ Мухадайн Жибзема. Энэ басагай Ашатын Дугарайда үгэһэн. Намжилма Ашатуевна һанаһан байһанаа шанга шаргаар хөөрөөд лэ, бага ехые бултаниенһе сайлуулаад, хүндлөөд байха, һайн сэдхэлтэй хүн байгаа.

Нэгэтэ нимэ ушар болоһон тухайда өөрөө намда хөөрөө бэлэй. Булагай Хүтэл багаар хонидоо адуулжа ябахадань, холо бэшэ хүнэй ёлохо, гэншэхэ дуулаа ха. Тэрэ шэг тээшөн ошоходонь, Газар Байсын адагта аймшагтай ехэ усал болоһые хароба.

мэдэжэ. Цыремжит Жалсановай мэдээсэл газетдэ ба радиодо хододоол гаража байдаг. Баясхалан хүбүүниинь Георгиевко совхоздо ахамад инженерээр ажаллаһан. Цыбан-Дари басаганиинь дээдэ хургуулитай, агроном мэргэжэлтэй. Өөрөө ехэ эдэбхитэй хүн, эсэгын шүүһэн энэ хүндэ нилээд лэ би. Олон жэлэй хугасаа соо эрдэмт агрономой үүргые дээдэ хэмжээндэ дүүргэһэн, совхозой ба районой ахамад мэргэжэлтэн ябажа гараһан. Басагайа хургажа, эрдэмтын нэрэ зэргэдэ хүргэһэн. Пүүлэй үедэ Амгаланта нютагтаа үргэл мургэлэй буянта хэрэгые эмхидхэжэ. Энэ үнгэрэгшэ зун эсэгын энэ

РЭГДЭН ЖАЛСАНОВАЙ НЭРЭ НЮТАГАЙ ТҮҮХЭДЭ МҮНХЭ

Рэгдэн Галданович Жалсанов, дайнай ба ажалай ветеран, түрэл нютаг Амгалантынгаа (Хорин аймагай) түүхэдэ яһала ехэ хубитаяа оруулһан хүн байха.

1912 ондо Нарин Горхондой Галданай Жалсанай бүлэдэ түрэхэн. Эхэн-Хангира нютагай Сэбээнэй Сэбжэд болодог.

Ажалайнгаа намтарые Рэгдэн Галданович 1933 ондо Амгаланта нютагайнгаа һаяхан бин болоһон «III Интернационал» колхоздо счетовод боложо эхилһэн. Пүбүлгэн болоттой, ажалша бэрхэ хүбүүе нютагайн зон шаашань харюусалгата тушаалнуудта дэбжүүлһэн байха. МТФ-е даагшаар, гарян ажалда бригадирээр хүдэлжэ, эмхидхэхи хэрэгтэ шадабаритай бэрхэ байһанаа харуулаа.

Тингэжэ 28 наһатайдаа Рэгдэн Галданович Ашангын Ленин колхозой түрүүлэгшын тушаалда дэбжүүлэгдэһэн юм. Жэл тухай амжалтатай ажал эрхилжэ байтарнь дайн эхилээд, Эсэгэ ороноо хамгаалха албанда абагажа, эрэлхэг зоригтойгоор Белорусси, Литва, Латви хамгаалсаа. Сталинградай байлдаанда хабаадалсаһан, тэндэ шархаһан. Тингэжэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууэхэ дайнай илалтада өөрынгөө хубитые оруулһан байха.

Дайгаа даралсаад, 1945 оной август нарада дайшалхы орден, медальнуудтай гэртээ бусаа. Тэдэнь: «Эсэгэ Ороноо хамгаалгын дайнай II шатын орден»; «Эрэлхэг зоригтой түлөө», «Дайшалхы габьяагай түлөө», «Германиес илаһанай түлөө» ба «Гвардин тэмдэг» медальнууд.

Рэгдэн Галданович дайнай хүлшын олон жэлэй хугасаа соо амжалта ехэтэйгээр харюусалгата ажалнуудта хүдэлжэ, нютагайнгаа, мүн аймагайнгаа хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн болоһон.

Красно-Партизанай сельпогой заготовитель байһан. 1948 – 1949 онуудта «III Интернационал» колхозойнгоо түрүүлэгшээр ажаллаа, һүүлдэнь 1950-яад онуудһаа 1972 он болотор наһанайнгаа амаралтада гаратараа, Шмидта, Чанаев колхозуудта МТФ-е даагшаар, Анагай совхозой отделение зоотехникээр гэхэ мэтэ ажалнуудые амжалта ехэтэйгээр хэжэ үнгэрһэн.

Ажалаараа ябахадань һайнаар заһагдаһан хатарша, жорошоо, түргэн гүйдэлтэй хазар моритой ябадаг хэн. Мори урилданда абьяастай байха. Колхозойнгоо түрүүлэгшэ байхадаа, зунай шайрта гүйгөөшэдые бэлдэлгэ, хорилго хэые эмхидхэдэг хэн.

Заримдаа хүршэ колхозой моридтой хорилго болохо. Нэгэтэ Яруунын аймагай Эгэтын Адагай Молотов колхозой моридтой урилдалга болоһон юм. Манай зүгһөө Бабу Хэрье Дашанинын Цырендоржо ба Монголһоо дайнай үедэ асарагдаһан багахан

бэтэй Соохорые би унажа, Молотов колхозой нилээд һайнаар заһагдаһан хоёр моритой урилдаа бэлэйбди. Холохон зайда табигамди. Булаганскын хажууһаа Ярууна Хорин хилэ болодог Маарагтын гол хүрэтэр урилдаабди. Булган талые уга руунь эсхэжэ гараабди. Хурьшымнай морид түрүүлээ хэн. Пайндэрэйхээр хубсалһан нилээд олон эгэтын адагайхид колхозой түрүүлэгшэ Радлан Цыцыктуевич Банзарон түрүүтэй мориной урилдаа харахаяа Маарагта голтой зүүн бээр сугларанхай байба.

Молотов колхоз миллионер колхоз байгаа, республикын хүжэнги колхозуудай нэгэн хэн.

Порилгоо шаашань Ашангынгаа гүйгөөшэ моридтой хэрэмди. Минии Соохор ехэ хөөрэдэг морин байгаа, хүтэлүүлжэ табиха газаргаа ошотороо, урагша хойшоо эрьхэхэ, уһан бологороо хүлэржэ, шадалаа нилээд халадаг байгаа. Гүйдэн эхилхэдэ, нэгшые мори урдаа табихагүй, харин хахад харгыһаа шадалаа баража гээгдэдэг хэн.

Нэгэтэ оныень олохо. Соохороо һайн гүйлгэдэг болоо хэмди. Бүхэли үдэртөө тэргынгээ хойно хүтэлөөд ябуулжа, бэеиень заһажа ябатараа, гүйхэ хилэдэн хүрөөд, намайгаа мордуулжа Шэбээтын хойноһоо Ашангые үгсүүлэн табиба. Дүрбэн морид сооһоо эгээл түрүүн ябанаб, хахад харгымнайһе болобо янзатай, харин моримни тэрэл абан эршээ һуладуулаһагүй, хэдыдээл баһа гээгдэжэ эхилээ ааб, гэбшые Соохорни согтой зандаа түрүүлжэ тогтохо хилдээ хүржэ тон ехэтэ баясуулаа бэлэй.

Рэгдэн Галданович нилээд хүхюутэй угтаа хэн. Тэрэ үдэртөө Молотов колхоз Банзарон түрүүлэгшэдэ хонходо. Тинхэдэ иигэжэ хэлэ бэлэй: «Соохорнай һайн гүйдэг болоо, нэгэ хонсор боосолдожо, үшөө урилдаа» - гэб. Харин Банзарон хэлэ гэхэ: «Бидэ урилдаагүйбди, Соохороо боосондо табиха хонинтобо урилдагты», - гэжэ хошон үгэнүүдээр харюусаа ха.

Рэгдэн Галданович ходол хүнгэн, наһатайшые болотороо залуугайнгаа эдэбхи алдаагүй ябадаг хэн. Нютагай зундаа болодог һайндэрнүүдтэ тамирай мурьсөөнүүдые эмхидхэлсэдэг, өөрөө барилдалга, урилдаануудта судья болодогынь һанагдадаг.

Колхоз, совхозой ажалда хам оролсон ябаһан. Манай колхозой түрүүлэгшэ байхадань, Рэгдэн Галдановичые «бүхые даагша» гээд зон хүндэтэйгөөр нэрлэгшэ хэн.

Нэгэтэ минии эжы Намжилма Дудеевнагай Түгүлдэ хоншон байхадань, хурьганайн байрада пезшэнһээ соножо гал эхилээ. Эжы энэ гал унтаргажа шадхагүй байһанһаа яаралтай түргэн зайдан мориндоо мордожо, гурба модо тухай байһан

бултыень аршалан абаһан тухайда хэлэжэ байһые хадугаа хэм. Пүүлдэнь нэгэ хамтын суглаан дээрэ манай эжыд энэ ушараар баярые хүргөөд, нэгэ хэнгэ бүд бэлэг барюулаа бэлэй.

Нэгэтэ манай эжы түл бараг абаад, хурьгадаа ехэ болгонхой байхадань, зунай эхин багта Рэгдэн Галданович ерээ ха. Түрүүшын ногоондо байратайгаар бэлшэжэ ябаһан олон тоото хонин хүрэгые хароба ехэ урмашан: «Энэ хүрэг хониднай мүнөө тоогоороо болоходоо, аяр мянган хонид боложо, ногоон дээрэ гарабал даа», - гээд, маанадые баясуулаа хэн гэжэ эжы хэлэдэг хэн.

Тэрэ үедэ политическэ репрессиин боложо байһан үе хэн. Олон зон үндэһэ баримтагүйгөөр хохидохонинь бултаанда мэдэжэ. Мүн манайшые эсэгэ ажалша бэрхэ, һайн зантай хүн хардалганда орожо, хамалганда абтаһан юм. Дээрэһээ тухируулан хажуудань ябаһан зон хардалга хэдэг байһан.

Эжы тэрэ зун Орголин баруун тээ зуһалантай ямаашан байгаа, би гурбатайхан лэ боложо байгаа хаб. Эсэгымнай сүүд Хоридо болохо байгаа, тэрэндэнь колхозой полуторка машинын ошоходонь, һуулсажа ошоо хэмди гээд бүүр-түүр һанадаг хүм. Хэдэн зон гэршэ болохо нэрэтэй ошолдоо гэхэ. Пүүлдэнь манай эжы энэ ушар тухай иигэжэ хэлэдэг хэн. Мүн энэ машинаар ажалаараа Рэгдэн Галданович Хори ошолдо жо ябаа ха. Тингээд зонтой хөөрэлдэжэ ябахэ зуураа тон ехээр энэжэ байгаад хэлээ гэхэ: «Ямаршые зон гээшэбиди даа, нэгэе һуулгаад хойноһоонь машинаар дүрэн ошожо ябаха гээшэ». Иигэжэ Рэгдэн болоттой үгэнүүдые зоной дунда хэлэһэн байха. Пүүлдэнь мэдэхэдэ зарим ондоо олон нютагууд нэгшые хүүгээ һуулгаагүй байдаг.

Нютаг зоной холбоо барисан ёһо гуримаараа болоходо, эбтэй ээтэй харилсаан дээрэ үндэһэлхэ ёһотой гээшэ ааб даа. Хүн гээшэ угаараа болодог. «Эрэгдэн баабай» гэлсэдэг Галданай Жалсан даруу зантай, олон үггүй, ажалша хүн ябаһан. Минии мэдэхэдэ тэрэмэшэн байгаа. Амгалантын голтой баруун тээ морин тээрмэ байдаг хэн, тэрээн соо буряад дэгэлтэй, бээр багахан үбгэн сула талхан болонхой, колхозой ба үмын талха татажа байдаг хэн. Тээрмэнь хоёр мориной хүсөөр хүдэлхэ. Мори туудаг зонинь Памбайн (Намсарайн) Бүмэжаб ба Бүдын Данзама хоёр ээлжээдэ ябаха. «Эрэгдэн баабай» 1952 ондо 76 хүрэжэ наһа бараһан, харин Рэгдэний эжын 1938 ондо 60-аадтай болоод үгы гэжэ Намжилма Ашатуевна Рэгдэн Галдановичай наһанай нүхэр намда гэр бүлэ тухайгаа хөөрөө хэн.

Ашатын Дугарай Намжилма

Рэгдэн Галданович Намжилма Ашатуевна нүхэртэе.

Ашангаһаа ерэхэн харгы Газар Байса гэжэ нэрэтэй нилээд үндэр шулуун тэбтэгэй дээдэ хажуугаарнь яһала тэгшэ газараар гарадаг юм. Тэрэ харгыгаар ябахад доошоо эрид ороһон шулуун ханатай тэбдэг обёоргододоггүй. Хүнгэн машинатай хэдэн зон гүйлдэжэ ябатараа, эрид хойшоо хотирон Амгаланта тээшэ зорихошые тэрэ Байсын үндэрһөө аймшагтайгаар унаа. Машинашые бисаржа, зонинь ехээр гэмэлтэнхэй, хүдэлхэ бодохошые аргагүй ёлолдожо хэбтээ гэхэ. Тэдэнэй дунда нэгэ багахан басаганин байһан. Хэды шэнээн хэбтээ юм, бү мэдэе. Намжилма Ашатуевна тэдэниес хараад, ухаа алдан ошожо, амиди мэндые ойлгоод, һуларшаһан сондо бүлэхэн һү уулгажа, түрүүшын туһа хүргэжэ, ами наһые абаралсаһан байха.

Рэгдэн Галданович Намжилма Ашатуевна нилээд үнэр баян айл гээшэ хэн. Арбан табан үхибүүдтэй болоһон, тэдэнэйн дүрбэниинь хүбүүд ба арбан нэгэниинь басагад байгаа. Зариманиинь багадаа гээгдэһэн. Арбан үхибүүгээ үргэжэ ехэ болгоод, хургуули дүүргүүлээд, ажабайдалай үргэн замда гаргаһан байха.

Тэдэн соо инженер, экономист, агроном, малшан, механизатор г.м. мэргэжэлтэд бин. Дагзама басаганин дээдэ хургуулитай экономист-бухгалтер байһан. Дунда хургуулитай Хандажаб басаганин Яруунын Победа колхозой эрхим хоншон боложо олон жэл хүдэлхэн. Ажалай Улаантугай орденуор шагнагдаһан байха. Галы басаганин БУРНИИСХ гэдэн хүдөө ажахын эрдэм шэнжэлгын институтда ажаллана. Соёлма басаганин дээдэ хургуулитай - экономист, үлзы һайхан Ульдэргэ нютагта халамда гараад, үнинэй түбхнэһэн айлайхи. Цыремжит басаганин Ленинградай гидрометеорологическа дээдэ хургуули дүргээд, Буриадай метеопрогноной албанай таһагые удариджа олон жэлдэ амжалтатай бэрхээр хүдэлдэгыень республика соо

түрэхэн Нарин Горхондо дүүнэртээ суг субарга бүтээжэ арамнайлан тухайдаа хэлэһэн. Банр хүбүүниинь Амгаланта нютагтаа ехэ эсэгынгулаа унтраангүй, анханайн буусада һуужа байдаг.

Энэ олон үхибүүдэ Рэгдэнтэн һайнаар хүмүүжүүлээ, тэдэнэрын бултадаа ажалша бэрхэ, хүн зонтой зохид харилсаатай ябадаг.

Намжилма Ашатуевна - Эхэ-Геройнуудай нэгэн болодог. Олон тоото үхибүүдын эхэ эсэгын һайхан нэрье мүнхэрүүлэн ябана. Рэгдэн Галданович ажалай ветеран. Дайшалхы орден медальнуудай хажуугаар ажалай амжалта гэршэлхэн шангууд бин, тэдэнэй тооло: «Ангуушанай ажалай отличник» гэдэн тэмдэг, «Хүдөө ажахын ажалшадай социалис мурьсөөнэй отличник» гэдэн тэмдэг, Ленинэй түрөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан медаль, «Ажалай ветеран» гэдэн медаль гэхэ мэтэ.

Мүн Рэгдэн Галданович Буриадай нарин ноһото хониной үүлтэр гаргаха ушарта эдэбхитэй хабаадалсажа, эрдэмтдтэй хамта энэ хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулаа гэдэн үнэмшэлгэтэй байха.

Рэгдэн Галдановичые манай республикын дээдэ туш; гтай ноёдшые һайн мэдэдэг, хүндэдэг хэн. Обком партин нэгдэхчи секретарь А. У. Молгоев Ярууна, Хори ябахадань, холодоо Рэгдэн Галдановичта гэртэнь орожо хөөрэлдөөд, сайлаад гарадаг байһан.

1972 ондо наһанайнгаа амаралтада гарбашые, үшөө арбаад жэлэй хугасаа соо хамтын ажалда хабаатай ябаа, олон тоото үхибүүдтээ туһалжа байһанаа, 1987 ондо наһан болоһон.

Рэгдэн Галдановичай дайшалхы ба ажалайн зам сэхэ сэбэр байһан. Наһан соогоо хэһэн хэрэгын түрэл нютагай түүхэдэ ехэ сэнтэй гэжэ һанамаар.

Дамба ДОНДОКОВ, Бураад Республикын эрдэм һуралсалай габьяата хүдэлмэрилэгшэ, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник.

ОЙНДОО ГЭНТЭ НЭРГЭЭЖЭ...»

60 гаран онуудаар «Буряад үнэн» газетын редакцида ажиллаһанаа дурсахад нонин байдаг. Редакцимнай Ленинэй гудамжын 26-дахи гэрхээ (мүнөө Улаан-Үдэ хотын музей болонхой) хоёр дабхартай хуушанай 35-дахи байшанда нүүгээ бэлэй. Манай редакци нэгдэхид дабхартань түбхынэжэ, «Правда Бурятии» газетынхид хоёрдохи дабхарынэ эзэлээ нэн. Намдаг Цыбеневич бидэ хоёрой хүдэлдэг мэдээсэлэй таһагта, мүн оршуулгын албанай урдаа хараха мэргэжэлтэ Галан

Данзанович бидэ гурбанда хоёрдохи дабхарай харуул хайхан кабинет үтгөө нэн.

Үүдэнэймнай саана телетайпын таһаг хоёр аппаратауудаараа Москваһаа дэлхэйн нонинуудые хубижал байха. Галан Данзановичнай үглөөнэй найманаар ерэжэ, хүниндөө гараха үглөөдэрэй газетэдэ яар ябта ТАСС-ай материал машинисткадаа сэхэ оршуулжа, туха сүлөөгүй тамшаажа һуудаг нэн.

Намдак Цыбеневич бидэ хоёр хотын хуралсалай газарнуудаар, предприятия, эмхи зургаануудаар, гол

түлэб хүдөө аймагуудаар хонходожо, ушар нонинуудые суглуулжа байгша нэмди.

Үнгэрхэн дайнай фронтнуудта эрэлхэгээр ябажа гараһан эдэ эсэгэ мэтэ энэрхы сэдхэлтэй, хүн шанарай соёл бодолтой тэдэ аха нүхэдни дайнда үзэхэн хараһанаа ойндоо гэнтэ нэргээжэ, дурдажа, намайе хонирхуулжа һуудаг нэн. Олон дурсалгануудһаань уншагшадай анхаралда дурадханаб.

Улаан-Үдэ.

Булат ЖАНЧИПОВ.

Агуу Илалтын найндэртэ

«ЗҮРХЭ РУУМ ЕРЭНЭН ХАТУУ НОМОН»

— Налуу х о р м о й т о й хадын оройдо эшэлхэн немец цүүдтэй үсэд шанга гардадаан, тулалдаан хахад үдэр соо боложо байба, — гэд Улаан Одоной орденот, «Шэн зоригой түлөө» гурбан медальтай, Советскэ Союзай Герой гэрэн нэрэ зэргэдэ табигдаашье наа, Ленинэй орден лэ абанан Намдаг Цыбеневич Цыбенев нэгтэ хөөржэ һууба. — Тиигэһээр байтараа манайхидай довтолго шангадажа, хада дээрэһээ манай позицияе альган дээрээ эр хаража, тархи үргэхын забгүй буудаж байһан дайсад тээшэ үргэлжэдөө мүлхижэ оробобди.

Тээ урдан томо гэдэхэтэй немец өөдөө хаража алуулшоод хэбтэнэ. Би тэрэнээр халха хээд, сэхэл тэрэн тээшэ заб оложо мүлхиһөөр дүтэлбэ. Тэжэгэр гэдэхэнэйн хажуу талада шэб шэнэхэн шара улаан кобура зүүлгээтэй, томохон зиндаатай офицер хэбэртэй. Тархияа үргэнгүй хажууддижа хэбтээд, кобураенэ нээжэ, ялагар соморхон пистоледынэ ходолом-

соороо, шинелингээ зүүн үбэр хармаан руу гударжархибаб. Тиигээд лэ тэрэ нюдэндөө шэлтэй немецээ тойрожо гараад бусадтаяа зэргэ мүлхижэл ябанаб. «Ура!» хашхараа дуулжа үндэгэдгэмсээрээ, үбсүү руугаа шангаар сохиулжа оборгошобоб. Нэгээ ороходоо, уруугаа хаража хэбтэнэн хүн аад, өөдөө тэнгэри харашанхай хэбтэжэ байбаб. Зүүн гарни тэнсэлгүй ехээр үбдэжэ, үзүүрээрээ эзэгүй юм шэнги мэдэрэгдэбэ. Тэрэ үедэ «Ура!» хашхараан дэбэрэн саашалжа, манайхид үргэлжэдөө довтолхоор хадын оройе эзэлжэ байна хэбэртэй.

Баруун гараараа тулгалжа һуубаб. Зүүн гарайм шинелиин хамсы сарбуугайм дээгүүр ходооро нэтэ буудуулшанан байба. Яагаа нонин юм гэшэб, гарнуудни мүлхихэдэм сээжэ дороол ябана ха юм гэжэ бодоһоор зүүн талынгаа хүндүүлхэй сээжэ багаар номоной дээгүүр, доогуур гараһан хоёр нүхэ обээржорхибоб. Юун болоо гэшэб гэжэ гайхаһаар тэрэ немецкэ пистоледээ гаргажа харабаб. Ай, хөөрхы, тэрэнэй барюулай булан сэхэ ерэнэн номондо оногдоһон ехэ сараатай байгаа нэн.

Тугаархан үндэгэдгэхэ һамбаандам сэхэ сээжэ зүрхэ руум ерэнэн хатуу номон зүрхэ халгажа гарахадаа, хоёрдохи нүхэ хэжэ, зүүн гарайм сарбуугай дээдэ асье нэтэ сохижо гарашанан байгаал даа, — гэжэ хатаһан сарбуугайнгаа аймшагтай хорьбо харуулаа бэлэй.

«ТЭРЭЭХЭН МАЙОРНООЛ ЖЭХЫЖЭ...»

Дайшалхы гурбан орденот, тэрэ тоодо Александр Невскийн ехэ шагналтай артиллериин расчедой командир, ахалагша лейтенант Галан Данзанович Данзанов дайнай эхинһээ һүүлхүрэтэрнэ хэдэн фронтнуудаар эрэл-

хэгээр дайлагдажа гараһан байгаа. Галан Данзанович үглөө бүри эртэ ерэжэ, ТАСС-ай телетайпын лентнүүдһээ сэхэ уншажа оршуулһан арба гаран хуудаһа материалнуудаа сэхэл газетын номерто тушаадаг харюусалгатай ажалтай ябаа. Намдаг Цыбеневич Галан Данзанович хоёрни дайнда үзэхэн хараһанаа хаа-яахан дурсан хөөрэддэжэ һуудаг нэн.

— Нэгэтэ нэгэ үндэрье эзэлхын түлөө айхабтар халуун үе болобо, — гэд, Галан Данзанович хөөрөө нэн. — Дайнай гал дүлэн, үшөө зунай үдын халуун. Манай расчедууд забда залиггүй зали үгэжэл байба. Полкымнай ротонууддовтолгодо оронхой. Тиигэбэшье урдахи үндэрөө эзэлжэ яданхайл хэбэртэй.

Наводчик заряжающи хоёрни хойно хойноһоо снайперта хиргуулба. Самсаа тайлажа хаяжархёод лэ, гансааран пушкадажа мэдэбэб. Нэгэ нэгэ ороходом, пехотомнай сухарижа байба. Аха бүхэнөө плащ хэдэржэ уяһан үндэр хубүүнэй хажуугаарни үнгэрхын тэндэ плащайнэ энгэрһээ утзаржа, пистоледээрээ занан хашхарбаб: «Хайшаа гүйбэш, золиг!»

Тэрэм: «Өөрөө майорби. Танкнууд ербэ. Ташы түргэн сухаригты», — гэжэ мэгдүүгээр погоноо нэхэжэ харуулаад гүйжэ мэдэбэ.

Үнэхөөрөөшье, хада дээгүүр гаража ерэнэн табан «тигрые» манай батарейн расчедууддүтэлүүлэн һагад түргэн залпаар ехэ зоримгой зогсоһон юм. Тиигээд лэ полкымнай пехото довтолгодоо шиидэжэ ороо нэн. Мүнөөхи майорни сэрэгшэдээ удамалан хажуугаарни гарахадаа, «Спасибо вам», — гэжэ хашхараа нэн. Би тэрэ зуура: «Извините, пожалуйста!», — гэжэ мүн лэ хашхарбаб.

Атакын немеццээшье айдаггүйгөө, тэрэхэн майорноол жэхыжэ, хараашалжа ябадаг болоо нэн, — гээ нэн Галан Данзанович.

Ушарынэ хадаа бага зиндаатай зондо бирагүй, буруу ябадалаа харуулһан офицер хүн ямаршые довтолгын юрьезн соо тэрэ ажаглаһан, буруу ябадалынь хараһан хүнүүдэ «харгыһаа сүлөөлжэ», нэмэхэн хороожорхидог ушар захиһаа байгаа гэхэл даа.

АГУУ ИЛАЛТЫН 65 ЖЭЛЭЙ ОЙЕ УГТУУЛАН

СОЛДАДА ХУШӨӨ

Эхэ хайхан ороноо хамгаалхаа Эдир сэрэгшэ дайнда мордоод, Эсэгын шанга захяа ханаал ха, Эрлиг дайсадтаа довтолон ороол.

Мүндэртэл адхарһан номондо тудуулаад, Мүнхэрөөш автомат буугаа адхаад...

Анханай зөөлэн газартаа булагдаад, Амгалан нойрсоннош, эрэлхэг солдат.

Аймшагтай олон байлдаанууд болоол даа,

Арсалан баатарнууд дайладала үшөө. Аюулта муухай дайсаншни дарагдаад, - Алдарыш мүнхэлнэл нангин хүшөө.

Шэдигтэ хайхан ороноо абархаа Шинингээ жэшээгээр хүбүүд жагсаал. Арад түмэндөө жаргалан асархаа Автомат буугаа шангаар адхаал.

Ами бэеэ гамнангүй аршалһан Арюун газаршни сэсгэлэнхэй. Эрэлхэг солдат, шини баатаршалгы Энхэрэл сэгнэнэл бүхы дэлхэй.

Гунгаа ЧИМИТОВ

ДАЙНАЙ СУУТА ВЕТЕРАНУУД

Агуу дайнай ветеранууд, Амар мэндээ хүргэнэмди. Аха захатан, таанадайнгаа Алдар солодо хүгэдэнэмди!

Эсэгын дайнай ветеранууд, Эхэ ороноо аршалаалта, Эрхэ сүлөө асараалта. Абарһан газар дээгүүрээ Азатай олон жэлнүүдтэ Алхалжа золтой ябыт даа.

Дайнай баатар ветеранууд, Дархан солотнай магтанамди. Домог ехэтэ илалтытнай Доро дохижо угтанамди.

Агуу дайнай ветеранууд, Ажабайдалтнай арюун хайхан. Үндэр хэрэгтнай бидэнэртэ Үльгэр жэшээмнай болон байхал!

Эсэгын дайнай ветеранууд, Эхэ ороноо аршалаалта, Эрхэ сүлөө асараалта. Абарһан газар дээгүүрээ Азатай олон жэлнүүдтэ Алхалан золтой ябыт даа.

- Дэлхэйн түрүүшын дайн
- Дээрмэшэдтэ һургаал болоогүй.
- Дарин үнэр гутуулһаар,
- Дахинаа хилые дабабал.
- Москва, Ленинградтай хүреэлгы
- Мүндэртэл туулган тогдооло.
- Аймшагтай аюулай тохёолдоходо,
- Алдарта Жуков томилогдоо.
- Дүшэн нэгэндэ довтолоошье хаа,

Уншагшадаймнай, туршалгануудһаа

Ерэнэн замаараал тэрьедэшөө. СССР хамтаржа бэхижээд, Сэсэн довтолгоор хүнөөжэрхёо.

Сэсэн дарханай оньһоор, Солотой Катюша эдэлшоо, Омог аялгатай дуунууд Холо дээгүүр дэгдэшоо.

- На Восток - гэрэн захиралтань - На Рейхстаг - гүүлэхэн харюутай. Барбарос хараагай хандархада, Берлиндэхэ эшээндээ зугадашоо.

Дайнай шэрүүн жэлнүүд Дүрбэн жэлдэ унжагайраа. Хашалан зоболон хүнгэрүүлхэ Хуули шанга сахигдаа.

Хори гаран миллион гарзатай, Хүнэй амин таһалагдаа. Хүүхэн басагашье тэбээрэгүй, Хүбүүд баатарлигаар мүнхэрөө.

Эб найрамдал мандуулхын тула Эсэсэгүйгөөр хүдэлхэн,

Эршүүлэй түлөө ажаллаһан Эжынэр, эгэшэнэртэ дохинобди.

Жуков Георгий Константинович Жороо бороёо эмээллээ. Амгалан байдал тогтоожо, Альган дээрээ асараа.

Агуу ехэ илагшадта Алдар соло хээээдэшье, Бээе тушаһан фашистнууд Бузартай худхаа нэрээс.

Хара хэрээһэ шудхаашадай Харгынь хээээдэшье хаагдаг лэ, Бэрхэшээл довтолгые диалэшэдтэ Булад нэмэнь хурса байг.

Шархатай бүтэн бусаашад Шагнал хайраа яларуулһал, Үбсүү сээжээр толоруулан, Үндэр солоёо дуудуулһаар.

Шагдаржаб ДОЛСОНОВ.

Захаамин. Ехэ-Сахир.

Онъһон үгэ оносотой, олоной үгэ онъһотой

- Aарса ууһан хүн - Ажал тээшээ, Архи ууһан хүн - Зугаа тээшээ. Ажалаар баяжадаг, Архьяар үгырдэг. Ажалша хүбүүтэ зондо хүндэтэй, Архинша хүбүүтэ зондо шоодоборитой. Араатын хатар - хатар бэшэ, Архиншын үгэ - үгэ бэшэ. Ардаг морин түбэгтэй Архи ууһан хэрүүлтэй. Архи арбан гурбан жолоотой, Айрса гансал нэгэ харгытай. Архи арбан наһа дараха, Тамхин таба наһа дараха. Архи балгахандаа - Амяа хорлохо, Тамхи татахандаа - Тархияа хорлохо. Архи тамхин хоёр - Аха дүү хоёр. Архи ууһан - ногтуу, Айл зайһан - залхуу. Архинша нэгэ нүгэлтэй, Архи нэрээшэ - арбан нүгэлтэй. Архиншатай нүхэсөө нааш, Архинша гэлсэхэ, Тэнэгтэй нүхэсөө нааш, Тэнэг гэлсэхэ. Архьяар гоёдог эрэ - Эрэ бэшэ - дайдын бог, Үбшөөр гоёдог эмэ - Эмэ бэшэ - гэрэй бог. Сэсэн болохо гэжэ эрдэм нурадаг, Эрьюу болохо гэжэ архи уудаг. Уугагүй байхада, Архи найхан, Абаагүй байхада, Эхэнэр найхан. Уугашье наа уу, Ухаагаа бү алда. Уухын түлөө архи байгаа, Буухын түлөө сэргэ байгаа. Уһан гарабал, Уула дороһоо, Уршаг гарабал, Уумхай аманһаа. Уһанһаа хоргоһон гарахагүй, Уудаг хүнһөө туһа гарахагүй. Хара архи - Үгэ алдуулха, Халуун юумэ Хаба алдуулха.

И.Мадасоной «Буряад арадай онъһон, хошоо үгэнүүд».

Шар айрагны Хоосон шил Уйтгараар дүүрэн Б. Галсансүх.

Урда үсөө «уудаг» уламжалалые үдэр тутамай үүсхэлээр үгы хэжэ болохо аал? Хаанга Россидашье жирий зон жэмэстэ архияа уужал байгаа бшуу. Гүрэн түрын хатуу шэрүүн захиралтаһаа боложо, хүндэтэй ундааа уладнай бусадһаа нюугаад буйлуулһаар бэлэй. Агуухэ Росси бүридэлэй буряад арал архи уудаггүй - хүртэдэг. Тиихэдээ хамагай хүндэтэй хатуу хараяа хүйһнһөө доро баридаггүй. Орон дэлхийн олон тоото эздээ, орожо ерһэн хариин айлшанаа хүндэлхэ ёһо бии... Үйлэ бүхэнэй хойшолон ушар шалтагаанһаа эхитэй гээд мэдээжэ. Хүн баярлахандаа гү, али уйдахадаа, архиһаа хүртэдэг байха юм. Магад, эгээл тинмэнһээ сагаан эдээншье, хатуу харашье гээд, хоёр үнгөөр архине нэрлэнбди. Халижа билтгармаар халуун баяраа хубаалдажа гү, хүндүүлхэй дотороо сагаалха хүсэлтэйгөөр гү, архиһаа хүртэнбди гээд эли.

Тээд хэмгүйгөөр архи ууха ябадалнуудай һаяын сагта олошорһонинь харамтай. Урдань эрэ хүн 40 наһа гүйсбэл, архи амталха хүндэдэ хүртэдэг байгаа. Харин мүнөө хүгшэн, залуугүй архида шунахайрна. Тэрээнһээ боложо, элдэб эсын аюулта үзэгдэлнүүд ажаглагдана. Жэшээлхэдэ, Буряадта үдэрэй туршада 16 хүн архини зэмээр ами наһатаа хahasана наа, нэгэ жэлэй туршада 6 мянган хүн наһа барана. Гол шалтагаанһинь хүнэй дотоодо байдалтай нягта холбоотой ха. Хүдөө нюутагтаа түрүү гэгдэһэн алибаа нэгэн дархан гү, али жолоошон, таряашан архида обтой гэжэ дуулаа хэн гүт? Ажалдаа шунахайрһан хүн хатуу харын хойноһоо хэээдэшье харгылхагүй. Архи уудагшье наа, ажалаа алдахагүй даа гээд, хэн нэгэн тухай хэлсэхэ ушарнуудшье дайралдадаг. Тээд тэрэ лам саашаа «хүхижэ» мэдэбэлнь, журамын эбдэрхэ, хойно гараха. Ухаан бодолые «сэлмээхэ» саг зуурын шэдитэй архиһаа үлүү һонин үзэгдэлнүүд байхал даа үнгэтэ үзгэдэ, улад зон!

АРАДАЙ АМАН ЗОХЁОЛДО АРХИИН ХОРОТО ХОЙШОЛОНГУУД ТУХАЙ

ҮЛЫГЭР

Архи тухай аргагүй олон үлыгэр домогууд зохиогдонхой. Тэдэн гол түлэб хүмүүжүүлгын удхатай гээд тэмдэглэгтэй.

АРХИИН ЯАЖА БИИ БОЛОПОН ТУХАЙ

Урдын урда сагта найман эхэ тэнгеришүүлэй түлөөлэгшэд болон Агуухэ Загарвад хаан Бурхан багшын нургаал заабаринуудые дуулахаяа сугларба. Тэдэнэй дунда шүдхэрнүүдые захирдаг Маша-Эрхэтэ байлсаһан гэхэ. - Бурхан багшада нимэ олон зон ерэдэг аад, намда яахадаа хүнэй ерэхэ үзэгдэдэггүй бэ? - гээд, тэрэ эхэ атаархажа гомдоһон ха. Эгээл тинмэнһээ хүн түрэлтэниие бээдэ татахын тулада тусхай унда зохиёһон. Тэрэниие ууһан зоной ая аашань ондоо боложо эхилдэг байба. Тээд хүн бүхэнэй архи уухаяа тэбшэдэг туладань, Маша-Эрхэтэ мүн баһа сухалда абтаа.

Тиихэдэнь: - Бү түргэдэ. Саг ерэхэ, улад зон архин хойноһоо оошорлоод байдаг болохо. Заримашуул ганса архьяар хоолложо эхилхэ, үгытэйшье, баяншье, ноёншье - булта барандаа архида дурлаха, удаань зобохо, - гээд, хани нүхэрын хэлэһэн гэлсэдэг.

Шолмос хаан архи зохиёходоо, арбан янзын адагай хубинуудые хэрэглэһэн байһа. Тэдэнһээ боложо,

- архи хэрэглэһэн хүн ингэжэ хубилдаг онсотой: Нэгэдэхээр, элүүртээ оройдоо үйлэдэхгүй ябадал хэдэг; Хоёрдохөөр, муу бодолнуудта эзэлэгдэдэг; Гурбадахьяар, олоной дундаһаа ганса муе онодог; Дүрбэдэхээр, дотороо уйтгай боложо, алибаа юумэ хандаргадаг, гүйдэг, хэрүүл хэрэлдээ үүсхэдэг, буу зэбсэг баридаг; Табадахьяар, уур сухалда абтажа, талын зоние хаража ородог; Зургаадахьяар, үсөө архи эрижэ, нэхэжэ эхилдэг; Долоодохөөр, бүгэдэ зоние үзэн ядадаг; Наймадахьяар, хуули бусын ябадал хэдэг; Юһэдэхээр, хайрхуу, бүдүүрхүү зан гаргадаг; Арбадахьяар, элдэб эсээр галзуурдаг.

«АРХИИН ЭРДЭНИ»

Алишье зүг руу яба - хаташаһан тала. Гасалан асарһан ган... Чингис хаан хээрэ агнуурида ябатараа, үбһэ ногоогоор элбэг, тарган арьбинтай адуу малтай үзэсхэлэнтэ тала дайдада хүржэ ербэ. Хура бороотой тула, эндэ ногоон элбэг гээд, нютагай зон Агуу Богдо хаанда ойлгуулжа үгэһэн байна. «Дээдын Ехэ тэнгеришүүлдээ архин сэржэм үргэдэг туламнай, бидэндэ хайра үршөөл - хура бороо эльгээнэ», - гэжэ нэгэ айлайхи хэлээ хэн ха. Архи нэрэхые хорһон Чингис хаан тэрэ хорюултаһаа арсаха баатай болоһон юм.

Б. Зыдрабын БҮ ҮЗЭГДЭ!

Архи тамхи дэрлэһэн Аляа залуухан үхин, бү үзэгдэ! Хадамай нютагта таарагүй Хомхой хобдог гоорһон, бү үзэгдэ! Үргэ амаяа бүлююдэһэн Уйлан хараадаг гэрэгэн, бү үзэгдэ! Пэбхиин шуналда дашуурһан Палихай ябадалта һамган, бү үзэгдэ! Хүрьгэн хүбүүндэ хатуужаһан Хүжүүн абаритай хадам эжы, бү үзэгдэ!

Цыбикжап Найданов АРХИИН АРБАН ГУРБАН

1. Аласайнгаа харгын жолооо Алдажа яахадаа тулинабши? Архин арбан гурбые Амандаа юундэ уянабши?
2. Ханшар соогоо унтуулаад, Хараал эднэһэнэ дараарай! Хара архида шудхуулаад, Харайжа гарахадань баряарай!
3. Эрижэ абаһанаа мэлээдэг, Эдижэ садахадаа галзуурдаг. Нюуртаа зузаан арһатан Нютаг бүхэндэ зайгуулгадаг.
4. Ажалайм салин мүнгэн Абажа байхада хүнгэн. Нөөсөлхыншье аргагүй. Нүхэднишье гарзагүй.
5. Залгидаг архин хатууда, Залуу нүхэдэй хатууда Урал, амань шулгархай Улаан духань нюлгархай.
6. Балгадаг архин хатууда, Баабай, эжын ногтууда, Гутаһааа байха Гуйбалзажа байха.
7. Урда зүгэй һалхин Уулын модо найгуулна. Уунхай ногтуу һамган Улад зоние гайхуулна.
8. Гэшхэжэ ябадаг газарын Гэдэргэ, урагшаа долгино. Гэртээ ошохо шадальнь Гэшхүүр богһоһодоо һолжорно.
9. Дүүрэн духаряа барюулхадань, Дүли болоод хүнтэрнэ. Полонго зураад харуулхадань, Похор мэтэ үнгэрнэ.
10. Орожо ерэхэдэм архитай Озохо, таалахаар забдааша, Ошоһон хойноһом гарзатай Олиг мундуу һалаабша.
11. Ганса аяга сай уугаад, Гаража ошохо забдаба. Ганса аяга архи тудхад, «Гарга үшөө!» - ганирба.
12. Ууһан архин халажа, Уураг тархинь бусалба. Ухаан бодолынь һамаржа, Уурал манаар хубсалба.
13. Архи уужа һогтоһондоо Айлаар зайжа зүүхэйлнэ. Эрэ эмээ холбоһондоо Эшэхэ нюургүй түүхээрнэ.

Сарюуна ЭРДЫНЕЕВА хэблэлдэ бэлдэбэ. (Үргэлжэлэлэнь удаадахи дугаарта гараха).

XVII ЖАРАНАЙ ШОРОЙ ШАРАГШАН ҮХЭР ЖЭЛ

ХАБАРЫЙ НҮҮЛШЫН ШАРА ЛУУ НАРА

<i>Буряд литэ</i>	10	11	12	13	14	15	16
<i>Европын литэ</i>	4	5	6	7	8	9	10
Гараг Нэр Үдэр	Дабба Нара поней.	Мягмар Марс вторник	Лягдба Меркури среда	Пүрдэ Юпитер четверг	баасан Солдон пятница	бимба Сатурн суббота	Нима Маран воскр.
Үнэг Үдэр	шарাগшан Тахяа	сагаан Нохой	сагаагшан Гахай	хара Хулгана	харагшан Үхэр	хүхэ Бар	хүхэгшэн Туулай
Мэнгэ	1 сагаан	9 улаан	8 сагаан	7 улаан	6 сагаан	5 шара	4 ногоон
Лүүдал	уула	модон	хиц	гал	шорой	түмэр	огторгой

Гарагай 2-то хабарай һүүлшын шара Луу нарын майн 4 (шэнын 10). Шарাগшан Тахяа, 1 сагаан мэнгын, уулада хуудалтай үдэр. Бальжиниматай (буян хэшэгтэй) үдэр. Бурхан, лусуудта зальбарха, тахиха, дуган шүтээн бодхохо, лусууд ба тэнгэри тахиха, хэшэг даллага абаха, сан тахиха, номын үүдэндэ орохо. Очирлүрэвийн харюулга хэхэ, эм найруулха, хүрэнгэ энэхэ, бэри абаха, хурим хэхэ, тарья тариха, байшан гэр бариха, замда мур гаргаха, мори, үхэр хургаха, угаал үйлэдэхэдэ найн. Нялхые хүлдэ оруулха, замда гараха, мал агталха, шэнэ дэгэл

үмдэхэ, эд, юумэ үгэхэ, шарил шатааха мэтгэдэ муу. Хүнэй үлэ абаа наа, бэлын мэдэрэлэй эрхэтэд хүдэржэхэ. Гарагай 3-да майн 5 (шэнын 11). Сагаан Нохой, 9 улаан мэнгын, модондо хуудалтай үдэр. Бурханда зальбарха, бурхан, тэнгэри тахиха, хэшэг даллага абхуулха, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, модо тариха, найн бүтээл үйлэдэхэ, нэын гэр тахиха, шэнэ ноёниие тахиха, худалдаа хэхэ, хэлсээнэй ажалшаниие абаха, ном заалгаха, дайсаные дараха үйлэнүүдтэ найн. Модо отолхо, тангариг үгэхэ, хатуу үйлэ бэлүүлхэ, эм найруулха, замда гараха, наһа барагшые хүдөө тахиха гэхэ мэтые тэбшэлтэй.

Хүнэй үлэ абабал, мэдэрэлэй эрхэтэд хүсэтэй болохо. Гарагай 4-дэ майн 6 (шэнын 12). Сагаан Гахай, 8 сагаан мэнгын, хуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр. Бурханда зальбарал үйлэдэхэ, сан табиуулаха, хангал тахиуулаха, хахиуунанда үгэлгэ үгэхэ, тарни уншаха, шүтээн бодхохо, бэшгэ зурхай зураха, дасан хиидэй тахила зааха, лама хуураг болохо, ном заалгаха, ураг садан болохо, худалдаа хэхэ, өөрын ажаמידараада туһатай ажал бэлүүлхэ, гүлгэ тэжээхэ хэрэгүүдтэ найн. Эд, юумэ газашань үгэхэ, хүрэнгэ энэхэ, модо отолхо, наһа барагшые хү-

дөөлүүлхэ, худаг малтаха, замда гараха, адууна мал худалдажа абаха, тээрмэ бодхохо, хүншүү хэрбохо гаргахые хориглоно. Хүнэй үлэ абаа наа, үбшэн, хамшиг хүрэхэ. Гарагай 5-да майн 7 (шэнын 13). Хара Хулгана, 7 улаан мэнгын, галда хуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр. Бурханда зальбарха, бэшгэ зурхай зураха, санаар олгохо, шүтээн бодхохо, эрдэмдэ хураха, номын хурал байгуулха, эм найруулха, модо тариха, хүрэнгэ энэхэ, бэри абаха, түрэхэ, шэнэ барилга ашагалгада оруулха, худалдаа хэхэ, буянай үйлэ бүхэндэ найн. Наһа барагшые хүдөөлүүлхэ, модо отолхо, худаг малтаха, мал худалдажа абаха, улай гаргаха, хүншүү хэрбохоной үнэр гутуулха гэхэ мэтгэдэ муу. Хүнэй үлэ абабал, зол жаргал оршохо. Гарагай 6-да майн 8 (шэнын 14). Харагшан Үхэр, 6 сагаан мэнгын, шоройдо хуудалтай үдэр. Нарын сээр. Бурханда зальбарха, лама хуураг болохо, хэшэг даллага абхуулха, эм найруулха, эрдэмдэ хураха, замда гараха, шэнэ хубсаһа үмдэхэ, бэри буулгаха, бэрийн үйлэ үйлэдэхэ, мал худалдаха, аралжаа наймаа хэхэ, гэрэй хуури тахиха, тангариг үгэхэ, хаад тодор дараха, угаал хэхэ, наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ зүйлнүүдтэ найн. Ураан бүтээхэ, дархалха, сэргэ хүдэлгэхэ, нэхэхэ, эд хүрэнгэ зээлээр үгэхэ, ном ун-

шаха, үрэ тариха, бузар буртагые зайсуулха хэрэгтэ муу. Хүнэй үлэ абаа наа, эг зөөри арьбажаха, үхэр мал үгэхэ. Гарагай 7-до майн 9 (шэнын 15). Агуу Илалтын үдэр. Хүхэ Бар, 5 шара мэнгын, түмэртэ хуудалтай үдэр. Дасан хиид бодхохо, арамнайлаха, лама болохо, хэшгэ даллага абхуулха, наһанай буян үйлэдэхэ, эд, мал абаха, худаг малтаха, тарья тариха, модо хуулгаха, байшан гэр бариха, хубсаһа эсхэхэ, тоосоо хэхэ, үзэл үзэхэ, сэргэ хүдэлгэхэ үйлэнүүдтэ найн. Бэри буулгажа, хүрэгэ оруулжа болохогүй, наһа барагшые хүдөөлүүлхэ, нохой абаха, худалдаа наймаа хэхэ, нүүхэ мэтгэдэ муу. Хүнэй үлэ абабал, энхэ амгалан байдалга найн. Гарагай 1-дэ майн 10 (хуушанай 16). Хүхэгшэн Туулай, 4 ногоон мэнгын, огторгойдо хуудалтай үдэр. Бурханда зальбарха, 8 лусууд тахиха, огторгойн үүдэ сахиха, лама болохо, гүрэм заһал хүүлэхэ, үгэлгэ үгэхэ, ноёд хайдта бараллаха, хүн малые ханаха, эм найруулха, буянай үйлэ бүтээхэ, анда нүхэд бололсохо, эд бараа худалдаха, наймаа хэхэ, адууна мал гаргаха, эрдэм номдо хураха зүйлнүүдтэ найн. Шэнэ гэрэй хуури тахиха, шэнэ гэр бариха, хүн, малые ханаха, төөнхэхэ, намнаха, бэри абаха, шэнэ дэгэл эсхэхэ, наһа барагшые хүдөөлүүлхэ, замда гараха, зарга барихые хориглоно. Хүнэй үлэ абаа наа, үбшэн хүрэхэ.

АНАА ДАСАНАА ХУУШАН ТҮХЭЛӨӨРНЬ ХЭРРЭЭЛ

Тайн суута үндэр нэрэтэй Анаа дасанай гушаад онуудай шэмэрүүн үедэ хандаргагдашые наань, тон уты болоторнь бутаргажа шадаагүй лэн ха. Дасанаймнай үндэр сагаан Согшон дуганай торхо, ехэ хүрээ хоройнь бүри хая болотор ходохоо яларан сайжа, хүрөөтэй янзаар харагдан байдаг бэлэй. 80-яад онуудай һүүл багаар шэнэ дуган бүтээгдэж, хуралнууд хурагдажа, мүргэл эхилээ юм.

Табяад онуудад дасанай хуурида Заготскот бий болгожо, тэрэ үеын дарганар тон ехэ алдуу гаргаһан гэшэ. Тэрэ олон мал адагуусанай ами таһалжа, шуһа урдахуулжа, аймшагтай ехэ нүгэл хээ гэшээ бшуу.

Бурядаймайн эгээл ехэ дасангуудай тоотой, гүнзгэ эрдэмтэй, шэдэтэй, ехэ зиндаатай багша ламанартай байһан гэшэ. Тэднэй тоодо XII дугаар хамба багша Даша-Доржо Этигэлов 23 жэлэй турша соо эрдэм шудалжа гараһан намтартай. Няан тохой Майдар бурхантай Анаа дасанай хуушан түхэлөөрөө үшөөл нэргээн бүтээгдээгүй байна. Совет үедэ дасанаа иигэжэ дараһан ушарнаал боложо, түүхын мэдээжэ эрдэмтэй, хурдан ухаатай тайшаа ноёдтой байһан Хори нотагнай мүнөө үе сагта ажал халабариин бусадшые талаар өөдэлсэгүй, нэрэ солобо дурдуулангүй, Аугуйтан байна гэжэ хананаар.

Урда үеынхидэй муу ябадалта үйлэ занан, буянгаа арьбажуулан, үри жидийнэй харгы, ажабайдал хайжэ хурдан, хойто наһанайнгаа һайн түрэл олохоёо бодожо, манай мүнөө үеын Хори нотагархин ехэ үүргэ Аугургэхэ уялгагай болоод байна.

Недондо июль нара соо аймагай түб Хори нотагта яһала ехэ эмхи

Хандиб үргэе

хайтай марафон үнэгэргэжэ, дасанай барилгын эхи табигдажа, эддэ янзын эмхидхэлэй, проектно-сметнэ документаци бэлдэхын тула эхин жасын мүнгэ зөөри ороо лэн.

Мүнөө жэлэй майн 20-до үдэрэй 16 сагта Буряад драмын театрай ордон соо Буддын шажмантай Сангхын, хамба ламын тут доро ехэ марафон үнэгэргэжээн.

Энэ марафон дээрэ бүхы буряад ороной нотагуудай зон, манай республикын ударидагшад, Хори нотагнаа гарбалтай хаанашы ажаһуудад залуу хүгшэнгүй нотагаархин аһан шадалаараа оролдожо, хандиб барисаяа хамтааран оруулаал.

Аймагай захиргаанай гулваа Баяр Жамбалов дасангаа хэргэхэ хүрэгтэ анхаралаа хандуулжа, нүлөө үзүүлжэ байдаг гэжэ дууладагби.

Гансал бидэнэй, миин зоной ба хүзэгтэй, үбгэд, хүгшээдэй хүсэн холо ехэ болохо үгэл даа. Энэ ехэ барилгада ехэл мүнгэ зөөри хэрэгтэй гэшэ бээ. Тиибшэе «хашархан мүнгэнһөө саарһан мүнгэн бүриддэг» гэдэг ёһоор, хорөөрхимнай нара бүри дасанай барилгын дүүрэгтэ нэгэ ба хоёр, гурбан зуугаа суглуулаан байя!

Эдэбхи ехэтэй шэрээтэ Ешэ-Лыгсэг ламхаймнай нүлөөтэй түшэлгэтэй ябахын, энэ ехэ үүргэ дүүргэхын тула хамба ламанай, республикыннай, аймагаймнай ноёд һайд туһа хайража хүргэжэ байгыт гэжэ уряалха байна.

Буянгтай арьбажа байхань болгогой!

«Ом маани Бадме Хум».

Антонида ЖАЛСАНАВА,
ажалай ветеран,
Амгаланта хууринһаа
гарбалтай.

Ага, Шэтэ, Улаан-Үдэ, Эрхүү, Москва, Санкт-Петербург болон бусад хотонгуудта ажаһуудаг Агын тойрогой Дуударгын аймагай Шандалиһаа уг гарбалтай хүндэтэ нотагай хидтаа Шандалиһа Бадма Цыренович Цыренович нэрэмжэтэ музейн директор - ажалай, дайнай, партиин 86 наһатай ветеран Юндэн Цыренович Раднаев хандажа байна. Ушарынһа юуб гэбэл, өөрынгөө үүсхэлээр, Шандалиһан хүдөөгэй хууринай захиргаанай дэмжэлгэтэйгээр би, Ю.Ц.Раднаев, манай нотагта ажаһуудаг Бодонгууд омогой угай бэшгэ зохёохо талаар мэдээсэлнүүдые суглуулажа байнаб. Тус асуудалаар бишыхан суглуулбари энэ зундаа гаргуулаха хүсэлэнтэйб.

Монголой хори-түмэд угсаатанай Барга баатар богдо ноёной гурбан хүбүүдэй одхониинь Хоридой мэргэн байһан гэшээ. Тэрэнэй түрүүшын хамган Баргажан гуһаа Алан гуа гэжэ нэрэтэй ганса үхин, хоёрдохой хамган Шаралдайһаа Галзууд, Хуасай, Хубдүүд, Гушад, Шарайд гэжэ табан хүбүүд, гурбадахи Нагадай (Нагадай) хамганһаань Харгана, Худай, Бодонгууд, Халбан, Сагаан, Батагнай гэжэ зургаан хүбүүд түрэгжэ, хамтадаа арбан нэгэн хүбүүд болоһон байна. Гурбадахи хамганһаань найман хүбүүн түрэгбэшэ, хоёройнһа бага балшар наһандаа нүгшэхэн тула тэдэнэй нэрэнүүд мэдэгдэнгүй гэжэ Тобын Түгэдэр «Хорин болон Агын бурядуудай урда сагай түүхэ» соо хэлэгдэдэг. Эдэ хоёр хүбүүд тухай ондо ондоо баримта мэдэнүүд бий. «Эдэн сооһо хоёр хүбүүдын үнэгэжөөгүй (үе залгаагүй) тула 11 хүбүүд нэрлэгдэжэ ябадаг юм гэжэ Ширав-Нимбу Хубитын «Хорин арбан нэгэн эсэлын буряад зоной домог түүхэ» дотор тэмдэглэгдэдэг. Налгай гоохон Нагадайна найман хүбүүн түрэгбэ. Хойтол, Сонгоод гэжэ һуулшын хоёр хүбүүд Монгол газарта таһарба. Тиигэжэ «арбан гурбан» бэшэ, «арбан нэгэн эсэлын хори буряад» гэжэ нэрлүүлһэн юм гээд манай суута эрдэмтэй, ниитын ажал ябуулагша, уран зохёолшо Базар Барадин 1922 ондо зохёһон «Буряад-монгол уг гарбалай домог» соогоо бэшлэһэн байдаг.

Үнэхөөрөөшө, «булагаа шэрэгэнэн нотаг — нотаг бэшэ, угаа алданан хүн — хүн бэшэ» гэжэ хэлсэдэгын тон зүб.

Гадна уг гарбалаа юундэ һайн мэдэхэ хэрэгтэйгэ гэхэдэ, долоон үе соогоо түрэл гарал зоной хүбүүн басаган хоёр айл болохо ёһогүй юм. Болоо гэшээ һаа, уг унги муудаха гэхэн ёһо гурим шангаар баримталха шухала.

Бодонгууд 6 хүбүүтэй (6 хүхүүртэй): Оргодой (оргойтой), һарьмайтын, Бүдан (бодон), хуури (байра), Тэсхэй, Зартаган. Бодонгууд обогтон шонь мэргэн уряатай, боро туттай.

1) Бодын мяханда бүхүүржэ үзөөгүй, Боошхын архида бүхөөржэ үзөөгүй,

УГАЙ БЭШЭГЭЭ СУГЛУУЛАЯ!

Ула мурөө харуулаагүй, Аяг зангаа таһиуулаагүй, Ухаан балартгаагүй, Шонь мэргэн уряатай, Боро туттай бодонгууд, 2) Бодолтойхон хадаа бодонгууд, Бодонгууд хадаа тодорхойнууд, 3) Бодонгууд хүн буритай, Бодон гахай ноёотой, 4) Бодонгууд хүн бодолгүй, Буруугайн хорёо шэшлээтэй.

Долоон үе хүрэтэр эхэнэрнүүдые, үхибүүдые оруулалсан, угайнгаа бэшгэй суглуулбарин харь бэшгэе Юндэн Цыренович дүүргэжэ байна. Тиимэһээ энэ ехэ ажаданды туһалхын тула түрэл нотагтаа ерхэхэдэ, музейдэ орожо, һонирхуулаһан асуудалаар мэдээсэл үгэхэ гуйтатайгаар хандана.

Би, «Тэнгэри» гэжэ бөө мүргэлтэнэй эмхин түрүүдэгшэ Баяр Цырендоржиев, 2008 оний декабрь нарада түрэл нотагаараа ябахандаа, музейдэ орожо, шэнэ экспонадуудтай танисабаб. Тиихэдэ манай нотагай бодонгууд обогтоной угай бэшгүүд тухай суглуулбарин гаргагдахаар бэлдэгдэжэ байһан тухай дуулабаб. Иимэ согсолбори хэблэжэ гаргаха гэшээ нотагайнгаа түүхын баримтануудые сахиха үлөөхэ, мүнөө үеын залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туйлай ехэ удаха шанартай байха аабза гэжэ ханана.

Он жэлнүүд хойно хойноһоо хууриланган үнэгэжэ, түүхын хуудаланууд болоно; хүн мүнхэ бэшэ, тэрэнэй нэрэ, ажал хэрэгүүдынь улад зоной дурасхаалда үлөөгдэжэ, үеһөө үедэ дамжуулагдаха ёһотой. Тиимэһээ мүнөө энэ суглуулбарие барлажа гаргах гэшээ тон шухала удаха шанартай байна. Ушар иимэһээ угай бэшгэй энэ суглуулбарие Улаан-Үдэ хотодохи «Бэлиг» хэблээй типографида барлажа гаргалгада али бүхы туһа хургэхыень, дэмжээг үзүүдхыень тоонтоһоо холуур ажаһуудаг нотагай хидаа уряалнабди.

Юндэн РАДНАЕВ,
ажалай, дайнай, партин ветеран,
Баяр ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
«Тэнгэри» гэжэ бөө мүргэлтэнэй
эмхин түрүүлэгшэ,
Бата-Мүнхэ ЖИГЖИТОВ,
сурбалжалагша.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Генеральна директор - ахамад редактор А.А.АНГАРХАЕВ.
Редактор Г.Х.ДАШЕЕВА.

РЕДАКЦИОННОКОЛЛЕКТИ: И.М.ЕГОРОВ, Б.Г.БАЛЫЖИРОВ, М.В.КАЛАШНИКОВ, П.А.НОСКОВ, И.В.СМОЛЯК (Буряад Республикын Правительство), А.С.КОРЕНЕВ, Ц.Б.БАТУЕВ, В.Р.ГУДАЕВ, Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), Т.В.САМБЯЛОВА (генеральна директорэй 1-дэхи орлогшо), А.Б.ГУРОДАРМАЕВА (редакторай орлогшо), С.Б.БАЙМИНОВА (харюусалгата секретарь), В.Г.ГОМБОЕВА, Н.Д.БАДМАРИНЧИНОВ, Л.В.ОЧИРОВА, Б.В.БАЛДАНОВ, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМИНОВА.

Манай адрес: 670000, Улаан-Үдэ хото, Каландаршвиллин үйлсэ, 23. Хэблэлэй байшан "Буряад үнэн". E-mail: uncn@mail.ru

Газетэ хэблэлэй 6 хууданан хэмжээтэй. Индекс 73877. Хамтын хэлэг - 30080. Хэблэлдэ тушаагдаһан саг - 17.00.

"Республиканская типография" гэхэн ОАО-до болон дианозитивүүдһээ газетэ 7000 хэлгээр хэблэгдэ. 670000, Улаан-Үдэ, Борсоовой үйлсэ, 13. Директорийн телефон: 21-40-45. Сүлөө сн. Б-0165-дахы номертой оор "Восточно-Сибирское межрегиональное территориальное управление" ФГУ-да бүридхилдэ абганхай.

Хэблэлэй байшанай телефонууд: генеральна директорэй-ахамад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54 (факс), ген. директорэй 1-дэхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшын - 21-68-08, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-64-36, 21-33-61, секретариатай - 21-60-21; таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; соёлой болон түүхын - 21-54-93; «Морин хуур», «Вершины» журналнуудай редакци - 21-55-97; залуушуулай, оюуталдай ажабайдалай болон олонитнын хүдлэмэринн, «Одон» журналай редакци - 21-54-93; мэдээсэлэй - 21-67-81, спортын - 21-54-93, рекламнын - 21-62-62, коммерческэ ажалай - 21-55-97, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтеринн - 21-23-67.

Редакцияда ороһон материалнууд шүүмжэлэгдэггүй, мүн авторнуудтань бусаагдадаггүй.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нотагай нэрэнүүдэй бэшлэге хазгайруулан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциян ханамга авторайхитай адли бэшэ байжа магад.

Анхарт!

«РИТМ» ТҮБ: ЭРДЭМЭЙ ҮНДЭНЭТЭЙ,

ЭМНЭЛГҮЙН ШЭДИТЭЙ

«Үбшэнэй диагнозынь тодо зүбөөр табья хаа, тон хайнаар эмшэлэгдэг» — гэхэн үгэ биш. Элүүрье хамгаалгын эмхинүүг сооһоо «Ритм» гэхэн клинко-диагностическа медицинскэ түбтэ эгэ үгэнүүг илангаяа таарамжатай юм.

А.А.Зангеева

Ушарынь хадаа тус түб диагност нарин зүбөөр табилгада тоти мэргэн гэжэ сууда гаранхай. Эндэ нэн түрүүн толгойнуураг тархиин, шорганай, зүрхэ худаһанай үбшэнүүдые элирүүлэн тодорүүлхада илангаяа ашагтай арганууд, республикын эмнэлгын ондоо эмхинүүдтэ үгы шэнэ түхэлэй оньһон түхээрлэгнүүд хэрэглэгдэдэг юм. Жэ-шээлбэл, гэмэлтэһэнэй удаа уураг тархида болоһон хубилалтануудые, цереброваскулярна, шорганай үбшэнүүдые элирүүлхэдэ мүнөө үеын шэб шэнэ ВП түхэлэй орёо оньһон түхээрлэгнүүд ашаглагдана. Ямар нэгэн ушарһаа нодонэй хараагүй муудабал, ЭРГ гэхэн түхээрлэгээр үзэнэ. Забайкалада гансал Улаан-Үдэдэ, энэл түбтэ ЭРГ бии юм. Неврологидо ЭНМГ гэшшэ илангаяа булюу туһатай. Гар, хүлэй эзэгүй болоходо, нюрга хээрэй үбдэхэдэ, сахарна диабетэ, досоо дотор хорото бодосой суглархада, полиомиелитэй, ботулизмн удаа гэхэ мэтэ ушарнуудта диагност табихада ЭНМГ сасуушагүй хайн гээд мэргэжэлтэд тоолоно. Тэрэһнээ гадна нейрохирургида, педиатрида, ортопедидэ, спортивна медицинэдэ энээниие хэрэглэжэ болон.

«Дуплексное сканирование» гэхэн шэнжэлгэ мүн лэ гансал «Ритм» түбтэ гаража болон.

«Атеросклероз» гэхэн аймшагтай үбшэнһөө боложо худаһа-

най хэр зэргэ уйтарһые гү, али тобогорнуудтай болоһыень, шуһанай эрьесын гүйсэд бэшэ болоһые тодоор элирүүлмээр юм. Диагностикын талаар шэнжэлгэнүүдын хүнэй бээдэ ямаршье муу нүлөөгүй гээд баталагдана.

Түбэй түүхэ, мүнөөдэрэйн ажал ябуулга тухай тобохоноор хөөрө.

Арбан нэгэн жэлэй саана дээдэ гарай мэргэжэлтэн - невролог-нейрофизиолог А.А.Зангеевагай хүтэлбэри дотор нейрофизиологийн талаар багахан лаборатори амяараа нээгдэхэн юм. Компьютерна нэгэ электроэнцефалограф хэрэглэн, хоёр мэргэжэлтэд ажалаа эхилэ бэлэй.

Харин мүнөөдэр тус түбтэй адли гү, али эмэндэ хүрэмэ байгуулга Забайкали дотор үгы юм. Дэлхэйн түрүү фирмэнүүдтэ, илангаяа США-да, Данида бүтээгдэхэн нарин тодо шэнжэлгын хэрэгсэлүүд ашаглагдахаа гадуур хэргылэмжын, эмнэлгын хүдэлмэри үндэр хэмжээндэ ябуулагдана.

Дээдэ гарай невролог, кардиолог, эндокринолог, гастроэнтеролог, логопед, психотерапевт, психолог, нюдэнэй, шүдэнэй врачууд үбшэнтэниие угтан абадаг. Олонинь хамжаанай гуримаар (по совместительству) хүдэлнэ гэшшэ. Саашадаа бүри үргэдэжэ, хирург, педиатр, лор врач, нейрохирург, худаһанай хирург, дерматолог, венеролог

врачуудые нарин шэлэлгын гуримаар абаха хараатайбди. Бэлигтэй бэрхэ, арга дүрэтэй, Москвада болон түбэй бусад хотонуудта мэргэжэлээ дээшлүүлхэн зониие уридаг гэшшэбди. Үбшэн зон ерэхэдэ, оошорто нуужа зободоггүй. Урид, өөртөө таару сагтаа бэшүүлхэн тула тэрэл сагтаа врачта ородог. Үдэрэй стационар дүүрэн хэмжээндэ хүдэлнэ. Таагайн гэхэдэ, субботын үдэршье ажалладагбди. Иигэһээр воскресениин үдэршье ажалта болгохоннай, - гэжэ түбэй ахамад врач, дээдэ категориин врач-невролог В.Н.Яжинова хөөрбэ.

Хотын түбтэ, городой 1-дэхи банин дэргэдэ оршодог тула эндэ хүрэхэн зохи. Уданшьегүй «Ритм» түб хотын автовокзалай хажуудахи байшанда (урданий судна бүтээлгын заводой ушарлениин байшан) нүүжэ орохо түсэбтэй. Мүнөө лабораторинь тэндэ хүдэлнэ. Олон тээ хэгдэдэггүй шэнжэлгэнүүд эндэ хэгдэдэг байна.

Хотын муниципальна эмнэлгын зургаануудтай харилсаатайбди. Диагностикын талаар ядалдаа хаа, наашань эльгээдэг юм. Врачта түрүүшын приём -

500 түхэригтэ. Харин инвалидуудта болон пенсионернүүдтэ хүнгэлэлтэй - 350 түхэригтэ. Үшөөл нэгэ зүйлэй хангамжа гэхэдэ, хэн нэгэнэй дуудалгаар гэртнэ ошожо, консультац илгэхэ, лабораторно анализ хэхэ аргатайбди. Манай түбтэ хүдөөһөө зоной ерэхэдэ, ехэ таатай. Нэгдэхээр, хотын түбтэ, автовокзалай дэргэдэ байртай хаймбиди. Хоёрдохээр, оошорто зогсожо үдэрөө барахагүй, врачһаа врачта дэншхөгүй, шэнжэлгэнүүдэй дүнгүүд сагдары гаргадаад үгтэдэг, - гэжэ В.Н.Яжинова саашань ойгуулан хөөрэнэ.

Үнэхөөрөө, хэдэн хоногоор городто байжа, мунгөө гаргахын орондо «Ритм» түбтэ богонихон болзор соо, дундуур зэргын түлбэрээр үнэн зүб диагност табюулжа, үрэтэй эмнэлгын эхи табихада гү, али ямар нэгэн үбшэниие хэргылхын хэмжээ абахада булюудээр гэхэн тобошолол гараад ерэнэ.

«Ритм» түбэй үшөө нэгэ хайн талан гэхэдэ, эндэхи врачууд, дунда медицинскэ персонал бултадаа бүрээд хэлэтэй, ород хэлэндэ ядуушаг гү, али наһажал зонтой хээгдэһые хэлсэ ойлголсохо, хайнаар тайлбарилан зүбшэл заабари үгэхэдөө саанаһаа бэрхэнүүд юм. Үндэрэн заншалаа сахиха үнэтэ хургаалтайгаар үндын хүмүүжэлхэн зон гэшшэ.

Саашадаа эмнэлгэ-аргаламжын шанараа дээшлүүлхын тула компьютер соо үбшэнтэн бүхэн тушаа картотекэ иээгдээд, хадаглагдажа байха юм. Хэрбээ карточкая мартаад ерээлһы, компьютер соо хээгдэһые байха бшуу.

Заншала бэшэ аргануудые: массаж, ИРТ, СУ-ДЖОК, твист-терапия гэхэ мэтые гараха, шүдсэ эмшэлүүлхэ гээбэл, баһал иишэ хандажа болон.

Түбэй ажалай онсо шанарые үшөө нэгэ бата баримта гэршэлнэ. МВА-гэй, ФСБ-гэй, УИН-ай, аэропортын медсанчастиин албануудай гуйлтаар бэеын элүүрье шэнжэлэн тодоруулгын ажал бүтээжэ, экспертнэ үүргэ дүүргэдэг юм.

Хамжаанай гуримаар эндэ аша үрэтэйгөөр хүдэлжэ байһан зарим дээдэ гарай мэргэжэлтэдые нэрлэе: врач-гастроэнтеролог,

В.Н.Яжинова

медицинын эрдэмэй кандидат О.Р.Очирова, дээдэ категориин врач-офтальмолог Б.А.Муруев, врач-эндокринолог, медицинскэ эрдэмэй кандидат Д.Э.Нимаева, врач-ревматолог, медицинскэ эрдэмэй кандидат А.Б.Павлова, Буряад Республикын габыатар врач, невропатолог-эпилептолог Р.Ц.Доржиев, врач-терапевт Ю.Л.Качан болон бусад.

Эндэ врач-координатор хүдэлдэг. Ороһон хүн бүхэниие ямар эмшэндэ хандаха ёһотой гээд хэлээд үгэдэг.

«Ритм» онсо нимэ илгаата гээд түгэсхэлдэнь тобошолол эрдэмэй туйлалтануудта илэ гэдэ дүтэ, энэл аргада үндэрхэлэн үбшэ диагност элирүүдэдэг, шэнэ юум нэбтэрүүлхэдэ уридша урал шатай, зохёохы ехэ зориг улаһатай. Тийхэ зуураа зондоо энэрил хайратайгаар хандадаг, хүшэрхэн ажалаа хүнгэн тодоор, һонор мэргэнээр ябуулдаг.

Галина ДАШЕЕВА

Ямаршье наһандаа, ямаршье хаһада бэеынгээ элүүрье сахин ябаха гээбэл, «Ритм» түбтэ хандыт. Хаягһынь: ул.Корабельная, 32; тел. 21-85-16, 22-06-77.

РИТМ

«ПРОФИЛАКТИЧЕСКИЙ УГЛУБЛЕННЫЙ КОМПЛЕКС ДЛЯ ЖЕНЩИН»

1. ЭКГ
2. УЗИ сердца + центральное доплеровское картирование
3. УЗИ органов брюшной полости
4. УЗИ почек, надпочечников, мочевого пузыря
5. УЗИ гинекологическое
6. УЗИ молочных желез
7. УЗИ щитовидной железы
8. ЭЭГ, ЭХОЭС при головных болях и после 40 лет
9. Дуплексное сканирование сосудов головного мозга - при головной боли, шуме в ушах и после 40 лет
10. АСВП - диагностика слухового анализатора
11. ЗВП, ЭРГ - диагностика зрительного анализатора, в том числе сетчатки глаза
12. Консультация офтальмолога
13. Консультация терапевта

«ПРОФИЛАКТИЧЕСКИЙ УГЛУБЛЕННЫЙ КОМПЛЕКС ДЛЯ МУЖЧИН»

1. Консультация офтальмолога
2. ЭКГ
3. УЗИ сердца + центральное доплеровское картирование

ПРОГРАММЫ

4. УЗИ органов брюшной полости
5. УЗИ почек, надпочечников, мочевого пузыря
6. УЗИ предстательной железы
7. Консультация офтальмолога
8. Консультация терапевта
9. ЭЭГ, ЭХОЭС при головных болях и после 40 лет
10. Дуплексное сканирование сосудов головного мозга - при головной боли, шуме в ушах и после 40 лет
11. АСВП - диагностика слухового анализатора
12. ЗВП, ЭРГ - диагностика зрительного анализатора, в том числе сетчатки глаза
13. ЭНМГ с верхних конечностей - остеохондроз шейного отдела позвоночника
14. ЭНМГ с нижних конечностей - остеохондроз пояснично-крестцового отдела позвоночника
15. Дуплексное исследование вен нижних конечностей (при варикозной болезни)
16. Консультация невролога.

«ГОЛОВНАЯ БОЛЬ»

1. ЭЭГ, ЭХОЭС
2. АСВП (головное головокружение, шум в ушах)
3. КСВП

4. РЭГ (до 40 лет), УЗДГ (после 40 лет)
5. Консультация офтальмолога
6. УЗИ щитовидной железы
7. ЭКГ
8. Консультация невролога

«АРТЕРИАЛЬНАЯ ГИПЕРТЕНЗИЯ»

1. ЭЭГ, ЭХОЭС, УЗДГ
2. ЭКГ
3. КСВП
4. УЗИ щитовидной железы, почек, почечных артерий (дуплекс)
5. Консультация офтальмолога
6. Консультация эндокринолога
7. Консультация кардиолога

«ИНСУЛЬТУ - НЕТИ!»

1. ЭЭГ, ЭХОЭС, УЗДГ, по показаниям дуплексное исследование экстра-интракраниальных сосудов
2. ЭКГ
3. КВП (РЗОО), КСВП, ССВП с верхних конечностей
4. УЗИ сердца (по показаниям)
5. УЗИ щитовидной железы, почек
6. Консультация офтальмолога
7. Консультация эндокринолога
8. Консультация кардиолога
9. Консультация невролога.

СОСТАВЛЯЮЩИЕ

«ЗОЛОТОГО СТАНДАРТА ДИАГНОСТИКИ»
Врачебный осмотр и заключительная консультация терапевта.

1. УЗИ внутренних органов - 565 руб.
 2. Нейрофизиологические методы исследования : ЭЭГ, АСВП, ЭХО, УЗДГ МАГ - 1325 руб.
 3. Классическая электрокардиография - 170 руб.
 4. Конс.окулиста : проверка остроты зрения, глазного дна, внутриглазного давления, осмотр щелевой лампой.
 5. Клинический анализ мочи - 308 руб.
 6. Клинический анализ крови - 409 руб.
 7. Развернутый биохимический анализ крови.
 8. Анализ крови на гормоны щитовидной железы.
 9. Анализ крови на половые гормоны.
 10. Анализ крови на онкомаркеры
 11. Анализ крови на гепатит.
 12. Дыхательный уреазный тест - 320 руб.
 12. При остеохондрозе - ЭНМГ с верхних или нижних конечностей - 580 руб.
 13. При варикозной болезни - дуплекс вен нижних конечностей - 580 руб.
 14. Конс. невролога.
 15. Консультация эндокринолога в зависимости от сахара крови.
 16. Консультация гастроэнтеролога в зависимости от данных УЗИ и биохимии крови.
 17. Возможна консультация кардиолога, аритмолога, ревматолога.
- Стоимость консультации - 500 руб.
Диагностическая программа «Золотой стандарт диагностики» без консультации врача (конс.врача окулиста входит обязательно).